

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1932.

Andra kammaren.

Nr 15.

Lördagen den 20 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 15 innevarande februari.

§ 2.

Herr statsrådet *Gyllenswärd* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 106, med förslag till lag om inteckning i jordbruksinventarier m. m.;
nr 107, med förslag till lag om ändring i vissa delar av förordningen den 13 april 1883 angående förlagsinteckning; och
nr 111, med förslag till lag angående ändring i 3 och 17 §§ lagen den 27 juni 1896 om rätt till fiske m. m.

Dessa propositioner bordlades.

§ 3.

Herr *Björcks* i Kristianstad *m. fl.* på kammarens bord liggande motion nr 428, som nu föredrogs, remitterades till konstitutionsutskottet.

§ 4.

Föredrogs herr *Sandströms* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet få framställa spörsmål i anledning av Kungl. Maj:ts beslut i ärende angående ifrågasatt bildande av en ny köpingskommun; och blev nämnda anhållan av kammaren bifallen.

§ 5.

Vid härpå skedd föredragning av herr *Sjöströms* likaledes på kammarens bord liggande anhållan att till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet få framställa spörsmål angående av riksdagen begärd utredning om införande av s. k. jordvärdestegringskatt å »annan fastighet», blev jämväl denna anhållan bifallen.

§ 6.

Föredrogos, men bordlades åter första lagutskottets utlåtanden nr 10—14 samt andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtanden nr 1 och 2.

Andra kammarens protokoll 1932. Nr 15.

§ 7.

*I fråga om
ersättning till
kommunal-
ombud vid
mantals-
skrivnings-
förrättning.*

Till avgörande företogs konstitutionsutskottets utlåtande, nr 6, i anledning av väckt motion om beredande av möjlighet att bevilja ersättning av kommunala medel till kommunalombud vid mantalsskrivningsförrättning.

Uti förevarande utlåtande, avgivet över en utav herr *Andersson* i Tungelsta inom andra kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 45, om beredande av möjlighet att bevilja ersättning av kommunala medel till kommunalombud vid mantalsskrivningsförrättning, hemställde utskottet, att berörda motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservation hade likväl avgivits av herrar *Sävström, Strömberg, Gustav W. Hansson, Sandegård, Larsén, Karlsson* i Vadstena, *Fast* och *Norling*, som ansett att utskottet bort tillstyrka den i ämnet väckta motionen.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr *Andersson* i Tungelsta: Herr talman! Såsom skäl för avslag å den föreliggande motionen har konstitutionsutskottet anført bl. a., att uppdraget att vara kommunalombud vid mantalsskrivningsförrättning icke skulle vara förenat med så tyngande besvär, att ersättning i detta fall skulle vara berättigad.

Jag tror vi kunna konstatera, att flertalet kommunala myndigheter här i landet icke dela denna konstitutionsutskottets uppfattning. Såvitt jag kunnat utröna, är det nämligen regel, att man åtminstone inom alla större kommuner beviljar ersättning för dessa uppdrag, trots att någon laglig rätt härtill icke föreligger. Det är säkerligen icke någon tillfällighet att så är fallet. Detta uppdrag är i verkligheten förenat — i varje fall i alla större kommuner — med så pass betydande besvär och är så pass viktigt, att det därvidlag i regel föreligger minst lika goda skäl för rätt till ersättning som t. ex. då det gäller uppdraget att vara ledamot av taxeringsnämnd. Det är nämligen så att för fullgörandet av dessa uppdrag få i regel tagas i anspråk hela arbetsdagar, en eller flera, beroende på kommunens storlek. Såsom ytterligare skäl för avslag säger sedan konstitutionsutskottet, att det i regel torde vara så, att man för detta uppdrag använder ledamöter i kommunalnämnden, kommunalnämndens ordförande eller någon annan person i kommunal förtroendeställning. Jag vill då göra gällande, att den omständigheten, att man inom kommunerna för detta uppdrag anser sig böra använda de bäst kvalificerade krafterna, borde väl enligt min mening vara ytterligare ett skäl för att man också beviljade kommunerna rätt enligt lag att ge ersättning.

Man har ju också ifrån utskottets sida anført principen, att kommunala förtroendeuppdrag skola vara oavlönade. Jag ber då att få erinra om att det redan enligt gällande lag föreligger rätt att bevilja ersättning för kommunalt arbete, som är ungefär jämförligt med det nu ifrågavarande.

Även konstitutionsutskottets majoritet — om jag kan fatta motiveringen rätt — tyckes emellertid vilja medge, att då det gäller sådana tillfällen, då allmän folkräkning företages, ersättning för dessa uppdrag är berättigad.

Vid den allmänna folkräkning, som företogs år 1930, fingo ju dessa kommunalombud enligt särskild kungl. förordning sig ålagda mycket betydande arbetsuppgifter. Såvitt jag kunnat utröna har vid det tillfället icke någon kommun underlåtit att lämna ersättning för dessa kommunala uppdrag. Men i de fall, där ett sådant beslut om ersättning har blivit överklagat, så har det blivit upphävt av Konungens befallningshavande. Om det nu är regel, att man inom kommunerna av omständigheterna tvingas att handla i strid emot

gällande lag, då föreligger det enligt min mening alldeles särskilda skäl, att man också bringar lagen i bättre överensstämmelse med rådande förhållanden. Jag kommer här att framställa ett yrkande om en skrivelse till Kungl. Maj:t i denna sak, och jag hoppas, att de av kammarens ärade ledamöter, som i sina respektive kommuner bidragit till att det fattats beslut, som innebära att kommunalt ombud vid mantalsskrivningsförrättning erhållit ersättning av kommunala medel, också stödja detta mitt yrkande.

Jag ber alltså, herr talman, att få framställa följande yrkande: att riksdagen ville besluta, att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga förslag till sådan ändring i kommunallagen, att ersättning av kommunala medel må kunna beviljas kommunalt ombud vid mantalsskrivningsförrättning.

*I fråga om
ersättning till
kommunal-
ombud vid
mantalsskrivnings-
förrättning.
(Forts.)*

Herr **Anderson** i Norrköping: Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till det av herr Andersson i Tungelsta under överläggningen framställda yrkandet; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr Andersson i Tungelsta begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller konstitutionsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej; har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit det av herr Andersson i Tungelsta under överläggningen framställda yrkandet.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst samt anslagen, företogs omröstning med tillämpning av uppresningsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

§ 8.

Härefter föredrogos vart efter annat:

konstitutionsutskottets utlåtande, nr 7, i anledning av väckt motion om viss ändring i lagen om skolstyrelse i vissa kommuner; samt

statsutskottets utlåtanden:

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för förre stadsförvaltaren J. E. Elfving från viss betalningsskyldighet på grund av borgen;

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överflyttande till lantförsvarets förvaltning av vissa fastigheter i Järfälla socken av Stockholms län; och

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av fjärde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 9.

Ang.
ändringar i
maltdrycks-
förordningen.

Å föredragningslistan var härefter upptaget bevillningsutskottets betänkande, nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 24 och 31 §§ förordningen den 1 juni 1923 (nr 140) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker.

I en den 8 januari 1932 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 31, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande, vid propositionen fogade

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 24 och 31 §§ förordningen den 1 juni 1923 (nr 140) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker.

Häriigenom förordnas, att 24 och 31 §§ förordningen den 1 juni 1923 angående tillverkning och beskattning av maltdrycker skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

24 §.

För malt, som i skattepliktigt bryggeri användes vid tillverkning av malt-dryck, skall erläggas skatt med nittiofem öre för varje kilogram, dock att för varje bryggeri skatten för de första under tillverkningsåret avverkade etthundratusen kilogrammen malt utgår med åttiofem öre för kilogram och för de nästa etthundratusen kilogrammen med nittio öre för kilogram.

I intet — — — dygn.

31 §.

Vid skattepliktigt bryggeri må efter varje kvartals utgång restitution av skatt, efter åttiotvå öre för kilogram räknat, åtnjutas för det under nästföregående kvartal omedelbart till svagdricka eller maltdricka använda malt, dock icke till högre belopp än att den återstående skatten uppgår till minst det i 24 § andra stycket stadgade medeltal.

Där med — — — klassen tagits.

Till kontrollstyrelsen — — — återbetalnings verkställande.

Denna förordning träder i kraft å dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes, dock att 31 § i dess äldre lydelse fortfarande skall äga tillämpning beträffande restitution av skatt, som utgått efter de före denna förordnings ikraftträdande gällande bestämmelserna.

Till bevillningsutskottets behandling hade jämväl överlämnats följande i anledning av ifrågavarande proposition inom riksdagen väckta motioner, nämligen:

de likalydande motionerna nr 89 i första kammaren av herr Åkerberg och nr 235 i andra kammaren av herrar Nilsson i Örebro och Anderson i Råstock, i vilka hemställts om den ändring i Kungl. Maj:ts förevarande proposition, att § 24 i det förslag till förordning, som bilagts propositionen, finge följande ändrade lydelse:

24 §.

För malt, som i skattepliktigt bryggeri användes vid tillverkning av malt-dryck, skall erläggas skatt med 1 krona 15 öre för varje kilogram, dock att för varje bryggeri skatten för de första under tillverkningsåret avverkade

100 000 kilogrammen malt utgår med 75 öre för kilogram och för de nästa 100 000 kilogrammen med 90 öre för kilogram.

I intet — — — dygn; samt

motionen nr 247 i första kammaren av herr *Bergman*, däri hemställts, att riksdagen måtte besluta att godkänna Kungl. Maj:ts förslag till förordning om ändrad lydelse av 24 och 31 §§ i förordningen den 1 juni 1923 angående tillverkning och beskattning av maltdrycker med den ändring, att 24 § erhöles följande lydelse:

24 §.

För malt, som i skattepliktigt bryggeri användes vid tillverkning av malt-dryck, skall erläggas skatt med två kronor för varje kilogram, dock att för varje bryggeri skatten för de första under tillverkningsåret avverkade ett hundratusen kilogrammen malt utgår med en krona och nittio öre för kilogram och för de nästa ett hundratusen kilogrammen med en krona och nittiofem öre för kilogram.

I intet — — — dygn;

samt att 31 § erhöles den ändrade lydelse, som härav föranleddes.

Till behandling i samband med förevarande proposition hade utskottet jämväl upptagit den till utskottet hänvisade motionen nr 361 i andra kammaren av herr *Lindgren*, däri föreslagits, att riksdagen ville besluta, att maltdrycker klass I och II (pilsner) skulle påläggas en accis av 15 öre per liter försåld vara och att inkomstbeloppet härav finge användas till premier för mjölkproduktionen enligt vissa av motionären angivna riktlinjer.

Utskottets hemställan innefattade, att riksdagen måtte med avslag å ovanberörda motioner bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Uti en vid betänkandet fogad reservation hade herr *Bergman* föreslagit, att riksdagen måtte, med bifall till den av honom väckta motionen I: 247, antaga ett i reservationen intaget förslag till förordning om ändrad lydelse av 24 och 31 §§ förordningen den 1 juni 1923 (nr 140) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker.

Efter föredragning av utskottets hemställan yttrade:

Herr *Nilsson* i Örebro: Herr talman, mina herrar! Denna motion, som är väckt av herr *Akerberg* i första kammaren och i denna kammare underskriven av mig och herr *Anderson* i Råstock, innehåller ett förslag, varigenom staten skulle kunna få ut cirka 1·3 miljoner kronor mera i inkomst än av Kungl. Maj:t beräknade.

I dessa tider, då det sökes med ljus och lykta efter inkomstmöjligheter, för att staten i någon mån skall kunna möta de ökade krav, som ställas på statskassan, kan det tyckas, att detta vore en inkomstkälla, som borde kunna tillgripas. Det är ju så, att denna ökade maltskatt icke direkt — åtminstone är detta icke ifrågasatt — drabbar den stora konsumerande allmänheten, utan de stora bryggerierna ha sådana inkomstmöjligheter, att de utan vidare skulle kunna släppa till denna ökade skatt åt staten för denna deras inkomstbringande verksamhet.

Det är klart, att mot ett enigt utskott är det icke skäl att göra något särskilt yrkande. Och jag ämnar icke göra det heller. Men jag vill uttala min förhoppning om, att vid den utredning, som är ifrågasatt rörande dessa saker, nödig hänsyn måtte tagas till de synpunkter, som i motionen äro anförda, och att vid denna utredning även måtte höras representanter för de mindre bryggerierna samt deras mening om denna sak inhämtas. Då denna proposition

Ang.
ändringar i
malt-drycks-
förordningen.
(Forts.)

Ang.
ändringar i
maltdrycks-
förordningen.
(Forts.)

utarbetades, ha såvitt jag är riktigt underrättad icke några representanter för de mindre bryggerierna blivit hörda.

Herr talman! Jag har, intet yrkande att göra, men önskar få framhållet, att hänsyn måtte vid den blivande utredningen tagas till de synpunkter, som jag här framfört.

Herr Nylander: Herr talman! Ehuru den föregående ärade talaren icke gjorde något direkt yrkande, innehöll dock hans anförande en passus, vilken ger mig anledning att begära ordet. Den här föreliggande propositionen kan ju vid första påseende förefalla ganska enkel, och de synpunkter, som den siste ärade talaren framförde, te sig nog så plausibla. Men när man, som utskottet gjort, tränger frågan närmare in på livet, finner man, att ärendet icke är så enkelt, som man tror. Det går icke att lägga beskattningen på det sätt, som här föreslagits, utan att man i realiteten kommer in på helt nya principer för densamma. Kammaren erinrar sig från de föreliggande handlingarna säkerligen, att orsaken till att man från början införde degressionen i beskattningen var baserad på tekniska skäl, i det att de små bryggerierna icke ansågos kunna tekniskt utnyttja maltet på samma sätt som de större.

Men såsom av kontrollstyrelsen anförts, har på detta område en förändring inträtt, i det att det tekniska utnyttjandet nu kan försiggå lika bra i de mindre som i de större bryggerierna. Detta tack vare de förbättringar, som även i de förstnämnda införts.

Men går man nu den linje, som herr Nilsson förordnat, med beskattning efter storlek, så komma vi, som sagt, in på nya principer, på ett slags närings-skatt. Och det är självklart att detta komplicerar frågan. Detta har kanske mest bidragit till att utskottet är fullt enhälligt i sitt avstyrkande utlåtande.

En utredning måste ske objektivt, och jag vill, då herr Nilsson uttalade förhoppning om att även de mindre bryggerierna skola höras, meddela kammaren, att utskottet givit dem tillfälle att under behandlingen av frågan inom utskottet framföra sina synpunkter. Detta skedde mycket utförligt på sätt, som vid utskottsarbete är vanligt. De fingo klart och tydligt lägga fram sina synpunkter och besvara de frågor, som framställdes. Men ändå har utskottet enhälligt kommit till förslaget om avstyrkande av motionen.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottsförslaget.

Herr Törnkvist i Karlskrona: Herr talman! För en, vilken som jag icke speciellt sysslat med skattefrågor, är det ganska äventyrligt att överhuvud taget deltaga i denna diskussion. Jag skall göra det helt kort. Jag kan nämligen icke trots det vidlyftiga material, som levererats särskilt av kontrollstyrelsen, finna, att man kan åberopa några speciellt orubbliga principiella grunder för den beräkning av maltskatten, som nu sker.

Man frågar sig ovillkorligen, varför man skall stanna vid en tregradig skala, stanna vid praktiskt taget 200 000 kg malt och sedan låta en lika skatteskala gälla. Det kan väl icke vara någon speciellt oangriplig princip att bygga upp en skatt på detta sätt. Det är självfallet, att omkostnaderna för bryggerierna minskas, i den mån som man kan öka avverkningen och stegra produktionen. Och då ha uppenbarligen de stora bryggerierna en oerhörd fördel i förhållande till de små, genom att de ha oförändrad skatt från 200 000 kg malt hela skalan uppigenom. Är det orimligt begärt, att man har en 4—5 stycken skattesatser, med hänsyn till att de allra största bryggerierna verkligen ha en i jämförelse med de mindre mycket stor avverkning.

Jag har samma synpunkter, som den förste ärade talaren utvecklade, och det skulle verkligen varit riktigt, om bevillningsutskottet i varje fall uttalat sig

mindre bestämt till förmån för den nuvarande beskattningsordningen. Jag måste för min del, herr talman, tillägga och understryka, att den utredning, som ställes i utsikt, icke bör utgå från de synpunkter, som bevillningsutskottet utgår ifrån: att den nuvarande ordningen är den absolut riktiga, och att, om den rubbas på något sätt, man otillbörligt rubbar konkurrensförhållandena. Denna senare synpunkt är oriktig. De stora bryggerierna ha ett oerhört konkurrensövertag över de små.

Jag håller för min del före, att uttagningen av de medel, som här äro avsedda att utgå, skulle ske på det sättet, att man hade en oförändrad skatt på de första 100 000 eller möjligen på de första 200 000 kilogrammen och en stegring på den högre tillverkningen, så pass kraftig, att man därigenom finge den önskvärda skatteökningen.

Jag har, herr talman, för närvarande intet yrkande.

Herr **Olson** i Göteborg: Herr talman! Herr Törnkvist har i sitt anförande pekat på nu gällande skattedegression, som icke skulle vara någon oangripelig princip utan som man skulle kunna rubba på. Herr Nilsson i Örebro har också menat, att den vägen skulle vara framkomlig för att skaffa ökade inkomster åt staten. Jag tror, att den senare synpunkten skulle man gärna vilja godtaga, och att här ifrågavarande industri för sin del skulle vilja bringa offer för att tillgodose densamma. Däremot är jag nödsakad vända mig mot herr Törnkvists anförande. Vi få erinra oss, att denna skattedegression enbart varit avsedd att vara av teknisk art. Den har icke varit avsedd att rubba konkurrensförhållandena inom bryggeriindustrien. Degressionen har så avpassats, att en rubbning av konkurrensförhållandena icke inträffar. Såsom herr Törnkvist lägger saken, kan jag icke finna annat än att han önskar, att en rubbning av konkurrensförhållandena skall ske.

Motionens hela läggning är mycket egenartad. Man går ut ifrån att de stora företagen tack vare sin större omfattning, sin rationellare drift och sina rikare möjligheter kunna arbeta billigare, men man nämner icke på något ställe i motionen, att detta redan kommit konsumenterna till godo i form av lägre priser. Enligt mitt sätt att se saken faller hela argumenteringen just på detta. Om det nu vore så, att de större företagen på grund av möjligheten att hålla lägre priser pressade de små bryggerierna och gjorde deras tillvaro outhärdlig, då skulle den framställning, som herr Nilsson gav, och hans inställning till frågan varit motiverad. Nu ligga förhållandena inom denna industri tvärtom. De stora företagen tillämpa principen »leben und leben lassen». Det är en känd sak, att någon pressning av de små företagen icke förekommer. Det är en missuppfattning att tillämpa teorien om den större bärkraften — vilken har sin fulla tillämpning, när det gäller privatekonomi — på företag. Om ett företag är tio gånger större än ett annat och har tio gånger större vinst än detta, är det ej sagt att det är bärkraftigare för en omkostnad, som ävenledes är tio gånger större. Om allting är proportionellt, kapitalet som skall förräntas är tio gånger större, tillgångar och skulder äro tio gånger större, omsättningen är tio gånger större o. s. v. så är vid sådana förhållanden talet om större bärkraft hos de större företagen inför omkostnader, som ävenledes äro proportionella till sin storlek, om jag icke tager alldeles fel i dessa frågor, en fullständig missuppfattning.

Jag tycker, att motionärerna givit ett ganska intressant belägg på detta. Man säger, att de större företagen förtjäna så förfärligt mycket, men man underlåter vid bedömande av vinsten taga hänsyn till de mycket stora kapital, som där finnas nedlagda. Man säger, att en vinst av 3 öre per flaska för de små bryggerierna kan medföra en anspråkslös inkomst, under det att en vinst av 1 öre per flaska kan giva de mycket stora bryggerierna orimliga vinster. Men, mina herrar, drag ut konsekvensen av detta och slå ut den med 1 öre per flaska ökade

Ang.
ändringar i
maltdrycks-
förordningen.
(Forts.)

Ang.
ändringar i
maltdrycks-
förordningen.
(Forts.)

skatten på de bryggerier, som förtjäna ett öre per flaska. Skatten skulle ju vara över ett öre per flaska. Man behöver inte vara vidare inne i matematikens mysterier för att räkna ut, att det blir en negativ vinst för de stora bryggerierna, under det att de små bryggerierna med en vinst av 3 öre per flaska kunna bära pålägg med ett öre och ändå lämna vinst. Sålunda inträffar det egendomliga förhållandet, att motionärerna i sin motion visat, att de mindre bryggerierna äro bärkraftigare än de större bryggerierna för här ifrågavarande skattelast. Nu påstår jag icke, att detta är förhållandet, utan jag påstår, att bärkraften blir lika stor på båda hållen, då, som jag ännu en gång understryker, de större bryggeriernas större ekonomiska möjligheter redan uppvägs av lägre pris. Jag vill som avslutning tillfoga, att jag icke kan finna annat än att dessa förhållanden borde vara inre angelägenheter inom detta yrke, som knappast borde hava intresse för denna kammare.

Herr talman, jag har icke något yrkande.

Herr Kilbom: Herr talman! Jag måste medge, att jag har de största sympatierna för den tanke som ligger bakom motionärernas uppfattning. Jag bara beklagar, att de härvidlag icke gått in för ett yrkande. Det skulle ju, såvitt jag förstår, ha samlat en rätt avsevärd del av denna kammares ledamöter och följaktligen kunnat vid den kommande utredningen utgöra ett stöd för den uppfattning, som motionärerna ha givit uttryck åt.

Vad som närmast föranledde mig att begära ordet var ett yttrande av herr Olson. För så vitt jag fattade honom rätt, menade han, att de större bryggeriernas billigare produktionskostnader komma konsumenterna till godo i form av lägre priser på varan. Jag måste säga, att så långt jag känner till och har kunnat följa de förhållanden, som råda på hithörande område — närmast i anslutning till den i och för sig mycket förtjänstfulla utredning, som nykterhetsfolkets kommitté tidigare gjort och den utredning, som verkställets på föranstaltande av kooperativa förbundet — måtte det vara förhållanden, som råda speciellt i Göteborg, ty för Stockholms vidkommande, herr Olsson, tillämpa vederligen de större företagen inga lägre priser. Tvärtom ha de med de finansiella och andra möjligheter, som stå dem till buds, rikligt sört för att de mindre företagen förhindrats att driva vad som kallats en osund konkurrens. Det är känt, att de köpt upp en rad av företag icke bara i Stockholm utan även i trakten omkring Stockholm och inte enbart företag för maltdrycksfabrikation utan även företag för fabrikation av drycker med annan etikett. Om jag icke är illa underrättad, har man genom diverse metoder fått de små företag, som allttjämt finnas kvar i Stockholm, att gå med på en prisöverenskommelse, så att priserna blivit ensartade för stora och små företag. Det måste således, i varje fall så långt stockholmsrayonen räcker, vara en oriktig uppgift, som herr Olson härvidlag lämnat.

Jag antar, att ledamöterna från västra Sverige kunna vittna om huruvida, i vad mån och på vad sätt en annan ordning råder i Göteborg. Jag tror, herr talman, att denna fråga icke är så enkel, som man vill göra gällande från bevillningsutskottets talesmäns sida. Det gäller icke här bara en teknisk skattefråga, och det förvånar mig mycket, att bevillningsutskottet enhälligt kunnat uttala, att man, för den händelse man skulle gå med på vad motionären föreslagit, skulle komma att ändra de tekniska grunderna för beskattningen. Var och en förstår, att vi här stå inför ett problem, som statsmakterna förr eller senare måste knäcka. Jag vill högt och ljudligt i anslutning till de tvenne utredningar, som jag förut åberopat, uttala — inom parentes hade jag väntat, att denna regering skulle gått in för en annan ståndpunkt och gått litet längre än vad den gjort — att det kan icke gå för sig att på detta sätt skatten lägges så, att den icke drabbar finansföretag, som driva vad jag icke drager mig

för att kalla ren ockrarpolitik, ty det är ockrarpolitik, då man för en vara, som i framställning kanske kostar ett par öre, tager ända till 17 öre av återförsäljare och 30 öre av konsumenterna. Dyligt är ocker, och statsmakterna bliva medansvariga för den moral, som ligger till grund för dyligt, om det får fortsätta.

*Ang.
ändringar i
maltdrycks-
förfordningen.
(Forts.)*

Vid andra tillfällen och även vid förra årets riksdag har här talats om det orättvisa i att lantmännen få 9 öre för en liter mjölk — tänk er det: för en liter mjölk; alltså för en kvantitet, som motsvarar tre halvör pilsner, få lantmännen 9 öre, då de sälja den till ett annat monopolföretags uppköpsställen i mellersta Sverige, men här i Stockholm få vi betala 24 öre litern för mjölken. Då vill andra kammaren icke vara med om att göra något, och då det gäller den obegränsade brandskattningsmöjlighet, som de stora finansföretagen här i Stockholm ha i fråga om pilsnern, vill andra kammaren låta det fortsätta som hittills. Det blir konsekvensen av ett bifall till bevillningsutskottets förslag.

Jag tycker det är en chikan för andra kammaren och att det vittnar dåligt om dess ledamöters förmåga att sätta sig in i hithörande saker och intaga en självständig ståndpunkt.

I förevarande situation och då motionärerna icke framfört något yrkande har jag icke möjlighet att göra något yrkande. Jag beklagar emellertid, att ärendet ligger så till och vill samtidigt uttala den uppfattningen, att det torde bliva nödvändigt att vid en kommande riksdag återkomma med ett försök att göra slut på den politik, som i anført avseende bedrivits.

Herr Nylander: Herr talman! Jag skall bedja att få inlägga en bestämd protest mot att herr Kilbom tillåter sig att beträffande ett visst företag använda uttrycket ockerpolitik. Jag finner detta oanständigt!

Herr Kilbom har nu hittat på det lilla politiska tricket att intressera lantmännen för denna fråga genom att spela ut pilsnern mot mjölken. Jag hoppas då, att herr Kilbom vill draga ut konsekvenserna av detta, och att vi, när olika förslag så småningom komma att framläggas här i kammaren till jordbrukets förbättring och jordbruksproduktionens stödjande, få se herr Kilbom verkligen understödja sådana förslag. Det vore mycket bättre än att här stå och spela ut den ena näringen mot den andra. Jag hoppas, att han kommer att taga det steget, när vi så småningom komma till behandlingen av de frågorna.

Vad sedan hans anmärkning mot bryggeriernas prispolitik beträffar vill jag endast fästa kammarens uppmärksamhet på vad kontrollstyrelsen i sitt yttrande bl. a. härom anført. Det står på sid. 15 i utlåtandet: »Det bör uppmärksammas, att bryggeriföretagen i de största städerna — vilka avsetts skola i främsta rummet drabbas av den väsentligt förhöjda högsta skattesatsen — varit de, som gått i spetsen för prissänkningarna å maltdrycker i landet.» Det är en ansvarig myndighet, som har avgivit detta yttrande, som jag tror väger bra mycket tyngre än herr Kilboms här förda resonemang.

Jag vidhåller alltså, herr talman, mitt yrkande.

Herr Månsson i Furuviik: Herr talman! Jag hade icke tänkt blanda mig i debatten, men jag vill bara säga, att även om man som jag icke så litet hyllar den satsen, som tyskarna uttrycka »leva och låta leva», får man i alla fall se till här i landet, att det blir någon jämvikt, reda och ordning i beskattningen.

Det är dock så, att de för den inrikes marknaden arbetande industrierna skära faktiskt guld med täljknivar på ett sätt, som ingalunda kan försvaras med de avlöningar, som utbetalas. Härjämte sakna vi möjlighet att göra undersökningar av hithörande förhållanden, ty här kommer en kunglig kommitté till stånd och denna kungliga kommitté utfrågar näringslivet och nä-

Ang.
ändringar i
maltbrycks-
förordningen.
(Forts.)

ringslivet ljuger den så platt full att det står blåbleka lågor om käftarna på dem som tala. Jag minns från den tid, då jag satt i tullkommittén, att representanter för bryggeriindustrien kommo upp till oss och bevisade, att en liter öl kostade — kom ihåg siffran — 62 öre i tillverkning. I England är det höga straff på att lämna oriktiga uppgifter till en kunglig kommitté och där är det vidare så, att inför dessa kommittéer hållas förhör med stenografiskt protokoll. Man inkallar en efter en liksom inför en domstol och ordföranden korsförhör denne och förhöret antecknas stenografiskt. Man kan t. ex. beträffande jordnötter och palmkärnor ha tjocka luntor på 400 sidor stenografiskt förhör. Följden av detta är, att man får fram sanningen, och i fråga om ölet kan jag lämna kammaren den upplysningen, att jag nyligen gått igenom den engelska census på bryggeriindustrien och kommer ihåg, att av ett kilogram maltkorn får man i England inte mindre än ungefär sju liter porter och ölbrygd, medan vi här torde få mellan nio och tio liter på grund av att den är mycket tunnare. Det engelska ölet är mycket alkoholstarkare och framför allt mycket maltstarkare än det svenska. Vad kostar då blandad engelsk porter och ölbrygd på $3\frac{1}{2}$ miljarder liter årsbrygd? Det kostar $2\frac{1}{2}$ öre halvan. Tillverkning, kol, elektricitet, humle, malt, jäst och av främmande firmor utfört arbete jämte avlöningar kostar $1\frac{1}{5}$ öre per halva, och då veta vi ju, huru det är i den engelska industrien, där alla möjliga pojkar äro sammanrafsade i bolagsstyrelser. Alla dessa ungherrar i Eaton äro ju inplockade i bolagsstyrelser för att få en furstlig inkomst, fastän de inte begripa vederbörande industri för två öre. Trots detta blir det endast $1\frac{1}{5}$ öre i arbetslön.

Om jag ser på förhållandena i engelska census mellan räntor och utdelning å ena sidan och den verkliga arbetslönen å andra sidan, finner jag, att medan arbetarna erhålla något över $6\frac{1}{2}$, närmare bestämt 6.7 miljoner i arbetslön, erhålla aktieägarna till räntor å det i fabrikena nedlagda kapitalet — kunna ni gissa? — 69 miljoner! Jag tror, att här finnas möjligheter att minska denna varas pris betydligt.

Man kan visserligen invända, att i England bryggas 3.5 miljarder liter, men man skall också besinna, att där finnas över tusentalet bryggerier. Om än ett och annat bryggeriföretag torde vara större än våra, vilket jag inte vet, är det i varje fall inte så förfärligt stor skillnad på svenska och engelska bryggerier utom det att våra sälja mycket mera vatten i ölet.

Jag har intet horn i sidan till bryggerierna mera än till andra näringar i och för sig, men jag anser, att man skall tillverka en hederlig vara till ett hederligt pris. Det räcker inte med hederlig vara, det måste även vara ett hederligt pris.

Om herrarna se på vissa företeelser även inom andra områden, om vi se på beklädnadsindustrien, textilindustrien, och taga det engelska census på skrädderier, bomulls- och yllespinnerier och väverier, måste man säga, att detta system går inte längre. Samhället kantätes inte bara utifrån genom de sjukdomar, som komma på grund av kapitalismen, utan samhället kantätes även inifrån av företeelser, som inte i och för sig behöva vara av kapitalistisk art och rot.

Herr talman! Jag har icke något yrkande.

Herr Björklund: Herr talman! Även på den nu föreliggande frågan kan man tillämpa det gamla ordspråket, att det är sällan ens fel, om två träta. Det torde också vara på det sättet, att samtliga, som haft ordet i denna fråga, ha mer eller mindre rätt, var och en ifrån sina utgångspunkter.

Jag begärde egentligen ordet för att förklara för herr Kilbom, varför man inom bevillningsutskottet hade kommit till ett sådant resultat, att utskottet

blivit enhälligt. Jag vill då först säga, att vad det rör sig om här, är att åt staten taga ut fem miljoner kronor beträffande vilka bryggeriindustrien frivilligt åtagit sig att desamma icke skola komma att belasta konsumtionen. Just denna omständighet synes mig giva stöd åt den uppfattning, som jag har i likhet med herr Kilbom, att det är orimligt såsom det för närvarande är, men den saken är så komplicerad, herr Kilbom, som man finner, då man går igenom degressionsskalorna, att jag tror detta varit avgörande för många inom bevillningsutskottet liksom även för mig, och vi ha velat avvakta den utredning, som Kungl. Maj:t här talar om. Herr statsrådet säger själv i statsrådsprotokollet, som sedermera återopas i bevillningsutskottets och även i kontrollstyrelsens yttrande, att man kommer att tillsätta en kommitté för att företaga en allsidig omprövning av detta, nämligen dels huruvida degressionsskalan såsom sådan är den riktiga, dels — vilket jag anser vara det utslagsgivande i denna utredning — huruvida man i stället för att beskatta råvaran kan komma fram till en produktbeskattning, varigenom man skulle kunna åstadkomma rättvisa mellan de stora och små bryggerierna. Jag vill tillägga, att av denna näring kan staten få oerhört mycket mera pengar, som man kan behöva i kommande tider. Man har väl inte varit färdig med denna sak ännu, men jag förmodar, att den regering, som sitter, inte är för känslig på detta område. Det är ett önskemål och ett berättigat sådant, jag tillägger det, bland svenska folket, att det åstadkommes rättelse i det förhållande, som härvidlag är rådande och som säkerligen inte är sådant, som man önskar det skulle vara.

Den strid, som här föres mellan större och mindre bryggerier, har för mig i närvarande stund inte något som helst intresse. Vad som för mig har intresse är, att staten skall ha fem miljoner kronor, och det har också intresse för mig, att man inte låter en industri fara fram på det sätt, som bryggeriindustrien många gånger gjort. Jag vill påpeka, att jag för södra Sveriges förenade bryggerier och dess styresmän mer än en gång framhållit, att man är ute på minst sagt farliga vägar, då man brandskattar svenska folket på öl såsom man nu gör. Här är ett område — jag vill säga det i synnerhet till hans excellens herr statsministern — som man med full rätt kan beskatta betydligt mera än som här föreslagits och ändå inte komma denna industri allt för nära, sett ur rent ekonomiska synpunkter. Jag hade inte tänkt yttra mig, men jag ansåg mig skyldig att säga detta, då herr Kilbom var förvånad över att det i betänkandet framkommit ett uttalande sådant som här föreligger. Jag vill emellertid påpeka, att i detta uttalande hänvisas till dels vad kontrollstyrelsen sagt dels också till Kungl. Maj:ts eget påpekande i statsverkspropositionen, och jag har för min del ingen anledning tro eller vilja, att bryggeriindustrien skall sättas i ett sådant läge, att den inte behörigen kan existera här i landet. Det är inte min mening med de ord, som jag säger här, men när en industri har så pass kraftiga förutsättningar genom organisation och sammanslutningar, synnerligen starka sådana, att kunna klå konsumenterna, då är det enligt min mening berättigat, att statsmakterna på denna punkt taga ut väsentligt mera i skatt. Kan man i någon mån förbättra situationen på det sättet, att man kan giva bönderna mera för mjölken och bryggerierna gärna litet mindre för ölet, då, herr Kilbom, äro vi båda överens.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Olson i Göteborg: Herr talman! Jag tycker herr Björklund använder onödigt starka ord för att giva uttryck åt sin uppfattning i denna fråga. Jag vågar påstå, att den brandskattning, varom herr Björklund talade, är betydligt överdriven. Jag vill erinra herr Björklund om att bryggeriindustrien här i landet har, när det gäller våra största företag, stått under en ledning, som

Ang.
ändringar i
maltädricks-
förordningen.
(Forts.)

Ang.
ändringar i
maltdrycks-
förordningen.
(Forts.)

har haft det klaraste sinne för nödvändigheten av att inte anlägga en sådan politik som den herr Björklund här angivit. Här har sedan årtal tillbaka bedrivits ett systematiskt arbete, som gått ut på att möjliggöra prissänkningar, och det har även bedrivits ett systematiskt arbete på att övertyga ägarna av bryggerier ute i landet om angelägenheten därav och att man får finna sig i en lägre avkastning än vad man tidigare varit van vid.

Jag skall be att såsom bevis på denna prispolitik få angiva de priser, som tillämpats här i Stockholm sedan 1919. Då var priset 23 öre per halvbutelj. Den $\frac{1}{4}$ 1921 sänktes det till 22 öre, den $\frac{2}{10}$ 1921 till 20 öre, den $\frac{4}{7}$ 1922 till 19 öre, den $\frac{20}{10}$ 1922 till 16 öre. 1923 pålades bryggerindustrien en maltskatt, som utgjorde 3 öre per flaska, och i överensstämmelse därmed blev priset 19 öre. Den $\frac{11}{2}$ 1926 sänktes priset till 18 öre, den $\frac{13}{6}$ 1927 till 17 öre och den $\frac{13}{11}$ 1930 till 16 öre. Under åren 1919—1930 har alltså en prissänkning per tredjedels liter ägt rum med inte mindre än tio öre. I Göteborg har prissänkning ävenledes verkställts med tio öre.

Jag vill i detta sammanhang omnämna, att det företag, som jag tillhör, minskat sin utdelning under samma period med fem kronor per aktie.

Det har här talats om nödvändigheten av utredningar för att granska, huru dessa förhållanden ligga till. Jag tror, att kammaren håller mig räkning för att jag inte här ingår på de tekniska omständigheter, som här spela in. Herr Månsson i Furuvik skulle jag vilja rekommendera att göra ett besök i ett av våra moderna bryggerier och följa tillverkningen från dess början till dess slut och kanske också tala med arbetarna, som där befinna sig. Jag är övertygad om att herr Månsson då kommer att få en reviderad uppfattning om enkelheten i denna fabrikation. Detta gäller även de övriga, som med oriktiga och överdrivna siffror ha velat giva uttryck åt, huru små kostnader och ringa svårighet det skulle vara att fabricera denna vara.

Vad prispolitiken beträffar vill jag ytterligare återropa, vad kontrollstyrelsen skrivit i sitt utlåtande och däri det står, att bryggeriföretagen i de större städerna varit de, som gått i spetsen för prissänkningen på maltdrycker här i landet.

Herr Kilbom menade, att min uppgift, att den prissänkingspolitik, som utgått från de stora företagen, inte är riktig och anförde, att här i Stockholm även de små företagen ha samma priser. Detta är väl inte något bevis på att vad jag har sagt är orätt. Det är ju endast ett exempel på det lättförklarliga förhållandet, att priserna på en och samma ort måste vara lika. De små bryggerierna ha i detta avseende måst följa de större.

Beträffande de utredningar och undersökningar av ifrågavarande förhållanden, som här varit på tal, återopade herr Kilbom nykterhetsfolkets lagstiftningskommitté och kooperativa förbundets mycket innehållsrika och ingående undersökning av bryggeriindustrien. Jag undrar, om någon i denna kammare tror, att kooperativa förbundet skulle lägga fingrarna emellan, om man efter denna utrednings avslutande funnit, att här voro så anmärkningsvärda förhållanden, som från flera håll gjorts gällande. Man hade säkerligen inte då såsom avslutning på sitt utlåtande sagt, att det kan ifrågasättas, om prissbildningen i sin helhet för närvarande är så oskälig, att konsumenterna nu böra taga upp en sådan tillverkning. Kooperativa förbundet har sålunda såsom resultat av sin utredning, vilken jag förmodar även åsyftat, att utröna om förhållandena på maltdrycksmarknaden kunde motivera denna verksamhets upptagande — angivit, att kooperativa förbundet icke funnit förhållandena vara sådana, att en dylik verksamhet borde upptagas.

Vad härefter skattesatserna beträffar är det klart, att dessa kunna höjas, men det är lika säkert, att det finns en gräns för vad allmänheten vill och kan bära, när det gäller beskattning av maltdrycker. Det har omnämnts de höga

skatter, som finnas i England och Tyskland. Resultatet av dessa skatter har blivit, att i England maltdrycksomsättningen gått tillbaka med 20 procent och i Tyskland med 50 procent, vilket åtskilliga herrar i denna kammare anse vara mycket tacknämligt, det förstår jag, men om man ser det ifrån en allmän behovsförsörjnings synpunkt och betraktar denna fabrikation såsom tillgodose-ende ett behov lika berättigat som andra lojala och legala behov, måste man anse, att det inte är en önskvärd konsekvens, så mycket mera som syftemålet att skaffa staten inkomster därmed sättes i fråga.

Ang.
ändringar i
maltdrycks-
förordningen.
(Forts.)

Herr Lindgren: Herr talman! Såsom ärendet nu ligger och då jag vet, att medel måste anskaffas på ett eller annat sätt, har jag tagit mig friheten väcka en motion, som går ut på en accis av 15 öre per liter. Det synes mig nämligen riktigare, att man beskattar denna näring till förmån för jordbruket, och maltdrycker anser jag mera böra betraktas såsom lyxvara än såsom nödvändighetsvara. Ehuru mjölken är en nödvändighetsvara, ställer den sig likväl mycket billigare. Det kan väl ändå inte påstås, att den skillnad i pris, som råder mellan mjölk och pilsner, kan försvaras. Något måste göras för att få medel till jordbrukets stödjande, och konsumenterna av maltdrycker anser jag böra deltaga i detta stöd. Man säger naturligtvis, att prisen komma att stiga, men det får bli konsumenternas ensak, de få rätta konsumtionen därefter.

Jag ber för min del att få yrka bifall till den av mig väckta motionen.

Herr Törnkvist i Karlskrona: Herr talman! Bryggareföreningen, som antagligen ombesörjt informationen för regeringen i detta avseende, ledes ju av representanter för landets stora bryggerier. Det är väl fråga, huruvida det finns någon representant alls för de små, möjligen någon för de medelstora. Det är då klart, att dessa inte lägga upp skatteproblemet på det sättet, att deras speciella intresse på något sätt trädes för nära. De upplysningar, som lämnats här i kammaren och som återfinnas i finansministerns uttalande, att denna beskattning skall uttagas utan att åtminstone under nästkommande konsumtionsår ölpriset skulle höjas, den omständigheten, herr talman och herrar ledamöter av kammaren, tyder väl på att det inte föreligger något speciellt nödläge för vederbörande, då ett sådant löfte kan givas, och det går ju alldeles inte i linje med det tal, som förts i debatten, att det skulle rubba konkurrensförhållandena, därest man reflekterade på att godkänna den i ämnet väckta motionen. Därtill kommer en annan omständighet, nämligen den, att de större bryggerierna ha möjlighet att sälja ölet till ett ganska mycket lägre pris — jag tror att jag sett en uppgift om ett pris av upp till 6 öre per flaska. Detta är ju också belägg på, att det icke är någon fara i avseende å konkurrensen med de små och medelstora bryggerierna. Alla dessa klagovisor, som förts fram i kammaren i det stycket ha sålunda intet fog för sig.

Med hänsyn till att denna debatt dock haft ett reellt innehåll, reflekterar jag verkligen på, herr talman, att försöka få en votering till stånd, varvid kan utrönas, om det finns några andra här än de, som yttrat sig i kammaren, som ha intresse för spörsmålet i fråga. Det kan ju för övrigt med hänsyn till en kommande utredning vara av ett visst värde att få se, huruvida man enhälligt går in för bevillningsutskottets och kontrollstyrelsens synpunkter här i kammaren. Därför tillåter jag mig, herr talman, att yrka bifall till den av herr Akerberg i första kammaren och herr Anderson i Råstock m. fl. i andra kammaren väckta motionen.

Herr Björklund: Herr talman! Herr Olson ansåg, att jag använde väl starka ord, när jag talade om brandskattning i detta sammanhang. Ja, jag skall gärna taga tillbaka det uttrycket. Jag vill visst icke sära vare sig bryg-

Ang.
ändringar i
maltdrycks-
förordningen.
(Forts.)

geriindustrien som sådan eller herr Olson personligen. Jag kan ju i stället uttrycka mig så, att jag säger, att det här rör sig om en så gott som monopoliserad näring. Det går ju icke an att utan Kungl. Maj:ts medgivande starta några nya bryggerier här i landet. Vi ha en monopoliserad näring, som begagnar sig av sin ställning på marknaden till att oskäligt fördyra en mer eller mindre umbärlig dryckesvara. Det låter kanske vackrare att lägga orden så — jag vet icke, om det i realiteten är vackrare, men jag kan i varje fall icke finna något uttryck, som på ett bättre sätt kännetecknar den rådande situationen.

Jag har tydligt sagt ifrån, att jag icke önskar, att man från statsmakternas sida skall vidtaga åtgärder, vilka försätta bryggeriindustrien i ett nödläge, och jag skall passa på att i detta sammanhang erkänna, att tack vare bryggeriindustriens konsolidering man i många fall kunnat sänka priserna i den omfattning herr Olson talade om. Men det är en annan sida av saken också, herr Olson, som man måste taga hänsyn till, och det är, att man visserligen i någon mån sänkt priserna men däremot icke sänkt utdelningarna till aktieägarna. Här i Stockholm tror jag utdelningen uppgår till 18 %, nere i Skåne är den, om jag icke misstänker mig, 16 %, och den har där också varit uppe i 18 %. Man kan säga, att utdelningen i medeltal varit 15—20 %. Jag anser icke, att det är en skälig utdelning, när det gäller en vara som pilsner, vilken väl dock får anses i viss mån utgöra ett livsmedel. När en industri, som är monopoliserad, begagnar sig av sitt monopol på — låt vara umbärliga — livsmedel på ett sådant sätt, att den lämnar 15—20 % årlig utdelning å sina aktier, tror jag icke, att man har anledning att vara alltför rädd för att Kungl. Maj:t brandskattar industrien i fråga om Kungl. Maj:t beskattar densamma en liten smula mer än hittills varit fallet. Det är orimligt, att sådana vinster skola håvas in. Det kan icke vara riktigt i synnerhet i våra dagar, när så gott som samtliga industrier och även vår modernäring äro utsatta för de största svårigheter, svårigheter av den art, att man ofta måste stänga verkstäderna, skicka iväg arbetarna o. s. v. Det är ju visserligen bra — det vill jag passa på tillfället att understryka — att bryggeriindustriens arbetare äro tillfredsställda, men detta faktum i och för sig kan icke utgöra ett skäl för, att man i fortsättningen skall tillåta bryggeriindustrien att fara fram på det sätt den gör. Jag vill för resten tala om, att jag själv är ägare av bryggeriaktier, och att jag själv har brottats med herrarna i styrelsen. Men det är ett litet bryggeri, som jag tillhör, där det icke är fråga om utdelningar på 15—20 %. Även om bryggeriet är litet, kan det dock giva en ganska god utdelning. Icke finns det emellertid någon anledning för mig fördenskull att på något sätt taga vare sig de större eller mindre bryggerierna i försvar. Bryggeriindustrien bör liksom andra näringar i landet arbeta på ett sådant sätt, att den ger skälig advance, men en skälig avance är icke 15 à 20 % utan en väsentligt lägre procent.

Herr Törnkvist yrkade bifall till den av herrar Anderson i Råstock och Nilsson i Örebro avgivna motionen. Jag måste för min del säga, att om det funnits möjlighet för oss i bevillningsutskottet att gå fram på den väg, motionärerna föreslagit, och om vi kunnat känna oss övertygade om, att den vägen varit den riktiga, vi säkerligen också skulle ha slagit in på densamma. Men jag skulle ha velat se de herrar, som här kritiserat bevillningsutskottets utlåtande, om de i vårt ställe suttit i utskottet och sökt fatta standpunkt till denna fråga. Hade de oreserverat gått fram på grund av en motion, med en där angiven degressionsskala, som man överhuvud taget knappast vet någonting om? Jag undrar, herr Törnkvist, huru man skulle gjort i statsutskottet, om man där vinkat med något, som kunde giva visserligen någon miljon mera åt staten men också en sinkadus på ett annat håll och detta när det som här föreligger ett enligt min mening absolut bindande löfte om en blivande utredning, då hela

frågan skall tagas upp till behandling! Vad skulle det vara för sorts riksdagsarbete? Brukar man verkligen gå fram efter sådana linjer i statsutskottet, herr Törnkvist? Nej, det gör man icke. Man drager hellre in klorna och säger: frågan ligger under utredning. Och så kan det ske år efter år; dylikt har herr Törnkvist också varit med om att biträda här i kammaren.

Jag tror för min del, att kammaren gör synnerligen klokt, om man följer bevillningsutskottet på denna punkt och tager saken med den ro, man bör taga den med, samt överlåter till Kungl. Maj:t att komma med en utredning — och den utredningen hoppas jag kommer snarast möjligt — som ger riksdagen en uppfattning om vilken väg, som är den riktiga. Enligt min mening är det icke en höjd maltskatt, som är erforderlig, utan jag anser, att man måste, om man vill komma till rätt, gå fram på produktbeskattningsväg. Då kan man på ett rättvisare sätt beskatta industrien och de olika stora företagen.

Herr talman, jag skall icke besvära kammaren längre i detta alltför mycket debatterade spörsmål utan vidhåller endast mitt yrkande.

Herr Mosesson: Herr talman! Under det att jag åhört debatten har ett ungdomsminne trängt sig på mig. Jag satt en gång i början av detta sekel i gamla riksdagshuset på läktaren, då det fattades beslut om att öka statens inkomster på en gång med en miljon kronor genom att taga ut dem av sockerbolaget. Det blev ingen debatt om saken. När talmannens klubba föll, brast hela kammaren ut i skratt: man tyckte, att det var betecknande, att statens inkomster kunde ökas med ett så stort belopp på en gång utan att det restes några gensagor däremot. Nu har i dag gensagor rests mot att icke mer än 5 miljoner kronor kunna tagas på en enda gång. Jag tycker, att de förhållanden, som ligga bakom den reflexion, som jag gjort och som jag tillåtit mig ge uttryck åt, har något att säga oss.

Jag finner icke någon motsättning mellan vad herr Björklund såsom ledamot av bevillningsutskottet varit med om att underskriva och vad han har i debatten anfört, men då jag röstar för bevillningsutskottets förslag i detta hänseende, gör jag det mera på grund av vad herr Björklund här ifrån talarstolen yttrat än på grund av vad bevillningsutskottet i sitt utlåtande anfört. Jag skulle vilja hemställa till dem, som i likhet med mig har den uppfattning, som han givit uttryck åt i debatten och som herr Törnkvist också gav uttryck åt, att de inskränka sig till att efter de motiveringar och deklarationer, som här förekommit, rösta för utskottets hemställan.

Herr Lindgren: Herr talman! Jag ber att få återtaga det yrkande jag tidigare framställt och yrkar i stället, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utarbetande och framläggande för riksdagen av förslag därom, att maltdrycker klass I och II (pilsner) påläggas en accis av 15 öre per liter försäld vara och att inkomstbeloppet härav må användas till premier för mjölkproduktionen enligt de riktlinjer, som föreslagits i en av mig denna dag avlämnad motion.

Herr Olson i Göteborg: Herr talman! Jag skall be att med några korta ord få beröra en fråga, som jag finner det mycket beklagligt att herr Björklund här drog upp. Den tillhör nämligen de ekonomiska områden, som ehuru mycket diskuterade äro mycket missförstådda och som det finns så mycket skrivet om, att man från åtskilliga håll kan hämta upplysningar av betydligt större värde än de enkla siffror beträffande utdelningarnas storlek, som herr Björklund anförde.

Herr Björklund hade icke åhört mitt tidigare anförande, däri jag nämnde exempel på utdelningssänkning. Nu förhåller sig emellertid denna sak på

*Ang.
ändringar i
maltdrycks-
förordningen.
(Forts.)*

Ang.
ändringar i
maltdrycks-
förordningen.
(Forts.)

det sättet, att man icke kan tala om avkastning och avkastning såsom en och samma sak, när det gäller ett företag, som är grundat i dag, och ett företag, som är grundat för 50 år sedan. Bryggeriindustrien är en mycket gammal industri. Det kapital, som förräntas i dag, är gammalt och tillkom till stor del på den tid, då penningvärdet var ett helt annat än det nuvarande, och det har sålunda varit med om den successiva värdestegring, som alla andra värdeobjekt undergått sedan den tiden. Jag kan upplysa herr Björklund om att av 210 år 1912 redovisade bryggerier 15 stycken voro grundade före 1850 och 157 bryggerier grundade under åren 1850—1899. Jag säger detta endast för att påvisa, huru gamla anläggningsvärden man här har att röra sig med. När så är förhållandet, är det icke riktigt att endast se på den siffra, som återgiver utdelningen. Då bör man göra en omräkning till dagens värden och utröna vad dagens vinster utgöra i avkastning av dagens värden. Om man gör detta, herr Björklund, kommer man fram till en avkastning på det i bryggeriindustrien för närvarande nedlagda kapitalet av i medeltal 6 %.

Jag tycker, att herr Björklund och jag kunna under hand resonera om dessa saker. Jag har åtskilliga ytterligare upplysningar att lämna — jag har skrivit en del i ämnet och offentliggjort det och skall gärna ställa åtskilligt material till herr Björklunds förfogande. Jag har dock ansett det nödvändigt att, då frågan här tagits upp och då vad som här framkommit kan vara ägnat att vilseleda och kvarlämna oriktiga intryck, uppehålla mig litet vid saken.

Jag vill slutligen protestera mot den konklusion, som av herr Törnkvist i Karlskrona och möjligen även av andra dragits av den omständigheten, att bryggeriindustrien varit villig under innevarande tillverkningsår övertaga den pålagda skatten utan prisetöjning, ett offer som gjorts med hänsyn till det ekonomiska läget och såsom ett tillmötesgående av en direkt hänvändelse från finansministern. Man har tagit detta till intäkt för att det här icke skulle vara fråga om något offer utan ansett det därmed vara bevisat, att man skulle kunna taga mycket mera. Jag kan försäkra att det verkligen rör sig om ett offer, som av bryggerierna bringats med mycket, mycket stor tvekan, och varav följderna med stora bekymmer motses inom denna industri.

Herr Kilbom: Herr talman! Då herr Nylander fann mitt uttryck ocker för starkt, skall jag be att få fästa kammarens uppmärksamhet på bakgrunden till uttrycket. En flaska pilsner kostar i Stockholm, då bryggeriet säljer den till kaféinnehavarna 16 öre. Det är möjligt — jag vet det icke — att bryggeriet lämnar större avnämare någon extra rabatt, men det har försäkrats, att så icke är fallet. Vi måste sålunda utgå ifrån, att det bruttopris, bryggeriet får in på varje flaska pilsner, är 16 öre. Det har samtidigt förklarats från flera håll, att bryggeriets självkostnad för varje flaska är högst 2½ öre. Detta skulle med andra ord innebära, att bryggeriet har ett netto av ungefär 13½ öre på varje flaska pilsner — möjligen med några avbrännningar. Uppgiften, vars riktighet jag icke kan garantera, stämmer ju emellertid något så när med den uppgift herr Månsson i Furuviik lämnade angående vinsten för de engelska bryggerierna. Jag hemställer till kammarens ledamöter, att man var och en för sig själv avgör, huruvida under dylika förhållanden uttrycket ocker är för starkt. Därtill kommer, att konsumenten, som köper en flaska pilsner ute på en restaurang, får betala minst 30 öre. Vissa restauranger debiterade åtminstone för någon tid sedan 50 öre per flaska, andra 40 eller 35 öre. Jag hemställer för andra gången till kammarens ledamöter att jämföra kostnaden för producenten och det pris, konsumenten får betala, och överväga, om uttrycket ocker är för starkt.

Det talades nyss om de vinstutdelningar och den prissänkning, som från ifrågavarande bryggeriföretags sida skett. Det förklarades, att sedan 1919 har

priset i Göteborg sänkts med 10 öre per flaska. Jag kan för tillfället icke meddela, hur mycket det sänkts i Stockholm. Det är dock uppenbart, att en dylik uppgift icke har något som helst värde, för den händelse man icke samtidigt meddelar, vad råvaran hade för pris 1919 och vilket pris den för närvarande har. Jag skulle dock vilja rekommendera herrar Nylander och Olson i Göteborg att tala här med lantmännen, som saluföra ifrågavarande råvara, så att de kunna bli upplysta om prisskillnaden.

Det talades vidare om den sänkning av vinstutdelningarna, som skett. Ja, den saken har berörts förut av herr Björklund. Då man i Göteborg enligt vad herr Olson upplyste i dessa tider utdelar 15 % på aktierna, synes detta mig vittna om, att man härvidlag har en ganska god marginal, eller hur, herrar Björklund och Mossesson? Herr Mossessons anförande var för övrigt ett av de märkligaste jag hört på länge i andra kammaren. Icke så, att det innehöll så märkliga tankar utan därför, att det betecknade ett av de svagaste försök någon gjort att överhuvud taget hjälpa regeringen utan att taga avstånd från sin egen nykterhetsståndpunkt. Emellertid: när man i Göteborg delar ut 15 % på aktierna i dessa tider, då alla tala om nödvändigheten av att spara, då kraftiga lönesänkningar vidtagas, då en kris råder av det slag, som man aldrig tidigare varit med om, och när den högsta utdelning, som någonsin skett, varit 20 %, då tycker jag, herr Olson, att detta vittnar om, att man till statskassan kan taga mer än 5 miljoner kronor. Eller låt oss se på utdelningarna inom ett annat stort bryggeriföretag, nämligen det här i Stockholm. Jag kommer för ögonblicket icke ihåg vilken procent, som utdelades sista året, men utdelningen har i varje fall tämligen nyligen varit uppe i 18 %. Tycka icke herrarna, att enbart detta vittnar om att något här bör göras? Aktierna stå nu på börsen i ungefär 300 kronor eller något däröver. Herrarna kunna lätt räkna ut, att det därvidlag föreligger en överkurs, som är fullständigt våldsam.

Därtill kommer emellertid en annan omständighet, som jag tror är nog så betydelsefull. Hur mycket av detta kapital, på vilket man nu utdelar 15—18 % är kontant inbetalt? Med andra ord och populärt uttryckt: huru mycket vatten befinner sig i det kapitalet? Huru många gånger är det upptrissat, och med vilka metoder är det upptrissat? Det har kunnat ske genom en monopolbildning och ett utnyttjande av finansiella möjligheter, som säkerligen knappast ha motsvarighet på något annat industriellt område eller något näringspolitiskt område i landet. Detta till trots och trots att man köpt in andra företag och överbetalat dem och trots att man drivit en politik med tomter och annat, som är nog så remarkabel även den, så utdelar man detta. Och så kommer man och försöker inbilla andra kammarens ledamöter, att det är en mycket försiktig utdelningspolitik bryggerierna bedriva och att deras prispolitik är alls ingenting att klaga på. Jag tror inte, herr talman, att detta skall lyckas. Och då man försöker åberopa Kooperativa förbundets underlåtenhet att på grundvalen av den företagna utredningen sätta i gång egen bryggerirörelse under förmenande, att Kooperativa förbundet kommit till den uppfattningen, att vinsten inte är så oskäligen, att prispolitiken inte är så mycket att säga om, så är detta oriktigt. Att Kooperativa förbundet i förevarande situation underlåtit att sätta i gång någonting, beror veterligen på helt andra omständigheter. Kooperativa förbundet består nämligen i mycket stor omfattning av nykterhetsfolk, och så långt jag är informerad — och jag har följt dessa frågor senast med ledning av nykterhetsfolkets utredning — så är det förbundets omtanke om att inte stöta dessa sina medlemmar för pannan, som därvidlag varit det utslagsgivande.

Vad herr Björklund beträffar måste jag säga ett par ord till honom. Han

Ang.
ändringar i
maltdrycks-
förordningen.
(Forts.)

Ang.
ändringar i
maltdrycks-
förordningen.
(Forts.)

talade om att det är ett konstigt sätt att bedriva riksdagsarbetet, då herr Törnkvist stiger upp och yrkar bifall till den väckta motionen. Såvitt jag fattade herr Törnkvist rätt, så förklarade han, att han, med hänsyn därtill att det för den kommande utredningen kunde vara av vikt att känna styrkan av opinionen på detta område i andra kammaren, ville yrka bifall till motionen och ämnade begära votering. Jag tror, herr Björklund, att detta inte kan anses vara på något sätt oegentligt. Men även om det skulle innebära att i någon mån stöta riksdagsarbetets former i kanten, så måste väl i sak önskan att till ledning för den kommande utredningen få ge uttryck åt den opinion man hyser i landet väga tyngre än hänsyn till formaliteterna. Det hade för övrigt varit önskvärt, att herr Björklund själv hade intagit den ståndpunkten redan i utskottet. Han hade kunnat göra det genom att i utskottet säga, att skattetekniska skäl hindrade honom att yrka bifall till motionen, men i stället komma fram med en annan motivering. Så har nu inte skett. Men då herr Björklund härvidlag givit uttryck åt en uppfattning som sammanfaller med den som vi på skilda håll här företrätt, så hemställer jag till herr Björklund, om han inte i egenskap av ledamot av bevillningsutskottet skulle kunna stillatigande finna sig i, att, såsom jag hoppas, en stor minoritet av andra kammaren ansluter sig till den mening, som man hyser i de vidaste kretsar i landet, inte minst bland nykterhetsfolket, bland arbetarna, bland bondebefolkningen o. s. v.

Jag tillåter mig, herr talman, att på dessa skäl yrka bifall till det av herr Törnkvist nu framställda yrkandet.

Herr Nylander: Herr talman! Kammaren är ju van att icke så sällan höra mycket egendomliga anföranden från herr Kilboms sida; men jag måste säga att i sitt sista yttrande slog han sitt eget rekord. I de kalkyler han framlade angående priset på öl här i Stockholm *glömde han nämligen det vi här diskutera, nämligen maltskatten*. Som herrarna kanske märkte, förbigick han helt och hållet vad som finnes återgivet på sidan 5 i propositionen, nämligen att enligt det förslag, som där föreligger och av utskottet tillstyrks, kommer maltskatten att uppgå till 4,6 öre per flaska. Från herr Kilboms utgångspunkt kan det ju vara angenämt att taga bort denna beskattningssiffra och endast som han gjorde behålla en på fri fantasi konstruerad produktionskostnadssiffra på 2 1/2 öre, så lägga till 13 1/2 öre i vinst och på det sättet komma fram till 16 öre. Detta bevisar ju bäst herr Kilboms vederhäftighet.

Är denna näring nu emellertid en så lysande affär som herr Kilbom gör gällande, så tycker jag, att herr Kilbom, som är en klipsk affärsman, borde köpa en del aktier i densamma; men jag är inte övertygad om att utdelningen då skulle bli lika bra som på de Sillén-fordringar, som herr Kilbom häromdagen köpte.

Herr Björklund: Herr talman! Jag har begärt ordet endast för att försäkra herr Kilbom att om kammaren går en annan väg, än bevillningsutskottet föreslagit, ingen skall taga detta med större lugn än jag. När emellertid herr Kilbom tycker på att man kan göra detta utan vidare, så vill jag ännu en gång betona, att min ståndpunkt, när det gäller att träffa sitt val angående den väckta motionen, varit och är, att detta går icke. Det har icke varit möjligt för oss i bevillningsutskottet att utan vidare komma fram till att acceptera någon annan tankegång än den av Kungl. Maj:t framförda. Vi ha icke kunnat göra det därför att vi faktiskt icke veta, vart det skulle föra i skattetekniskt avseende eller hur industrien skulle komma att få det ställt eller hur det överhuvud skulle komma att gå med det hela. Men är det så, att kammaren anser sig kunna göra det genom att biträda herr Törnkvists yrkande, så nog skall

jag taga den saken med ro. Jag har min ställning klar och behöver således icke taga något som helst medansvar för en sådan utveckling av förhållandena, som eventuellt skulle kunna följa av ett bifall till motionen. Jag vill säga, att för mig har det varit avgörande, att en utredning angående denna punkt utlovats av Kungl. Maj:t och av kontrollstyrelsen. Och bevillningsutskottet har ju ytterligare understrukt detta. Jag skulle känna den nuvarande regeringen bra illa — ja, det gör jag kanske, men nog skulle det väl vara märkvärdigt, om den icke, under förutsättning att staten behöver mera pengar, skulle komma ihåg att se efter i kammarens protokoll vad som sagts i dag, och det skulle förvåna mig, om den icke då skulle kunna finna anledning att plocka ut några ytterligare miljoner.

Jag skall icke vidare förlänga debatten utan ber att ännu en gång få yrka bifall till utskottets hemställan. Jag tror, att kammaren gör klokast i att bifalla densamma.

Herr Törnkvist i Karlskrona: Herr talman! Jag har fått förebråelser för att jag yrkat bifall till motionen emot ett enhälligt bevillningsutskott. Jag skulle för min del i högsta grad beklaga, om detta yrkande betraktades såsom ett försök att underkänna bevillningsutskottets sätt att arbeta.

Jag har under min riksdagstid alltid tillämpat den principen att så gott som utan undantag respektera utskottens ståndpunkter så långt som det överhuvud taget varit möjligt. Men här föreligger ju det fallet, att en enskild man bör kunna ha rätt att, utan att anses vara illojal mot ett utskott, framställa ett förslag, då det verkligen förhåller sig så, att meningsskiljaktigheterna utanför bevillningsutskottet för visso på denna punkt äro ganska stora. Härefter ligger också, herr talman, möjlighet i att i en sådan ekonomiskt kritisk tid, vari vi nu leva, tillföra statskassan ett icke så föraktligt belopp utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit, utan att man därigenom drabbar bryggerinäringen eller hotar dess existens eller ens rubbar de traditionella konkurrensförhållandena. Och en sådan inkomst borde väl icke heller Kungl. Maj:ts regering ha någonting speciellt att invända emot, och jag skulle förmoda, att den heller icke har det.

Herr talman, jag kan icke finna annat, än att man bör fatta detta yrkande såsom ett fullt lojalt yrkande av en enskild riksdagsman, och jag anser mig också böra vidhålla detsamma.

Herr Västberg: Herr talman! Jag skall icke yttra mig i själva sakfrågan. Men jag tycker, att den förebråelse, herr Kilbom riktade mot bevillningsutskottet, inte bör få stå oemotsagd i kammarens protokoll. Herr Kilbom har haft samma möjlighet som andra riksdagens ledamöter att genom en motion ställa sin eminenta sakkunskap till förfogande och få motionen prövad inom bevillningsutskottet. Men om man tittar i handlingarna, så kan man inte finna, att han fullgjort denna sin skyldighet som riksdagsman. Då bör han inte heller stå här och kasta ut förebråelser mot andra för att de skulle ha försummat sina skyldigheter i det avseendet.

Herr Mosesson: Jag tillåter mig, herr talman, att med ändring av mitt förut framställda yrkande hemställa, att i motiveringen på sidan 7 i bevillningsutskottets betänkande måtte utgå den mening, som lyder: »Däremot hör det, såsom kontrollstyrelsen i sitt till utskottet avgivna utlåtande framhållit, betraktas som maltskatten ovidkommande uppgift att, på sätt i motionerna synes hava avsetts, genom skatteskalans konstruktion tjäna som medel för åstadkommande av en beskattning av de större bryggeriföretagens vinster, anordnad efter skatteförmågan.» Detta knäsettande, om jag så får säga, i bevillningsutskottets betänkande av vad kontrollstyrelsen sagt önskar i varje fall jag inte

*Ang.
ändringar i
maltdrycks-
förordningen.
(Forts.)*

Ang.
ändringar i
maltdrycks-
förfordningen.
(Forts.)

vara med om att underskriva. Jag hemställer alltså, att denna mening måtte utgå ur motiveringen.

Överläggningen förklarades härmed avslutad.

Herr talmannen framställde först propositioner på dels bifall till utskottets hemställan utom i vad den avsåge motionen II: 361, dels ock bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet avlåtna proposition med den ändring däri, som föreslagits i motionerna I: 89 och II: 235; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övertvägande ja besvarad. Votering begärdes likväl av herr Törnkvist i Karlskrona, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets förevarande betänkande nr 9 i de delar, varom nu är fråga, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit Kungl. Maj:ts i ämnet avlåtna proposition med den ändring däri, som föreslagits i motionerna I: 89 och II: 235.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst samt anslagen, företogs omröstning med tillämpning av uppresningsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan i förevarande delar.

Vidare gav herr talmannen i fråga om motiveringen propositioner dels på godkännande av utskottets motivering oförändrad, dels ock på godkännande av utskottets motivering med den ändring däri, som under överläggningen föreslagits av herr Mosesson; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övertvägande ja för den förra propositionen. Herr Mosesson begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren godkänner bevillningsutskottets motivering i utskottets förevarande betänkande nr 9, oförändrad, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt utskottets berörda motivering med den ändring däri, som under överläggningen föreslagits av herr Mosesson.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst samt anslagen, företogs omröstning med tillämpning av uppresningsförfarandet.

Herr talmannen tillkännagav, att han funne tvekan kunna råda om omröstningens resultat, vadan namnupprop verkställdes. Därvid avgåvos 99 ja och 79 nej, varjämte 13 av kammarens ledamöter förklarade sig att avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså godkänt utskottets motivering oförändrad.

Slutligen framställde herr talmannen propositioner beträffande utskottets hemställan i vad den avsåge motionen II: 361, nämligen dels på bifall till utskottets hemställan i nämnda del, dels ock på bifall till det av herr Lindgren under överläggningen senast gjorda yrkandet; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i den förra propositionen.

Ang.
ändringar i
maltdrycks-
förrordningen.
(Forts.)

§ 10.

Avlämnades följande Kungl. Maj:ts propositioner, nämligen:

av herr statsrådet *von Stockenström* propositionerna:

nr 112, angående disponerande av avkastningen av statens hästavelsfond;
nr 114, med förslag till förordning angående kontroll å tillverkningen av samt handeln med margarin, margarinost, fettemulsion och konstister, m. m.;
nr 115, angående ändring i villkoren för lån från statens fjäderfälånefond;
och

nr 113, med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § i lagen den 9 april 1926 angående meddelande av förbud för barn att idka viss försäljning; samt

av herr statsrådet *Gyllenswärd* propositionerna:

nr 116, angående pension åt förra småskollärarinnan Anna Lovisa Holmström; och

nr 117, angående förhöjning för år 1932 av understöd åt vissa f. d. poststationsföreståndare och f. d. lantbrevbärare.

Ovannämnda propositioner bordlades.

§ 11.

Härefter upptogs till behandling bevillningsutskottets betänkande, nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder till sockerbetsodlingens stödjande ävensom i ämnet väckta motioner.

Ang.
åtgärder till
sockerbets-
odlingens
stödjande.

Genom en den 5 februari 1932 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 76, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels besluta, att för tiden från och med den 1 mars 1932 eller den tidigare dag, Kungl. Maj:t bestämde, till och med den 28 februari 1933 rätt att till riket införa socker (tulltaxenummer 119 och 120) med av Kungl. Maj:t stadgade undantag icke skulle tillkomma annan än staten eller den eller dem, åt vilken eller vilka Kungl. Maj:t överläte sådan rätt;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som kunde erfordras för upprätthållande av nu angivna ensamrätt;

dels ock godkänna de såsom bilagor A och B till nämnda protokoll fogade förslagen till kontrakt mellan svenska staten och svenska sockerfabriksaktiebolaget samt mellan svenska staten och mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag.

Till utskottet hade jämväl hänvisats åtskilliga motioner i sockerfrågan, av vilka de nedan under 1)–3) upptagna väckts under motionstiden vid riksdagens början och de under 4)–7) angivna i anledning av Kungl. Maj:ts proposition i ämnet. De sålunda föreliggande motionerna voro följande, nämligen:

1) de likalydande motionerna nr 168 i första kammaren av herr *Trygger m. fl.* och nr 224 i andra kammaren av herr *Lindman m. fl.*, i vilka hemstälts, att riksdagen måtte besluta,

att för socker, hänförligt till tulltaxenummer 120 i den vid tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316) fogade tulltaxa, skulle under tiden från

Ang.
åtgärder till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Forts.)

den 1 mars 1932 till och med den 28 februari 1933 eller den tidigare dag i februari 1933, Kungl. Maj:t bestämde, tullen utgå med 16 kronor för 100 kilogram;

att bestämmelse härom skulle såsom en anmärkning till nämnda tulltaxe-nummer intagas i tulltaxan;

samt att följande grunder härvid skulle tillämpas:

»1) det förutsättes, att tullsatserna å övriga sockerfabrikat under ovan angivna tid icke ändras.

2) Genom tullhöjningen antages vederbörande sockerbolags priskurantpris å socker kunna höjas med 6 öre per kilogram, därifrån dock avgår den rabatt, som tillkommer grosshandlarna, beräknad till 4 procent. Bolagets merinkomst på grund av tullhöjningen under den period, som enligt betodlingskontrakten ligger till grund för regleringen av 1932 års sockerbetspris, kommer således att utgöra 576 öre för varje kilogram socker, som sålts under tiden från tullhöjningens ikraftträdande till sagda periods slut. Av denna merinkomst går på grund av kontrakt en del till odlarna genom förhöjt pris å samtliga till kampanjen 1932—1933 levererade betor. Återstoden av merinkomsten skall av bolaget enligt här nedan under 3) angiven grund utbetalas som tilläggspris för de betor, som enligt nu gällande kontrakt odlas under 1932 och levereras under kampanjen 1932—1933 eller, i den mån den ej härför åtgår, redovisas och inlevereras till statsverket.

3) Tilläggspris utgår endast, därest det kontraktsenliga grundpriset för 100 kilogram sockerbetor med 16 procent sockerhalt understiger 2 kronor 45 öre, därvid tilläggspriset för 100 kilogram sextonprocentiga betor utgör skillnaden mellan 2 kronor 45 öre och sagda grundpris.

4) Redovisning till statsverket rörande den i mom. 2) här ovan avsedda merinkomsten skall ske senast den 15 mars 1933, då även statsverket eventuellt tillkommande överskott skall av bolaget inlevereras. Gäller tullhöjningen efter den 31 januari 1933, skall återstoden av bolagets därigenom uppkomna merinkomst, beräknad enligt grunder, som i mom. 2) här ovan sägs angående beräkning av där omförmäld återstod, redovisas och inlevereras till statsverket i den ordning Kungl. Maj:t bestämmer.

Kungl. Maj:t utfärdar nödiga bestämmelser angående kontrollering av i detta moment avsedda redovisningars riktighet, och vederbörande sockerbolag är pliktigt tillhandahålla allt det material, som är erforderligt för kontrollens verkställande.

5) I enlighet med under senare år gällande norm lämnar bolaget av egna medel visst ytterligare fraktbidrag till betodlarna»;

2) de likalydande motionerna nr 174 i första kammaren av herr *Johan Bernhard Johansson m. fl.* och nr 225 i andra kammaren av herr *Månsson* i Erlandsro m. fl., i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta

att för allt socker, som inom riket tillverkades eller dit infördes, skulle under tiden från och med den 1 mars 1932 till och med dag, som kunde varda av riksdagen bestämd, vid sockrets utlämnande till fritt bruk erläggas skatt med 4 öre för varje kilogram,

att av de medel, som härigenom tillfördes statsverket, tilläggspris skulle utbetalas för de betor, som enligt kontrakt mellan sockerbolagen och betodlarna odlades under 1932 och levererades under kampanjen 1932—1933, i den mån kontraktspriset för 100 kilogram betor med sexton procent sockerhalt understeg 2 kronor 45 öre,

samt att Kungl. Maj:t erhöle befogenhet att träffa de anstalter, som för detta ändamål vore erforderliga, och fastställa de grunder i övrigt, som härvid skulle tillämpas;

3) de likalydande motionerna nr 240 i första kammaren av herr *Löfvander m. fl.* och nr 347 i andra kammaren av herr *Nilsson* i Hörby *m. fl.*, i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta att tullsatserna för socker skulle utgå med följande belopp:

Ang.
åtgärder till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Forts.)

polariserande högst 98 procent 10 kronor för 100 kilogram;

polariserande mer än 98 procent 13 kronor för 100 kilogram;

samt att riksdagen måtte befullmäktiga Kungl. Maj:t att utfärda de närmare bestämmelser, som kunde finnas erforderliga för uppnående av i motionen avsedda prisförbättringar m. m.;

4) motionen nr 421 i andra kammaren av herr *Herou m. fl.*, i vilken hemställts, att riksdagen måtte besluta avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition;

5) de likalydande motionerna nr 290 i första kammaren av herr *Pålsson* samt nr 423 i andra kammaren av herr *Månsson* i Erlandsro *m. fl.*, i vilka hemställts, att riksdagen måtte med bifall i övrigt till förevarande proposition vidtaga den ändring däri, som erfordrades för säkerställandet av ett lägsta pris till betodlarna av 2 kronor 45 öre per 100 kilogram sockerbeter med 16 procent sockerhalt;

6) motionen nr 424 i andra kammaren av herr *Sköld m. fl.*, i vilken hemställts, att riksdagen måtte

1:o vid bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition godkänna de såsom bilagor A och B till propositionen fogade förslagen till kontrakt mellan svenska staten och svenska sockerfabriksaktiebolaget samt mellan svenska staten och mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag med den ändring att till 4 § i respektive kontrakt fogades ett tillägg av i huvudsak följande lydelse:

» — — — — —

— — — av bolaget för sagda sockersort tillämpas, såvida icke priset å K5 (K.M.) enligt förenämnda grunder skulle hava understigit 27 öre, i vilket fall som lägsta pris skall tillämpas ett pris, som med 1 öre understiger 31 öre för varje öre, varmed det beräknade priset understiger 27 öre.

Bolaget har härutöver att tillse, att detaljpriserna å de olika sockersorterna icke överstiga de detaljpriser, som i detta avseende högst gällde å varje ort den 1 februari 1932, såvida icke priset å K5 (K.M.) beräknat enligt samma grunder som hittills skulle hava överstigit 31 öre eller understigit 27 öre per kilogram. För varje öre, varmed nämnda pris överstigit 31 öre per kilogram, må detaljpriserna å socker höjas med 1 öre och för varje öre, varmed nämnda pris understigit 27 öre, skall detaljpriserna å socker sänkas med 1 öre;

2:o likaledes vid bifall till förenämnda proposition uttala den bestämda förväntan, att de betodlare, som använde lejd arbetskraft för betskötsel och betupptagning under 1932, icke erbjöde sämre villkor för detta arbete, än vad som stadgades i mellan arbetarnas och arbetsgivarnas organisationer träffat avtal eller, om dylikt avtal icke kommit till stånd, vad som i detta avseende i allmänhet gällde i orten under åren närmast före 1929; samt

3:o hos Kungl. Maj:t hemställa om vidtagande av åtgärder för att, om statens medverkan till sockerbetsodlingens stödjande skulle påkallas jämväl för följande år, förmå sockerbolagen att i möjligaste mån använda egna resurser för betodlingens och sockernäringsens vidmakthållande; samt

7) de likalydande motionerna nr 291 i första kammaren av herr *Carl Forssell* och nr 425 i andra kammaren av herr *Arne Forssell*, däri föreslagits,

1:o att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition; och

2:o att riksdagen för tiden från den 1 mars 1932 till och med den 28 februari 1933 måtte besluta en tilläggstull av 2 öre till den tull på 7 öre, som stadgades i tulltaxans punkt 119 (se Svensk Författningssamling 1929, nr 316, sid. 671).

Ang.
 utgärder till
 sockerbets-
 odlingens
 stödjande.
 (Forts.)

Utskottet hemställde,

A) att riksdagen måtte,
 med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition samt med avslag å motionerna nr 168, 174, 240, 290 och 291 i första kammaren och nr 224, 225, 347, 421, 423 och 425 i andra kammaren ävensom motionen nr 424 i sistnämnda kammare, i vad anginge yrkandet under punkten 1:o) i motionen,

1) besluta, att för tiden från och med den 1 mars 1932 eller den tidigare dag, Kungl. Maj:t bestämde, till och med den 28 februari 1933 rätt att till riket införa socker (tulltaxenummer 119 och 120) med av Kungl. Maj:t stadgade undantag icke skulle tillkomma annan än staten eller den eller dem, åt vilken eller vilka Kungl. Maj:t överlät sådan rätt;

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som kunde erfordras för upprätthållande av nu angivna ensamrätt;

3) godkänna de såsom bilagor A och B till statsrådsprotokollet i ärendet fogade förslagen till kontrakt mellan svenska staten och svenska sockerfabriksaktiebolaget samt mellan svenska staten och mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag; samt

B) att motionen nr 424 i andra kammaren, i vad anginge yrkandena under punkterna 2:o) och 3:o) i motionen, måtte anses besvarad genom vad utskottet i sitt betänkande anförde.

Vid betänkandet voro fogade reservationer:

av herrar *Bärg, Örne, Björnsson, Lövgren, Björklund, Olsson* i Gävle, *Hjalmarsson* och *Bergström* i Hälsingborg, vilka ansett, att utskottet bort föreslå riksdagen besluta

A) att avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition; och

B) att medgiva rätt för Kungl. Maj:t att för tiden från den 1 mars 1932 till och med den 28 februari 1933 åsätta råsocker (gällande tulltaxa nr 119) en tilläggstull av högst 2 öre per kilogram;

av herr *Lithander*, som hemställt, att riksdagen ville bifalla de likalydande motionerna I: 168 och II: 224;

av herrar *Nilsson* i Hörby, *Henrik Andersson* och *Heiding*, vilka hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till de likalydande motionerna I: 240 och II: 347 samt i anledning av ej mindre de likalydande motionerna I: 168 och II: 224 än även de jämväl likalydande motionerna I: 291 och II: 425 ävensom med avslag å såväl Kungl. Maj:ts förevarande proposition som motionerna nr 174 och 290 i första kammaren samt nr 225, 421, 423 och 424 i andra kammaren,

1) besluta, att för socker, hänförligt till tulltaxenummer 119 och 120 i den vid tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316) fogade tulltaxa, skulle från och med den 1 mars 1932 eller den tidigare dag, Kungl. Maj:t bestämde, tullen utgå med respektive 10 och 13 kronor för 100 kilogram; och

2) befullmäktiga Kungl. Maj:t att utfärda de närmare bestämmelser, som kunde finnas erforderliga för uppnående av i motionerna I: 240 och II: 347 avsedda prisförbättringar m. m. för sockerbeter; samt

av herrar *Johan Nilsson* i Kristianstad, *J. Jönsson* i Slätåker, *Jönsson* i Boa, *Forssberg* och *Larson* i Tönnersa, vilka på anförda skäl förklarar, att de icke velat undandraga sig att medverka till genomförande av föreliggande förslag.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid anförde:

Chefen för jordbruksdepartementet herr statsrådet **von Stockenström**: Herr talman! Sockerfrågan har ju varit föremål för överläggningar, debatter och

avgöranden här i riksdagen vid upprepade tillfällen under de senare åren. Jag kanske icke har anledning att så mycket uppehålla mig vid de olika skäl, som brukas anföras för vidtagande av statliga åtgärder i syfte att upprätthålla betodlingen och sockerindustrin. Det är emellertid några synpunkter i fråga om dessa skäl för odlingens uppehållande, som jag nu vid detta tillfälle skulle vilja alldeles särskilt trycka på. Den ena synpunkten är, att vi nu ha väsentligt större svårigheter att bereda arbetstillfällen, än vad fallet varit under senare åren; och det är dock faktiskt så, att betodlingen och sockerindustrin bereda arbete åt ett betydande antal personer, man brukar ju räkna med att enbart vid betodlingen sysselsättas normalt mellan 50 å 60 tusen personer. Av detta antal torde ungefär hälften utgöras av sådana, som eljest inte alls skulle haft tillgång till arbeten av detta slag, medan den andra hälften utgöres av odlarna själva och de vid deras gårdar fast anställda arbetarna. Nu kan man ju säga, att därest betodlingen icke kom till stånd, så skulle åtminstone betodlarna själva och de hos dem fast anställda arbetarna väl få sysselsättning med odling av annat slag vid ifrågavarande jordbruk. Men man får komma ihåg, att betodlingen är en mycket arbetskrävande odling. Skall den drivas med framgång, så fordras en intensiv skötsel av betorna, det kräves betydligt mera arbete och mycket mera folk både under skötseln och under upptagningen, än vad fallet är i fråga om produktion av ett flertal andra av jordbrukets alster.

Jag vill vidare framhålla, att betodlarna själva representera ett mycket stort antal personer. Deras antal uppgår till mellan 20- å 21 000 i vanliga fall. Jag vill också erinra om att betarealen under de senare åren har utgjort mellan 30- å 40 000 hektar, och man kan därför räkna med att medelarealen betor icke utgjort mer än något över $1\frac{1}{2}$ kanske 2 hektar på varje gård. Vi förstå därutav, att det stora flertalet betodlare utgöres av smärre jordbrukare, innehavare av mindre gårdar, och jag skulle knappast tro, att medelarealen på de gårdar, där betodling bedrives, ligger mycket över 10 hektar.

Med vad jag härmed sagt har jag endast velat framhålla, att just i tider, då vi kämpa med arbetslöshet och därav följande svårigheter, så borde det vara alldeles särskilt angeläget att kunna uppehålla en odling och en industri, som bereda arbetstillfällen åt stora grupper av arbetare och odlare.

Det andra skälet för betodlingens upprätthållande, som jag i detta sammanhang har anledning trycka på, är omsorgen om vår handelsbalans. Nu kan det visserligen sägas, att vi kunna importera socker och vid sådan import i stället lägga ned betodlingen. Om vi lägga ned betodlingen, så kunna vissa andra odlingar utökas, vilka kunna ge anledning till produktion även av exportvaror. Det kan möjligen vara fallet, och det är icke så lätt att siffermässigt kunna angiva, vad en nedlagd betodling skulle betyda, särskilt i fråga om handelsbalansen. Jag ber emellertid få framhålla, att sockret är en ganska högt förädlad vara, och man kan gå ut ifrån att just i det krisläge, vari vi nu befinna oss, är det önskvärt även ur nationalekonomisk synpunkt att täcka så stor del som möjligt av sockerbehovet genom produktion inom landet.

Jag har här framhållit dessa två synpunkter: dels beredande av arbetstillfällen och dels angelägenheten av att förbättra handelsbalansen, därför att det är två synpunkter, som jag tror man kan anföra just nu och som enligt min mening innebära starkt vägande skäl, för att icke utvecklingen må tillåtas gå därhän att betodlingen inskränkes eller helt nedlägges och även industrien i viss omfattning komme att inskränkas.

Då riksdagen nu har att behandla sockerfrågan, så vill jag till att börja med erinra om att det femårsavtal, som gällt mellan sockerbolagen och betodlarna, nu har utlupit. Det avtalet byggdes upp på hösten 1926 och trädde i

*Ang.
åtgärder till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Forts.)*

Ang.
åtgärder till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Forts.)

kraft i och med 1927 års odling. Avtalet ansågs då vara ur sockerindustriens synpunkt acceptabelt och även ur betodlarnas synpunkt något så när tillfredsställande. Man var på ömse håll beredd att acceptera denna överenskommelse och leva efter densamma fem år framåt. Men det visade sig sedermera, att prisfallet på världsmarknaden och i samband därmed prisfallet i vårt land blev så starkt under de senast förflutna åren, att betodlingen, därest icke särskilda åtgärder vidtoges, med all sannolikhet skulle komma att inskränkas ned till de 50 % av den tecknade arealen, som betodlarna i varje fall voro skyldiga att odla. Det är ju detta, som lett till, att statsmakterna under de två senaste åren genom att bevilja en subvention sökt vidmakthålla betodlingen i större omfattning än som eljest skulle kommit att ske. Nu är emellertid femårsavtalet slut, och det gäller att finna en lösning på frågan, det gäller att träffa en uppgörelse mellan å ena sidan köparna av betor, d. v. s. sockerindustrien, och å andra sidan säljarna, d. v. s. betodlarna.

Jag vill då understryka, att förutsättningarna för träffande av en uppgörelse just nu givetvis varit mycket, mycket sämre än 1926 och 1927 på grund av det sedermera inträffade katastrofala prisfallet på socker. Vid det tillfället, då 1927 års avtal ingicks, låg sockerpriset här i Sverige vid omkring 52 å 53 öre. Däri ingick då sockerskatten, som utgjorde 8 öre per kilogram, men det pris sockerbolagen erhöilo, låg dock i omkring 45 öre. Då det nu gällde att träffa ett avtal med priset på betor i viss proportion till sockerpriset, är det ju alldeles givet, att utgångspunkten måste bli mycket sämre och svårare på alla vis, om man skall bygga på ett prisläge, där sockret kostar endast 30 öre eller därunder, än om det kostar 45 öre. Jag har icke anledning att mera detaljerat redogöra för gången av de förhandlingar, som ägt rum mellan sockerbolagen och betodlarna. Jag vill emellertid nämna, att anledningen till att dessa förhandlingar icke kommo i gång förrän i december förra året, var den, att man på ömse håll ville avvakta resultatet av den utredning, som sockersakkunniga med stöd av den s. k. monopollagen voro sysselsatta med, och denna utredning förelåg icke färdig förrän i november. Privata förhandlingar upptogs sedermera; och man hade enligt min mening ingen anledning från regeringens sida att ingripa, ty givetvis borde bägge parterna såvitt möjligt själva söka komma överens. Det upptogs då förhandlingar under ledning av en tillkallad opartisk ordförande, och det befanns därvid, att de krav, som framställdes från betodlarnas sida, gingo ut på att såtillvida bibehålla det gamla systemet, att betpriset skulle stå i viss relation till sockerpriset, men samtidigt önskade man, att grunderna för betprisets beräkning skulle ändras. Medan denna princip tidigare varit utformad så, att betpriset per deciton skulle utgöra 6·5 gånger priset på 1 kilogram socker, föreslog man nu från betodlarnas sida att denna multipel skulle höjas från 6·5 till 7·5. Det var, kan jag säga, det stora önskemål, som framfördes från betodlarnas sida. Sockerbolagen å sin sida framhöilo, att de ville i princip bibehålla den glidande skalan och förklarade redan på ett tidigt stadium av förhandlingarna, att man visserligen fortfarande ville använda den gamla multipeln 6·5, men därtill vore villig att betala ett tilläggspris av 20 öre, som man sedan förklarade sig beredd att höja till 25 öre, under förutsättning att odling i viss omfattning kom till stånd.

Emellertid visade det sig, att det var omöjligt för parterna att komma överens. Närmast torde väl svårigheterna ha legat däri, att just på grund av det så utomordentligt låga sockerpriset, betpriset i det prisläge, som för närvarande gäller, blev så pass lågt, att man icke kunde känna sig tillfredsställd och ställa i utsikt odling i önskad omfattning. Jag tror, att stötestenen närmast låg däri, att det visade sig omöjligt att få fram ett minimipris, som bolagen under alla förhållanden voro villiga att garantera betodlarna. Jag tror, som

sagt, att detta var närmaste anledningen till att de enskilda förhandlingarna mellan parterna icke kunde leda till resultat.

Sådant var alltså läget i början av januari, då regeringen ansåg sig ha anledning att, sedan den erhållit meddelande om vad som passerat, utse en kommission på tre personer för att på nytt sammanföra parterna och undersöka möjligheterna att få en uppgörelse till stånd. Jag har ingen anledning att närmare gå in på de olika faserna i de förhandlingar, som ägde rum inför den av Kungl. Maj:t tillsatta kommissionen. Jag vill emellertid nämna, att man lyckades i viss mån jämka på parternas ståndpunkter, så att de närmade sig varandra något mera än förut. Man kunde dock icke komma fram till en lösning, som verkligen skulle leda till att odling kom till stånd i önskad omfattning, och det var i detta läge, som man från kommissionens sida utarbetade ett förslag till vissa statliga åtgärder, närmast avseende en reglering av importen samt vissa andra bestämmelser i fråga om betpriserna, ett förslag, som sedermera upptagits av regeringen i den nu framlagda propositionen. Vid bedömande av föreliggande förslag kan man ha anledning fråga sig vad detta innebär dels för bolagen såsom köpare av betorna, dels för betodlarna såsom säljare och dels för den stora utomstående parten, allmänheten eller med andra ord konsumenterna.

Vad förslaget innebär för bolagen, kan man sammanfatta kort och gott så, att bolagen få rätt att uttaga ett något högre sockerpris, än som nu för dagen är gällande, och vidare att till följd av importregleringen utländsk raffinad icke vidare kommer att införas, varför de, som tidigare importerat raffinad från andra länder, bliva hänvisade till att fylla sitt behov härav från de svenska fabrikerna. Dessas kapacitet är ju större än den som hittills fullt tagits i anspråk, och det möter ingen svårighet för fabrikerna att tillgodose behovet i vad gäller raffinad. Å andra sidan ha emellertid bolagen iklätt sig att betala väsentligt högre priser för betorna, än som varit gällande enligt det nu utlupna femårsavtalet. Jag vill i det hänseendet säga, att vid ett sockerpris av 31 öre kommer enligt det nu föreliggande förslaget betpriset att bli icke mindre än 42 öre högre, än vad det var enligt det gamla femårsavtalet. Redan härav torde alltså framgå, att från bolagens sida gjorts ganska betydande medgivanden i prishänseende.

Man har nu gjort den erinran mot det föreliggande förslaget — det framgår, bland annat, av vissa motioner, som framkommit — att bolagen icke skulle ha så stort intresse av att en omfattande betodling kommer till stånd. Man menar, att om det blir ett lågt pris på världsmarknaden, så kunna bolagen ha intresse av att importera råsocker och taga ut det nu överenskomna minimipriset, 31 öre, av konsumenterna, varigenom bolagen alltså skulle göra sig en obehörig vinst. Jag vill då endast erinra om att, om något sådant skall kunna lyckas, så är det under förutsättning, att priserna nästa år skulle komma att ligga särskilt gynnsamt till. Det är nämligen så, att bolagen just nu ligga inne med större delen av förra årets skörd och produktion av socker. Jag vill också erinra om att detta avtal endast skulle gälla t. o. m. utgången av februari månad 1933. För konsumtionen av socker under den tiden torde bolagen redan ligga inne med betydande mängder socker. Jag kan icke säga, om hela behovet ligger inne, men den övervägande delen av det behov, som föreligger, torde redan vara täckt; och detta innebär, att om bolagen därutöver skulle importera vissa mängder råsocker, så skulle de icke kunna få avsättning härför förrän år 1933. Det kostar att lagra en vara, och för övrigt kunna varken sockerbolagen eller någon annan veta, vilka priser som komma att gälla nästa år eller under vilka förhållanden sockerbolagen och sockerindustrin då komma att arbeta. Det förefaller därför, som om farhågan för att sockerbolagen skulle lockas att inlåta sig på spekulationer i detta hänseende, såsom man antytt i

Ang.
åtgärder till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Forts.)

Ang.
utgårdar till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Forts.)

vissa motioner, skulle vara betydligt överdriven för att icke säga obefintlig. Skulle däremot sockerpriset på världsmarknaden och även här hemma komma att stiga, så följer givetvis därav, i den mån minimipriset överskrides, att sockerbolagen få betala väsentligt högre pris till betodlarna. Jag skall nu icke uppehålla mig vid frågan om bolagens, särskilt det större bolagets ekonomi och driftresultat, utan endast hänvisa till vad som anförts därom av de sockersakkunniga. Det föreligger för övrigt i bilagan på sid. 31 i propositionen en del uttalanden av sockersakkunniga, varav framgår, hur bolagens driftresultat, deras vinst eller förlust, skulle komma att te sig vid skördar av olika storlek och vid olika prislägen för sockret.

Nu är det ju sannolikt, att särskilt det stora bolaget, icke för framtiden behöver räkna med att göra så stora avskrivningar, som skett de föregående åren. Man har i allmänhet avskrivit 5 miljoner kronor om året, och det är sannolikt, att man icke skall göra så stora avskrivningar under de kommande åren. Å andra sidan komma ju genom de föreslagna avtalsbestämmelserna bolagen att belastas med avsevärt ökade kostnader för inköp av betorna. I det hänseendet vill jag nämna, att vid ett sockerpris på 31 öre skulle för bolagen den utgiftspost, som representeras av betinköpen, komma att stiga med över 4 miljoner kronor, jämfört med vad som skulle varit fallet enligt det hittills gällande avtalet.

Jag tror alltså, att man kan säga, att ej oväsentliga medgivanden och eftergifter dock blivit gjorda av bolagen. Och jag vill också erinra om att de, som skött förhandlingarna inom sockerkommissionen, äro män, som redan förut vid upprepade tillfällen ingående sysslat med denna fråga och som för övrigt, jag vågar säga det, äro kända som särskilt skickliga, kunniga och erfarna förhandlare. Jag vill därför tro dem, då de säga, att de förmått båda parterna att gå så långt, som det överhuvud varit möjligt. De ha alltså fått fram vissa eftergifter, men de ha dock icke kunnat få fram sådana resultat, som kunnat garantera odlingen, om icke vissa statliga åtgärder vidtagas, och det är detta, som lett till utarbetandet av nu föreliggande förslag. Detta förslag ha sockerbolagen själva förklarat sig komma att acceptera, och även betodlarföreningens styrelse har förklarat, att den kommer att inför betodlarna tillstyrka detsammans godtagande att gälla för betodlarna under år 1932, ehuru väl styrelsen tillika uttalat, att man inom styrelsen ansåg det föreslagna minimipriset vara väl lågt.

I fråga om förslagets betydelse för betodlarna vill jag till en början framhålla, att man ju fått ett visst önskemål tillgodosett, nämligen höjning av multipln från 6.5 till 7. Detta är ett gammalt önskemål, som framträtt vid tidigare förhandlingar och som naturligtvis särskilt på senare tid gjort sig gällande. Vidare har den betydelsefulla förändringen vidtagits, att ett högre tillägg än tidigare utgår för betor med mer än 16 % sockerhalt. Nu har på senare år medelsockerhalten visat sig vara 17.2 %, och man kan därför utgå ifrån, att ett sådant tillägg kommer att utbetalas. Betskörden år 1931 hade en mycket hög sockerhalt — medelprocenten var omkring 18 — och vid ett sådant procentalt utgick enligt det gamla avtalet ett tillägg av 20 öre per 100 kilogram betor. Enligt det nya avtalet skulle tillägget, tillämpat på förra årets odling, ha utgått med 29 öre. Vid ett sockerpris av 31 öre skulle enligt det gamla femårsavtalet det fulla betpriset under förra året bli 2 kronor 13 öre. Med ett pris på socker av 31 öre, men med tillämpande av det nya avtalets bestämmelser, skulle betpriset däremot bli 2 kronor 59 öre. Nu fingo ju betodlarna förra året i själva verket icke så högt pris på grund av avtalet till följd av att sockerpriset var lägre, men däremot fingo de ett bidrag på grund av subventionen. Även om jag tager hänsyn till detta bidrag, skulle betodlarna

dock fått 29 öre mera, än de fingo förra året, med inräknande av vad de erhöi i subvention.

Om man jämför det nu föreslagna minimipriset på 2 kronor 30 öre med det pris, som garanterades av statsmakterna år 1930, nämligen 2 kronor 45 öre, ett pris, som jag dock tror, att man ansåg relativt tillfredsställande, så måste vi hålla i sikte, att tillägget på grund av sockerhalten spelar en icke oväsentlig roll. Det kan röra sig om 5 å 10 öre och även mer, utöver vad förut gällde. Således, man skall icke jämföra de nakna siffrorna 2 kronor 45 öre och 2 kronor 30 öre, utan man skall också taga hänsyn till att tillägget på grund av sockerhalten enligt det nya förslaget kommer att bli 5 å 10 öre högre än det förut var.

Vid avvägande av det nya minimipriset förklarade man under förhandlingarna mellan bolagen och betodlarna i december förra året, alltså innan sockerkommissionen ingrep, från ledningen av betodlarföreningen, att därest sockerpriset bleve 33 öre och man finge en multipel på, som man hoppades, 7·2, så trodde man, att odling i full utsträckning skulle komma att äga rum. Räkna man ut vilka betpriser man skulle få under de förutsättningar man själv önskade, så kommer man till ett pris av 2 kronor 31 öre. Det förslag, som nu föreligger, har ju icke fått den utformning man då önskade, ty multipeln blev icke 7·2 utan endast 7, men i stället ha sockerbolagen garanterat ett minimipris av 2 kronor 30 öre. Man torde alltså i stort sett ha ernått, vad man från betodlarföreningens sida, åtminstone i december förlidet år, ansåg eftersträfvansvärt.

Nu vill jag icke ett ögonblick påstå, att detta pris är vidare högt, det ligger icke mycket högre än det pris, som var gällande närmast före kriget och jag unnar gärna betodlarna att få ett ännu bättre pris, det är självklart. Men att få ett visst garanterat pris och därigenom ernå skydd mot starka prisfall, det innebär ju dock en viss trygghet, som man måste sätta värde på. Inom näringslivet i övrigt och särskilt inom viktiga grenar av jordbruket äro ju också förhållandena sådana, att man icke har någon säker prisgaranti. Det måste dock av betodlarna betraktas såsom en fördel att kunna påräkna ett visst pris, som skyddar mot prisfall och som är kombinerat med ett system, som möjliggör, att de vid stigande sockerpris bliva delaktiga av den höjning, som då kan komma i fråga.

Det har nu, som torde vara allmänt bekant, framlagts förslag i Danmark till lösning av sockerfrågan, en lösning, som i stort sett bygger på samma grundsatser som det här föreliggande förslaget. Det bygger på en importreglering. Det är icke fullt lika utformat såsom vårt förslag, ty i Danmark är det handelsministern, som själv bestämmer, vem som får importera och i vilka mängder import får ske. Det är emellertid en reglering, som i realiteten skulle åstadkomma samma verkningar som motsvarande åtgärder hos oss. Vidare har man också i Danmark gått in för att reglera sockerpriset. Det skulle komma att bli 32 öre. Men det föreligger den skillnaden, att medan avtalet i Sverige skulle gälla från nu och ett år framåt, skulle det danska avtalet, och i varje fall sockerpriset, tillämpas fr. o. m. i höst och ett år framåt. Emellertid, garantien för betodlarna i fråga om priset skulle naturligtvis komma att liksom här gälla innevarande års odling och alltså gälla den likvid, som betodlarna skola uppbära i höst. Det garanterade priset i Danmark är icke kr. 2:30 per deciton som hos oss utan kr. 1:80 per deciton. Nu är det svårt att helt jämföra de danska och svenska sockerpriserna. Det föreligger en skillnad därutinnan, att de danska betodlarna få betmassan gratis tillbaka. Det torde innebära en fördel, som man kan uppskatta till 20 öre per deciton. Det är kanske därför riktigtast, att man, om man gör jämförelser, för Danmarks räkning talar om ett sockerpris av 2 kronor. Men därutöver vill jag

Ang.
åtgärder till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Forts.)

Ang.
åtgärder till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Forts.)

påpeka, att betodlarna i Danmark icke få något pristillägg, om betorna ha en högre sockerhalt. Man får nöja sig med grundpriset, som garanteras, men får ingenting därutöver, medan våra betodlare kunna få avsevärda tillägg. Tack vare förra årets höga sockerhalt på betorna fingo de svenska betodlarna ett tillägg på icke mindre än 20 öre, enligt det nya förslaget skulle det ha blivit 29 öre.

Sedan föreligga också en del andra olikheter mellan förhållandena här och i Danmark på detta område. Så vill jag nämna, att de danska betodlarna icke ha fritt betfrö, vilket ju tillhandahålles gratis av de svenska sockerbolagen, och denna förmån anses vara värd omkring 7 öre per deciton. Å andra sidan har man i Danmark i fråga om betskötseln att räkna med ganska mycket lägre arbetslöner än hos oss; och vidare äro hektarskördarna något större i Danmark än här. Men mot detta måste dock beaktas, att betpriset ligger avsevärt högre hos oss än i Danmark. Det är svårt att göra en fullt korrekt jämförelse, men så mycket vågar jag dock säga, att jag tror, att villkoren för de svenska betodlarna i varje fall icke äro sämre utan snarare bättre än för deras kamrater på andra sidan Sundet.

Vad angår det föreliggande förslagets inverkan för konsumenterna, vill jag nöja mig med att konstatera, att sockerpriset, även med den lilla förhöjning, som nu kan komma att inträda, dock är synnerligen lågt i förhållande till vad som gällde tidigare. Om vi gå tillbaka till åren före kriget, t. ex. 1907 till 1914, så var sockerpriset för konsumenterna i Sverige lägst 52, och högst 60 öre. Nu är priset icke mycket mer än hälften därav och skulle komma att nu bli 31 öre, om detta förslag antages. Ingen kan med fog säga, att det är ett betungande pris i och för sig. Jag vill också draga upp den lilla parallellen, hur långt en timlön, sådan den var före kriget, skulle räckt, om det gällt att köpa socker för densamma, och hur förhållandena äro därvidlag för närvarande. För en person, som före kriget hade en timlön på, låt oss säga, 40—50 öre, räckte denna timlön icke till att köpa 1 kg. socker. Nu kanske timlönen för en arbetare av samma kategori ligger på, vi kunna ju säga 70, 80 öre eller 1 krona. Den timlönen räcker nu icke bara till att köpa 1 kg. socker, utan den räcker till att köpa 2—3 kg. socker. Jag tror därför, att om vi ta upp en jämförelse mellan förhållandena i detta avseende, sådana de voro före kriget, och sådana de äro nu, utfaller denna jämförelse, i vad det gäller konsumenterna, alldeles givet till förmån för 1932.

Jag erinrade nyss om att förutsättningarna för en uppgörelse givetvis måste vara svårare nu än tidigare på grund av det stora prisfall, som inträffat. Nu har man sökt åstadkomma en viss begränsning av produktionen av socker i hela världen. Många av de betodlande länderna ha under flera år legat med stora tyngande lager av socker, som de icke kunnat vinna avsättning för till förmånligt pris. Den s. k. Chadbourneplanen, som uppgjordes för några år sedan och som trädde i kraft förra sommaren, innebär, att de stora betodlande länderna överenskommit att i viss omfattning begränsa produktionen. Vidare ha också de länder, som ligga med stora överskottslager, förbundit sig att icke på en gång utan successivt släppa ut dessa lager i marknaden. Det är svårt att redan nu kunna bedöma, på vad sätt denna plan kommer att verka. Det sockerpris, som vi hade på världsmarknaden under hösten, var det lägsta, som någonsin förekommit. Emellertid torde denna Chadbourneplans verkningar ännu icke hunnit göra sig gällande, om man också kan för allra sista skördeåret konstatera en ganska avsevärd begränsning och minskning i produktionen. Emellertid kunna härvid vissa handelspolitiska åtgöranden komma att spela in. Så osäkra som förhållandena äro, är det svårt att fälla något omdöme eller våga några gissningar om hur sockerpriset kommer att ställa sig under närmaste framtiden. Ser man frågan på lång sikt, är det dock troligt,

att en viss stabilisering och förbättring så småningom kommer att göra sig gällande, men hur länge det kommer att dröja, innan så sker, vågar jag naturligtvis inte yttra mig om.

Jag har velat erinra om att utgångsläget för en uppgörelse nu mellan bolagen och betodlarna varit svårare än tidigare, just på grund av det låga sockerpriset. Då man 1926 och 1927 träffade det s. k. femårsavtalet, kostade sockret 53 öre, vari då ingick en skatt på 8 öre; producenterna fingo ut ett pris på 45 öre. Nu få de icke ut mera än 31 öre. Det förslag, som här föreligger, torde emellertid öppna utsikter till att betodling kommer till stånd, fastän sockerpriset nu icke är 45 öre utan 31 öre, och fastän staten i samband härmed icke behöver vidtaga någon tullförhöjning eller behöver betala ut några kontanta medel i subvention. Kan man ernå sockerodling, utan att staten subventionerar odlingen kontant eller på annat sätt, vid ett sockerpris på 31 öre, innebär väl detta dock ett framsteg, jämfört med förhållandena 1926 och 1927, då man hade all möda att få till stånd en odling, trots det att priset var 45 öre.

Jag vill till sist endast framhålla, att då regeringen har gått in för detta förslag, har det icke förelegat något annat skäl, än att man ansett, att det vore ur landets synpunkt beklagligt, om betodlingen och sockerindustrin skulle komma att i viss mån inskränkas. Vi ha ansett önskligt, att en betodling i möjligaste omfattning uppehålls; och jag vågar tro, att så skall komma att ske, därest det föreliggande förslaget godtages av riksdagen. Och jag menar att så kan bli fallet, utan att konsumenterna i vårt land kunna sägas på ett obehörigt sätt därigenom betungas. Jag vill också hoppas, att därest förslaget antages och betodling kommer till stånd, det rent sociala syftet med dessa åtgärder blir tillgodosett, att i en svår tid kunna bereda arbetstillfällen åt stora grupper av arbetare inom både jordbruk och industri.

Under detta yttrande hade herr förste vice talmannen övertagit ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr **Jönsson** i Boa: Herr förste vice talman! I den av herr Nilsson i Kristianstad m. fl. vid betänkandet fogade reservationen ha vi reserverat bland annat velat uttala, att vi anse, att det betpris, som tillförsäkrats betodlarna i Kungl. Maj:ts av utskottet tillstyrkta förslag, ingalunda är tillfredsställande och ej kan stimulera för sådan odling till full självförsörjning.

Vi ha därför ansett, att det lägsta pris, som borde tillförsäkrats odlarna för betor med 16 % sockerhalt skulle varit minst kr. 2.45 per 100 kg. Att det i kungl. propositionen föreslagna priset icke kan anses för högt, erkännes också i den av herr Sköld m. fl. socialdemokrater avgivna motionen, då i densamma uttalas, att betodlarna till detta pris få odla betor utan någon förtjänst.

Under det för jordbruket nu bekymmersamma läget synes det oss därför, att det borde varit med rättvisa och billighet skäligt, att odlarna erhållit ett pris, som kunde givit dem någon vinst av sin odling. I det nu uppgjorda kontraktet har uteslutits den i förra femårskontraktet mellan betodlarna och sockerbolagen företecknade bestämmelsen om viss inskränkning i sockerbolagens rätt att nedlägga driften vid vissa råsockerfabriker; och man har i det fallet givit bolagen fria händer.

Då sockerbolagen genom den nu träffade överenskommelsen kunna vid lågt sockerpris på världsmarknaden hava större intresse av att importera socker och få mindre betodling inom landet, så kunna bolagen genom nedläggande av råsockerfabriker försvåra odlingen inom landet. Vi reserverat ha därför velat uttala förväntan om, att driften vid nuvarande råsockerfabriker icke utan starkt tvingande skäl skall nedläggas, då det efter vårt förmenande måste vara ett betydligt såväl odlar- som arbetarintresse, att så ej sker.

Ang.
åtgärder till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Forts.)

Ang.
ätgärder till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Forts.)

I enlighet med de i motionerna av herrar Lindman och Trygger m. fl. framförda synpunkter hava vi ansett, att ett förstärkt tullskydd varit det ändamålsenligaste medlet för att åstadkomma odling till full självförsörjning och giva odlarna full trygghet. Då emellertid betodlarföreningens styrelse godkänt det föreliggande förslaget och avtal träffats samt det för innevarande år icke synes möjligt få något annat avtal till stånd, som bättre tillgodoser betodlarnas intresse, så ha vi reservanter, trots våra betänkligheter, ansett oss böra lämna vårt stöd till förslagets genomförande.

Herr Sköld: Herr talman! Det ärende, som kammaren nu behandlar, utgör, enligt mitt sätt att se, en talande illustration till protektionismens välsignelse. Här har staten sedan ett 50-tal år tillbaka genom ett högt tullskydd och i början också genom vissa andra fördelar uppammat en sockerbetsodling och en sockerindustri. Under den gångna tiden har denna ekonomiska verksamhet medfört, att betodlarna tillgodogjort sig ganska betydande vinster, vilket har avspeglat sig i de under den gångna tiden mycket stegrade jordpriserna inom betodlardistriktet. Denna verksamhet har också tagit sig det uttrycket, att det i sockerindustrien investerade kapitalet har haft en osedvanligt hög avkastning. Staten har alltså genom sina åtgärder framskapat denna industri och genom sitt stöd låtit utöfarna av denna verksamhet åtnjuta i förhållande till vad andra näringsgrenar åtnjutit, mycket betydande vinster. Men när så ett blåsväder inställer sig, och det blir en dålig konjunktur för denna näringsgren, då märks det, att denna näring vuxit upp i drivhus, då kan den icke längre existera ens med de mycket betydande skydd den redan har, utan då kommer jämt och ständigt krav på ingripande från statens sida för att hålla denna näring uppe.

Jag är alldeles övertygad om att i Sveriges riksdag finnes det en avgörande majoritet för den ståndpunkten, att ett ökat skydd egentligen icke längre borde medgivas. Innerst inne tror jag, att flertalet i Sveriges riksdag håller före, att ett ökat skydd icke är rimligt. Men trots detta är det ju ändå så, att den svenska riksdagen år efter år går med på att giva betodlingen och sockerindustrien ett ökat skydd. Och varför? Jo, därför, att man har fått fastlåst vissa ekonomiska förhållanden, som, om de komma att rubbas, medföra sociala återverkningar, som kunna bli svåra nog. Man har fått en hel landsändas ekonomi i mycket hög grad beroende av denna drivhusplanta, som den svenska sockerindustrien och den svenska sockerbetsodlingen egentligen är. Den har försatt statsmakterna i ett tvångsläge, och statsmakterna tvingas gång på gång att besluta ytterligare hjälp åt denna näring. Jag säger, att detta tillstånd bör väl vara en varning för Sveriges riksdag att icke i fortsättningen gå in på sådana spekulationer, som att med hjälp av högt tullskydd framskapa ekonomisk verksamhet i landet, som icke kan existera utan alltfjämt större offer från samhällets sida.

Nu förhåller det sig emellertid så, att man har anledning att fråga sig, huruvida det är alldeles nödvändigt att för vidmakthållande av sockerbetsodlingen och sockerindustrien i nuvarande tid tillgripa ytterligare åtgärder från statens sida. Vi ha ju helt nyligen genom sockersakkunnigas monopolutredning fått en viss inblick i t. ex. den svenska sockerindustriens förhållanden. En ledamot av denna kammare, herr Forssell, har hänsynslöst dragit konsekvensen av den utredningen genom sitt påpekande av de vinster, som t. ex. svenska sockerfabriksaktiebolaget under den gångna tiden dragit av sin verksamhet. Han påpekar, att å det kapital, som ursprungligen inbetalades och som utgjorde 40 å 45 miljoner kronor, har under den gångna tiden i form av utdelningar till aktieägarna lämnats en avkastning, som uppgår till 16 % på detta kapital. Den samlade utdelningen utgör en summa av icke mindre än

160 miljoner kronor. Man måste säga, att för bolaget har det varit en mycket god affär. Men låt oss hålla i minnet, vilket också de sakkunniga påpekat, att denna goda affär berott på statens åtgärder till näringens skydd. Det är alltså staten, som genom sina åtgärder av Sveriges konsumenter tagit ut dessa 160 miljoner kronor och överlämnat åt bolaget såsom vinst å kapitalet. Men genom tullskyddet är det icke blott dessa vinster, som tillfallit detta bolag. Bolaget värderade i fjol själv sina tillgångar till ett belopp av ungefär 105 miljoner kronor. Av detta utgöres 45 miljoner kronor av inbetalat kapital, resten fonderad vinst, en vinst, som även den uppstått på grund av tullskyddet.

I den situationen måste man onekligen fråga sig, om det kan finnas anledning för staten att medgiva ökat skydd åt sockerindustrien och om icke den ekonomiska ställning, som detta bolag har ernått, är av den beskaffenheten, att bolaget bör kunna hålla verksamheten i gång under lågkonjunkturen, utan att staten ytterligare ingriper. Denna mening får man så mycket starkare belägg för, då man har sett, huru som bolaget har beslutat att återbära 20 miljoner kronor till sina aktieägare. Alltså, av de pengar, som bolaget fått lov att taga ut av allmänheten, tar bolaget och i denna lågkonjunktur återbetalar 20 miljoner kronor till aktieägarna. Jag tycker, att det finnes verkligen starkt fog för den meningen, som sockersakkunniga uttalat, att detta icke är en rimlig åtgärd. Jag anser, att det hade funnits fullgoda skäl för att fordra, att bolaget i stället begagnade dessa genom det allmänna hopsamlade vinsterna till att hålla sockerbetsodlingen i gång under lågkonjunkturen. Vi skola komma ihåg att dessa 20 miljoner kronor skulle räcka till subvention åt verksamheten under fyra år framåt med nuvarande sockerpriser.

Nu kan man ju komma att säga, att det är litet för sent att komma och tala om den saken nu, eftersom bolaget redan fattat sina beslut och dessa vunnit laga kraft och aktieägarna väl kunna taga ut detta belopp av bolaget. Men jag frågar: Var har den svenska regeringen haft sin uppmärksamhet riktad, när bolaget genomfört åtgärderna? Är det icke så, att från riksdagen har gång på gång framförts önskemål till Kungl. Maj:t om att Kungl. Maj:t måtte se till, att sockerbolaget gör vad dess resurser tillåta för att hålla betodlingen uppe? Jag har icke sett, att man från regeringens sida gjort någonting för att förhindra bolaget att vidtaga dessa ur det allmännas synpunkt oriktiga åtgärder. Jag säger, att trots att bolaget fått lov att betala ut dessa pengar, äro icke därmed bolagets möjligheter att bidra uttömda.

Nu har visserligen herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet här förklarat, att bolaget har gjort mycket stora uppostringar. Ja, jag har med största intresse försökt att sätta mig in i denna fråga och har med stor omsorg spanat efter de uppostringar, som från bolagets sida skett, och jag har kommit till det resultatet, att uppostringarna äro ganska små. Om jag går ut från 1926 års avtal om betpriserna och frågar, hur mycket bolagets åtagande i det nya avtalet har betytt i merkostnader för bolaget utöver 1926 års avtal, så kommer jag till det resultatet, att vid ett sockerpris under 31 öre blir den ökade uppostringen från bolagets sida högst 900,000 kronor per år, men det förslag som föreligger innebär, att åt betodlarna skall betalas utöver 1926 års avtal ett belopp av ungefär 5 400 000 kronor per år. Av dessa 5 400 000 kronor tar sockerbolaget på sig en sjättedel, men fem sjättedelar läggas på konsumenterna. Jag kan inte med bästa vilja i världen betrakta detta offer som något så stort, att man kan anse sig vara tillfreds därmed.

Det har av de sockersakkunniga pekats på en rad åtgärder, som, om de från bolagets sida utfördes, skulle kunna leda till bättre resultat. Man har icke sökt tvinga bolaget att vidtaga något i den riktningen. De sakkunniga ha bl. a. påpekat betydelsen av koncentrerings av råsockertillverkningen. Det är

Ang.
åtgärder till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Forts.)

Ang.
åtgärder till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Forts.)

ej rimligt att bibehålla betodling på marker, som icke äro tjänliga för sådan odling, ty hur skall man då någonsin kunna komma till en ekonomisk sockerbetodling i detta land? Därför att det blivit några fabriker i utkanterna av sockerbetsområdet, med en liten lokal odling, så bör inte den odlingen i alla fall upprätthållas. Jag tänker t. ex. på fasthållandet av fabriken i Karlshamn, som icke kan drivas med betor odlade i Blekinge, utan som måste tagas betor från Simrishamnstrakten. Det kan icke vara en rimlig anordning.

Det skulle helt säkert funnits möjlighet att framtvinga ett betydligt större deltagande från sockerbolaget för tryggande av sockerbetsodlingen och sockerindustrien under det år, som vi nu befinna oss i. Men jag tycker å ena sidan, att det är ganska naturligt, att sockerbolaget kunnat slippa så lindrigt undan, som det gjort, därför att, vilken förklaring herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet här i sitt tal än har velat giva, är det dock ett faktum, att — trots ständiga påpekningar från riksdagens sida om att man från regeringens sida borde se till, att man icke ställdes i ett sådant läge, att riksdagens myndighet att fatta beslut bleve beskuren, utan att man tvärtom måste söka få fram sockerfrågan i utrett skick vid sådan tidpunkt, att riksdagen hade fria händer — trots dessa påpekningar stå vi här i dag på precis samma ståndpunkt som vi alltid förut gjort. Det kommer plötsligt en proposition, det begäres svar på så kort tid, att man inte kan iakttaga normal motionstid eller annat vid behandling av frågan, och så piskas riksdagen att med tungt hjärta i ett sådant tvångsläge fatta sin ståndpunkt. Jag föreställer mig, att om man från regeringens sida med kraft sagt ifrån, att om inte betodlarna och sockerbolaget komma fram med sina ståndpunkter till visst datum, så blir det icke överhuvud taget tal om att staten vill ha något med saken att skaffa. Då skulle det ha kunnat bli annat av. Vad är det för mening med, att betodlarna och sockerbolaget avvakta de sockersakkunnigas utlåtande, fastän icke någon hänsyn toges till de resultat, vartill de kommit i sin utredning. Det är då alldeles onödigt att avvakta detta. Man har från regeringens sida fått klart från början, att parterna icke komma att bry sig om vad de sockersakkunniga komma att föreslå, om man hade någon möjlighet att undslippa det.

Nu har alltså med den vanliga brådskan från Kungl. Maj:ts sida framlagts ett förslag om åtgärder för att stödja betodlingen och sockerindustrien för innevarande år. Vi veta vad förslaget innebär. Det är ett uttryck för den nuvarande regeringens näringspolitiska uppfattning. Man kan icke säga annat än att det är ett led i systemet, i det privata monopolsystemet. Jag börjar bli verkligt ängslig för att om regeringen får hålla på några år, så kommer det icke att finnas annat än privata monopol här i landet, och jag känner mig tack-sam, om, när denna riksdag är slut, vi icke fått andra monopol än spannmålsmonopolet och sockermonopolet. Jag är icke säker på att icke regeringen söker att skapa något annat privatmonopol också, innan riksdagen är slut. Det är ett farligt sätt att lösa en fråga genom att överlämna den åt ett monopol, åt ett privat företag, visserligen under statens kontroll. Det är farligt med spannmålsmonopol, men det är ännu vanskligare med ett monopol i händerna på två sockerbolag. Det finnes ingen kraft i detta monopol, som har intresse av att tillvarataga det allmännas eller konsumenternas intressen. Även om det är tre kontrollanter, som titta på monopolet, så vill jag fråga, vad de ha för möjligheter att komma till ett ordentligt resultat. Jag vill säga, att det tillstånd, som vi hade gentemot sockerindustrien under slutet av kriget och de första åren därefter, då bolaget fick möjlighet att sko sig utan like, borde varna oss för att gå in på experiment en gång till.

Vi ha fått ett förslag, men vi ha icke fått tid att tänka; det gäller att bara marschera, inte resonera. Men man måste väl säga dessutom, att förslaget är betänkligt. Jag förstår, att vissa kretsar i kammaren inte dela min uppfatt-

ning, men jag måste säga, att det är väl ändå betänkligt, att den börda, folkhushållningen skall taga på sig för att hålla uppe betodlingen och sockerindustrien, skall praktiskt taget bäras av konsumenterna. Man kommer visserligen att häremot säga, att det är icke någon börda att bära, när sockerpriset är så lågt. Tänk om vi skulle försöka ordna den ekonomiska verksamheten i samhället efter den principen, vart skulle det bära hän?

Det är ett faktum, att vi befinna oss i en situation, där det för vissa delar av näringslivet är svårt att hålla sig uppe, där särskilt exportnäringen befinner sig i ogynnsamt läge. Samma grupper i samhället, som jämt och ständigt tala om hur likgiltigt det är med en liten prisförhöjning, samma grupper skrika av hela sina lungors kraft om hur nödvändigt det är, att arbetarnas löner sänkas. Det är påtagligt, att man vill komma åt arbetarklassens levnadsstandard från två håll. Man håller på att lyckas. Det har slutits avtal på avtal på arbetsmarknaden under den sista tiden, som innebära betydande lönesänkningar, som drabbat sådana grupper, som icke tillhöra de högst betalda. Man vill ha lönesänkningar för att göra exportindustrien konkurrenskraftig, och samtidigt kommer det ena förslaget efter det andra, som avser att höja priserna på konsumtionsvarorna. Det är icke tal om annat, än att under en kortare tidsperiod få arbetarna betala hela kalaset, men det blir bara en kortare tidsperiod, ty sedan man fått det hela genomfört, kommer det att avspeglar sig i industriens produktionskostnader. Vad har man då gjort? Jo, man har försvårat hela läget. Jag måste därför förklara, att det icke kan finnas skäl för att lämna stöd åt betodlingen och sockerindustrien i form av konsumtionsbeskattning.

När jag för min del rent personligt är av den meningen, att det skulle vara synnerligen olyckligt, om sockerbetsodlingen skulle läggas ned under 1932 och sockerfabrikationen komma att upphöra, icke bara med hänsyn till det sociala läget i de provinser, som äro berörda därav, utan även och icke minst på grund av den betydelse det i nuvarande läge har, att det icke sker större import av olika varuslag än som är nödvändigt, är det självklart, att jag, trots de mycket allvarliga betänkligheter jag har mot regeringens förslag, kommit att överväga, om det icke funnes en utväg att göra om regeringens förslag på ett sådant sätt, att åtminstone de värsta och påtagligaste nackdelarna mönstrades bort. Jag har icke funnit någon utväg att komma bort från monoylet. En enskild motionär kan icke gå hur långt som helst i sina krav på statskassan. Jag har redan förut varit med om att motionera om större ökning av statens utgifter för sociala ändamål. Jag måste därför säga mig, att jag icke kan fortsätta att föreslå en utväg, som innebär anskaffandet av mera pengar för sockersubvention. Jag har därför tvingats att överväga, om icke regeringens förslag skulle kunna accepteras med vissa förändringar, men därvid har jag icke kunnat komma ifrån monopolorganisationen. Det är ju för mig mycket beklagligt, då jag är obenägen för det hela. Men de akuta svårigheterna äro ibland så stora, att man får taga det, som man icke tycker är bra.

Jag har därför koncentrerat mig på frågan, om man icke skulle med acceptandet av grundprincipen i regeringens förslag kunna åstadkomma en anordning, där bördorna av stödaktionen komme att läggas på annat håll än konsumenterna. Jag kan icke påstå, att jag lyckats fullt med den saken, men tillsammans med andra ledamöter i kammaren har jag i en motion föreslagit, att konsumenternas del av stödet skulle inskränka sig till att för ett år framåt behålla de priser i detaljhandeln, som för närvarande existera. Om priserna stå stabilt, medför detta varken fördel eller nackdel för konsumenterna. Stiger priset på sockret, medför det en fördel för konsumenterna. Sjunker det inom vissa gränser, blir det en nackdel för konsumenterna. Dessa gränser har jag hållit inom ramen av 4 öre. Det vill säga, att om icke sockerpriset över-

*Ang.
utgifter till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Forts.)*

Ang.
åtgärder till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Forts.)

stiger 31 öre, skulle icke någon höjning av detaljpriset få ske. Om det icke sjunker under 27 öre, skulle icke någon sänkning av detta pris kunna ifrågakomma. Ett sådant förslag innebär givetvis, att de fem och en halv miljoner, som erfordras för att kunna hålla sockerbetsodlingen uppe enligt förslaget, skulle behöva tagas från annat håll, och jag har redan utförligt motiverat min mening, att sockerbolaget har resurser att taga på sig den bördan. Men jag har å andra sidan icke kunnat underlåta att peka på att det finnes ytterligare en möjlighet att få bidrag till denna stödaktion, nämligen från detaljisterna, från mellanhänderna, som ombesörja detaljförsäljningen av sockret. Jag har visserligen observerat, hurusom man i bevillningsutskottets betänkande förklarat, att på många ställen i landet är mellanhändernas avans icke så stor, att den tål någon åderlåtning. Jag har skaffat mig uppgifter från åtskilliga håll om mellanhändernas avans på socker, som säljes i lös vikt, och det har icke på något ställe varit mindre än 15 procent. Denna avans är betydligt högre än före kriget. Man måste säga, att i tider, då det är fråga om hur mycket sockerindustrien skall taga av sina kapitalresurser, då det är fråga om hur mycket betodlarna skola förlora på betodlingen eller åtminstone att de icke kunna hålla betodlingen i gång med förtjänst och då det är fråga om att lägga ökade bördor på konsumenterna, i sådana tider borde det icke vara rimligt, att mellanhänderna få bibehållas vid en avans, som är förhållandevis för stor. Trots vad utskottet sagt, föreligger det icke hinder för bolagen att, om de få en monopolställning, se till, att denna marginal krymper samman, och det finnes enligt det förslag jag motionsvis framlagt möjlighet för bolagen att ordna det så, att de ökade omkostnaderna för bolaget, som förslaget innebär, tagas in från mellanhänderna. Kunna de icke få ut 2 öre, som är det mesta, som kräves, så kunna de i varje fall få ut 1 öre per kilo, och det är hälften av de merkostnader, som föreliggande förslag medför.

Innan jag lämnar förslaget, skall jag be att på förhand få bemöta en replik, som kanske kommer. Man kommer troligen att säga, att när man i Danmark kunnat gå med på att fixera ett pris av mellan 32 och 36 öre, är det icke anledning att räkna med ett så lågt sockerpris, som jag ifrågasatt. Jag ber då att få fästa uppmärksamheten på att i Danmark har man 5 öres sockerskatt, som innebär, att den danska sockerindustrien icke får tillgodogöra sig ett högre sockerpris än som jag föreslagit i min motion.

Men nu kan man säga, att om riksdagen skulle acceptera den av mig beträddade linjen, hade man icke någon garanti för att parterna skulle gå med på denna linje. Betodlarna ha icke någon anledning att slå bakut, därför att denna motion icke berör deras ställning. Om bolagen vilja säga ja eller nej, blir en annan fråga, men med avseende å de fördelar, som staten genom sin politik under gångna tider har berett sockerindustrien, är det icke oskäligt, om staten tvingar bolagen att gå med på denna linje. Och staten har tvångsmedel. Vi skola komma ihåg i dag, att en betydande motståndskraft från industriens sida gentemot eftergifter ligger i fördelen att kunna taga in billigt råsocker och raffinera det i landet på grund av det tullskydd, som den svenska tulltaxan ger raffineringen. Det bör vara ett ej föraktligt tvångsmedel, om riksdagen ser till, att det raffineringsskyddet försvinner, om ej bolagen vilja taga en naturlig andel av offret för uppehållande av betodlingen och sockerindustrien.

Det har från en ledamot av denna kammare och f. d. ledamot av högerpartiet framlagts förslag om höjning av råsockertullen med 2 öre per kg, vilket skulle innebära en stark reducering av raffineringsskyddet. Några av mina partivänner ha i utskottet reserverat sig i viss grad för detta förslag, då de föreslå fullmakt för Kungl. Maj:t att höja råsockertullen med högst 2 öre, om det erfordras, och till det förslaget ansluter jag mig. Därmed erhåller Kungl. Maj:t det nödiga maktmedel, som behöves för att förmå bolagen till eftergifter.

Men när jag och mina medmotionärer gått fram med ett förslag, som innebär positiva åtgärder till uppehållande av betodlingen och sockerindustrien, ha vi ej gjort det utan villkor. Vi ha ansett, att om det från statens sida skall ges garantier till betodlarna för vissa betpriser, bör det ock ges garantier för de arbetare, som sköta betorna, så att ej dessa arbetare, samtidigt med att betodlarna garanteras fixa priser, bli utsatta för ett fullkomligt godtycke från betodlarnas sida. Vi ha påyrkat, att man skulle som förutsättning för statens ingripande uppställa, att betodlarna åtminstone betala de löner, som överenskommits mellan arbetare och arbetsgivare på detta område. Nu kan man säga: Ja, men ej behöves det garantier för detta. Ha arbetare och arbetsgivare kommit överens, vad behöves det då för garanti? De arbetsgivare, som deltaga i denna överenskommelse, äro de större jordbrukarna, och vi hysa ej minsta tvivel om att den delen av betodlarna kommer att följa avtalet. Men vad vi däremot äro ganska osäkra på, är, att ej de medelstora betodlarna, som ej tillhöra arbetsgivarföreningen, komma att strunta i detta avtal och tillämpa de löner, de själva finna skäligen. Och vad det är för löner, som de finna skäligen, ha vi kunnat konstatera under föregående år. Av en undersökning, som vi låtit verkställa, framgår, att det alls icke var i sällsynta fall under förra hösten, som betodlarna pressade ner lönen för betupptagningen med 35—40 % under de löner, som gällde år 1930. Vi tycka, att det är orimligt, om sådant skall fortsätta, samtidigt som staten garanterar betodlarna ett visst minimipris. Nu kan man säga, att betpriset är så lågt, att det ej kan räcka till höga löner. Men vi kunna vara överens om att då arbetsgivarna tillstyrkt ett avtal med kännedom om de betpriser, som äro förutsatta för nästa år, innebär det, att de organiserade arbetsgivarna anse sig kunna betala dessa löner.

Jag kommer alltså, herr talman, nu att framställa yrkande om bifall dels till den av mig m. fl. väckta motionen och dels till det yrkande jag nyss omnämnde. Men jag vill, innan jag gör det, deklarerera, att trots det att jag har det allra livligaste intresse för att det blir en betodling under innevarande år och trots det att jag kan tillstyrka, att vissa åtgärder för detta ändamål från riksdagens sida vidtagas, måste jag säga mig, att det får dock finnas en gräns för hur långt parterna i denna fråga skola få tvinga statsmakterna. Det kan enligt min mening ej vara tal om att de skola få göra vad de vilja med Sveriges riksdag och regering, och därför deklarerar jag, att om det förslag jag framställer ej vinner kammarens bifall, kommer jag att rösta för avslag.

Herr talman! Jag tillåter mig sålunda hemställa om bifall till vad bevillningsutskottet yrkat i sin punkt A), dock med de ändringar, som innefattas i motionen 424 i andra kammaren, i vad avser punkterna 1:o och 2:o; vidare yrkar jag bifall till punkten B) i den av herr Bärge m. fl. avgivna reservationen, och slutligen yrkar jag bifall till punkten 3:o i motionen 424 i andra kammaren.

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

Herr Nilsson i Hörby: Herr talman, mina herrar! Vi ha ju i dag här i riksdagen åter igen den en gång om året återkommande debatten om betodlingen och sockerindustrien i landet. Efter de år jag tillhört riksdagen konstaterar jag, att det inträffat en förändring sedan första gången jag åhörde en sockerdebatt här. Vi ha i dag varken överfyllda läktare eller en tätt besatt kammare, för att höra vilka bördor betodlarna och sockerindustrien vilja välla över på folkhushållet. Det är ett tecken på att det mera är en konstruktion, då man i våra dagar söker visa fram som ett spöke den lilla fördyring ett sådant näringsmedel som socker kan komma att undergå för att hålla den inhemska betodlingen vid liv.

Ang.
åtgärder till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Forts.)

Ang.
åtgärder till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Forts.)

Men innan jag går närmare in på spørsmålet, skall jag be att få svara herr Sköld i fråga om ett par tre saker, som han vidrörde. Herr Sköld klandrade Kungl. Maj:t för att Kungl. Maj:t ej drivit de båda sockerbolagen att betala mera vid uppgörelsen, än de enligt föreliggande proposition skola göra. Jag skall ej ge mig in på ett sakligt bedömande, huruvida Kungl. Maj:t kommit så långt, som det varit möjligt och rimligt att komma, eller om det gått att komma ännu längre, men det förefaller mig, som om Kungl. Maj:t i år kommit betydligt längre än någon regering kommit förut. Det där talet om, att sockerbolagen förtjänat så mycket, och att bolagen kunna betala mera, har jag hört vartenda år och vill ej diskutera riktigheten eller hållbarheten av detta påstående. Olika regeringar ha tagit ståndpunkt till frågan. Jag vill bl. a. erinra om att det fanns en regering, vilken herr Sköld stod rätt nära i egenskap av statssekreterare i jordbruksdepartementet, och om jag ej minnes fel, hade vi sockerfrågan uppe även det året. Och då man nu från det håll, där man egentligen vill försvåra en lösning, spelar ut, att allt hänger på det, att bolagen ej tvingats tillräckligt långt, får jag säga, att detta förefaller mig mindre befogat i år, då sockerbolagen mig veterligt aldrig förr gått så långt i medgivanden som nu. Jag kan naturligtvis ej bedöma, huruvida bolagen härvid gått så långt det varit dem möjligt, men jag vill redan nu säga i fråga om den Forssellska motionen, att, när i hela motiveringen talas om, vilka vinster sockerbolagen gjort, vilket kapital bolagen skaffat sig, och att bolagen på grund därav sannolikt kunna gå ännu längre, så föreslås i klämman en åtgärd, som skulle taga bort en av bolagens mera vinstgivande verksamhetsgrenar. Jag tycker för min del, att dessa båda synpunkter stå i fullkomlig motsats till varandra.

Herr Sköld var också inne på arbetslönerna. Ja, herr Sköld och jag voro med år 1930. Det antogs en klausul den gången, som vi båda voro med om. Jag vill konstatera här liksom i utskottet, att vid 1930 års betsäsong hölls den med ytterst få undantag. Och beträffande de sällsynta fall, där man ej respekterade överenskommenheten, beklagar jag detta lika mycket som herr Sköld. Vad 1931 års betsäsong beträffar, sade jag ifrån i fjol, att med hänsyn till de betpriser, som beräknades komma att bli gällande och som, efter vad vi nu veta, faktiskt förelegat, jämförda med 1930 års priser, kunde betodlarna ej åläggas samma förpliktelser i fråga om arbetslönerna som året förut. I herr Skölds motion i år förekommer samma klausul. Jag har varit villig att i utskottet diskutera denna klausul med herr Skölds partivänner, om det gått för betodlarna att få fram ett betpris på 2 kronor 45 öre för 100 kg sextonprocentiga betor.

Herr Sköld vidrörde också ett par saker, som ha stor principiell bakgrund. Jag vet ej, när herr Sköld resonerade om protektionistiska välsignelser och om näringar, som växt upp i drivhus, om herr Sköld syftade bara på Sverige. Om herr Sköld menade, att så är det internationellt sett, så ger jag honom rätt, men det är ingenting från vår sida att göra åt saken, då hela världen har bildat självhushåll, då varje stat sköter sig själv och stänger alla andra ute. Om ett sådant förfaringssätt är av godo eller ondo, därom vill jag ej nu resonera. Jag tror emellertid, att principiellt och praktiskt är en sådan handelspolitisk skärpning, som nu föreligger i världen, för det stora världshushållets del felaktig, men vi kunna ej vara de enda, som visa en sådan storsinhet, att vi ej efterapa de mer eller mindre lyckliga åtgärder, som man annars överallt i hela världen tillgriper.

Om jag nu kommer in på propositionen och vad statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet yttrade, så fick jag närmast det intrycket, att jordbruksministern nästan bad om ursäkt för att han kommit med sin proposition om stöd för den svenska sockerbetsodlingen. Han drog fram två skäl — vilka äro berätt-

tigade, det erkänner jag — som talade för framläggandet av ett stödförslag. Det ena var nödvändigheten av att bereda ytterligare arbetsmöjligheter i dessa arbetslöshetens tider, och det andra var handelsbalansen. Men det är ett tredje, som jag också tycker, att man skulle vara berättigad att anföra, nämligen det skäl som sammanhänger med betodlarsynpunkt och jordbrukssynpunkt överhuvud taget här i landet. Då jordbruksministern företräder jordbruket, vill jag uttala min förvåning över att han totalt glömde den kategorien. Det är nämligen så, att utöver det, att detta är ett spörsmål ur handelsbalansens synpunkt och ur arbetstillgångens synpunkt, så är det ett spörsmål även ur betodlarsynpunkt. Det är en gammal sats jag nu drar fram, men jag drar fram den i korthet ännu en gång. Det är ett intresse icke bara för de distrikt, där man odlar betor, utan jämväl för varje jordbrukare i Sveriges land, ty om det odlas sockerbetor på några tiotusen tal hektar här i landet, så odlas där varken korn, potatis eller något annat. Detta verkar avlastande på den övriga produktionen även för de distrikt, där man ej kan odla sockerbetor. — Jag skall ej utveckla arbetstillgångssynpunkten längre än jordbruksministern gjorde. Jag ger honom fullkomligt rätt i vad han sade därom.

Mot hela stödprogrammet gör man gällande — jag har ej orsak att närmare ingå på det här i dag — att man ej skall understödja en näring, som saknar existensberättigande. Det var väl det kanske, som menades med det här i dag fällda uttrycket, »som växt i drivhus», om jag tolkat det rätt. Om vi tänka på det svenska jordbruket och gå ut ifrån, att vi ej skola stöda en näring, som ej kan reda sig själv, så frågar jag: finnes det en sådan gren inom det svenska jordbruket i dag? Och hur är det med skogsbruket? Svårigheten att understödja skogsbruket är kanske större, än när det gäller jordbruket. Men ej desto mindre hör, enligt min mening, där göras vad göras kan. Jag menar, att vi få nog låta den tanken tränga igenom i allt större kretsar, att vi måste slå vakt om det svenska näringslivet.

Man kommer med det påståendet, som i hög grad drevs av den föregående ärade talaren, att man skadar konsumenternas intressen genom skydd åt jordbruket. Då det är fråga om sockret, skall jag emellertid be att få fråga: När har sockret varit billigare än under åren 1930 och 1931? Jag skall be att ur den kungl. propositionen få anföra några siffror ur en tabell, som finnes intagen på näst sista sidan. År 1907 betalades 54 öre, år 1908 54 öre, år 1909 55 öre, år 1910 59 öre och år 1913 54 öre. Då detta var priserna före kriget per kilogram, betalade man år 1930 28 öre och år 1931 26 öre.

Den uppläggning av spörsmålet, som jordbruksministern gjorde i fråga om levnadskostnader, socker och arbetslöner, var alldeles riktig. Jag vill blott tillägga, att konsumenterna ej böra pretendera på att skörda frukterna av vad som förorsakats bl. a. därav, att arbetarna på vissa håll i länder, som konkurrera med det svenska jordbruket, kanske betalas med slappiskan. I det svenska samhället får man nog skapa en prisnivå, som är så hög att den täcker framställningskostnaderna. Det blir icke möjligt att på lång sikt med subvention eller monopol uppehålla näringslivet. Det kan gå för sig vid ett tillfälligt och kortfristigt stöd. Jag vill erinra om vad finansministern yttrade i debatten om tilläggstullarna. Han sade, att om man tänker på de två slagen av avrustning här i världen, den militära och den handelspolitiska, trodde han, att den militära avrustningen skulle komma att gå före den handelspolitiska avrustningen. Jag vill säga, att jag icke tror mycket på någondera, men jag är av samma uppfattning som finansministern, nämligen att om det blir en avrustning, kommer den militära att gå före den handelspolitiska. Med detta för ögonen är det nu blott fråga om huru vi skola handelspolitiskt rusta oss och huru vi ur politiska synpunkter skola skydda våra näringar. Det är klart, att då komma olika meningar fram; och jag har förut deklarerat, att

Ang.
åtgärder till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Forts.)

Ang.
åtgärder till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Forts.)

om jag på detta område har någon princip, så är det att icke låsa mig fast vid principer, utan i varje särskilt fall vara med om de åtgärder, som kunna anses lämpligast och bäst leda till målet.

I Kungl. Maj:ts proposition urskiljer man två huvudlinjer; först formen för stödet och så innehållet. I fråga om formen föreslår nu Kungl. Maj:t, att man skall ge monopol åt ett privat bolag. Visavi monopol är jag icke utan vidare motståndare till ett sådant, ehuru jag är medveten om monopolets många nackdelar, men kan man såsom exempelvis i fråga om spannmålen icke lösa saken på annat sätt än genom ett monopol, är jag med om detta. Om den saken var jag fullt på det klara, när det gällde spannmålsmonopolet. Då hängde det helt enkelt därpå, att bagarna icke kunde förmås att baka av annat mjöl än det importerade, och därför var det nödvändigt att tillgripa ett monopol. I fråga om sockret är ju läget annorlunda. I och med att sockertullen höjes med ett öre, stiger det inhemska priset ögonblickligen med ett öre. Och jag har dess bättre icke hört att det svenska sockret ratas av konsumenterna. Jag skulle därför föredraga en tullförhöjning i detta fall i stället för en monopolbildning, då man på den vägen kan komma fram minst lika praktiskt och minst lika bra till samma mål, nämligen att stödja betodlingen och sockerindustrin. Tullvägen har ej heller den nackdelen, att den utestänger affärsmän av olika slag, som syssla med en legitim import, som måste äga rum, när den inhemska produktionen icke täcker behovet. Tullskyddet och monopolet ha samma nackdel, när de skola införas, och för båda är denna nackdel lika stor, och det är den, att vederbörande importörer passa på att i god tid, då de erhållit kännedom om att något skall inträffa, som kan skapa en prisförhöjning, fylla både hamnar och magasin och de sista dagarna taga in så mycket som möjligt. Detta äger också nu rum, såsom jag blev underrättad i går, precis på samma sätt, när vi nu resonera om ett monopol, som om det gällt en tullförhöjning. Det föreligger ingen skillnad på detta område.

Herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet var här själv inne på en annan nackdel, fastän han bortförklarade den litet väl lätt, nämligen att det fanns en klausul i monopolbolagets kontrakt, varigenom bolaget skulle göra en vinst, ju mindre odlingen blir. Om vi utgå ifrån det nu gällande sockerpriset på 29 öre, så skulle bolagets prisförbättringsavgift bli 35.12 öre, som bolaget inbesparar vid inställd betodling, men härtill kommer vid import en vinst av 2 öre per kg. motsvarande 26 öre per deciton betor, så att det blir ungefär 60 öre sammanlagt. Det förefaller mig även som om, ifall ingen efterbeskattning äger rum, bolaget får monopolstegringen för hela den gamla skörden. Med detta har jag dock icke uttryckt någon mening, huruvida sockerbolaget kommer att försöka utnyttja dessa möjligheter. Det är mycket möjligt, att det aldrig kommer att inträffa, men jag konstaterar att tillfälle därtill finns.

Om jag nu övergår till innehållet, d. v. s. den prisförbättring, som avses med den kungl. propositionen, vill jag blott säga, att jag under mitt resonemang här om betoriset talar om 16 % betor enligt den i propositionen uppställda tabellen. Sockerhalten beror i väsentlig grad på den som bestämmer över väder och vind. Det kan bli 16 % lika gärna som det en annan gång kan bli 18 %, och då blir icke priset 2 kronor 47 öre utan något helt annat. Jag har icke frångått den uppfattning, jag hade år 1930, då jag var med om att skapa ett utskottsutlåtande, varigenom ett pris på 2 kronor 45 öre bestämdes för betor med 16 % sockerhalt. Bakom detta utlåtande stod även nuvarande finansministern. Den omständigheten, att sockerbolaget nu får betala mera, beror kanske på den press, som utövats på båda parterna. Herr jordbruksministern använde icke ordet press, utan han sade, att de hade drivits dit, om jag antecknade hans yttrande riktigt, med tanke på att bolaget borde betala litet mera än det förut gjort

och mycket väl har råd till. Det är blott någonting att vara glad åt. Det är klart.

Min praktiska erfarenhet av betodlingen ger emellertid vid handen, att om man räknar med en topp av 17,2 % och 2 kronor 47 öre en gång, får man räkna botten långt under en annan gång. Och detta gör, att om betodlarna fått ett bättre tillägg på överskjutande sockerhalt, behövs detta för att jämna ut de förluster, som ovillkorligen komma vissa år. 2 kronor 45 öre är nog ett pris i underkant. Nu beror det också på vad man menar med uttrycket »betodling i önskad omfattning». Om man anser, att den önskade omfattningen skulle ungefär stämma överens med mitt uttryck om önskad omfattning, skulle det vara en odling på 36- å 40 000 hektar. Och då blir det ofantligt många jordbrukare, som icke komma att få sina kontanta utgifter täckta. Om det icke skulle bli en oerhört gynnsam skörd, utan normala förhållanden skulle råda, kunna de icke få sina kontanta utgifter täckta vid ett betpris på 2 kronor 30 öre och mången gång knappt vid 2 kronor 45 öre. Då man här diskuterat om de olika prisen, 2 kronor 30 öre och 2 kronor 45 öre, skall jag säga, att jag har som motionär kommit över betodlarföreningens styrelse, men jag vill icke klandra denna styrelse. Jag tror, att det var riktigt, såsom herr jordbruksministern sade, att båda parterna drivits till uppgörelsen och att styrelsen intagit den ställning, som den gjort, är mycket förståeligt, men vad föreningen gör, vet ingen, det ligger i vida fältet. Jag förstår emellertid ändå icke, varför man gått så hårdhänt fram och icke kunnat lämna ett öre till. Det hade gjort 2 kronor 43 öre. Ja, det var konsumenterna igen. Jag har den bestämda tron att regeringen, som står bakom detta och vem det än varit som gått in här för får precis lika mycket ovett från konsumenthåll, när priset höjs med 2 öre, som om det höjts med 3 öre. Det är precis detsamma, men för betodlingen hade det betytt mycket. Konsumenterna hade icke kunnat upptäcka fördyringen, om ingen talat om det för dem, att sockerpriset blivit höjt med ett öre mer över det nuvarande prisläget. Danskarna ha passat på att »klämma» sina konsumenter på lägst 32 öre, men de kunna gå upp till 36 öre också.

När jag riktade den frågan i utskottet, varför vi i år måste stanna vid 2:30, när det 1930 var möjligt att gå med på 2:45, fick jag ett svar, som jag även tyckt mig höra här i dag antydningssvis, och det var, att om allting annat är dåligt, så måste också betodlingen vara dålig. Jag fick det svaret från en medlem av regeringspartiet, som sade, att det visade sig, att spannmålsodlingen, även den monopoliserade, icke gick ihop, utan att det var för låga priser. Ja, jag kan gå med på det, och jag tror också, att det är riktigt. Och man sade också, att den animaliska produktionen var dålig. Jag vet allt detta, men jag har mycket svårt att förstå den tankegången, såvida icke den verkliga meningen skulle vara den, som en gång här i andra kammaren uttalades, nämligen att fattigdomen fördrages med mera jämnmod, om den delas av alla.

I fråga om de andra förslagen till denna frågas lösning än den kungl. propositionen har jag redan talat om den Sköld-ForsSELLska linjen. Sedan är det ett par reservationer, vilka man icke vet om man skall kalla reservationer, ty de tala egentligen endast om hur det voterats i utskottet, men ha icke något yrkande. Så har jag och mina partikamrater en reservation, och herr Lithander har en reservation; jag vill säga, att den principiella skillnaden mellan dessa två reservationer är ingen. Skillnaden ligger blott i den föreslagna tullhöjningen, och om jag därvidlag varit en aning för knapp, när jag motionerat, tycker jag, att herr Lithander tagit till litet för mycket. Jag har emellertid inga principiella betänkligheter mot herr Lithanders linje.

Jag skall nöja mig med de anmärkningar, jag här framfört, och slutar med att yrka bifall till den av mig med flera vid detta betänkande fogade reservationen.

*Ang.
ätgärder till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Forts.)*

Ang.
åtgärder till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Forts.)

Herr **Herou**: Herr talman! Det föreföll mig, som om en stor del av den föregående talarens argumentation, när det gällde betodlingens stödjande, egentligen kunnat hänvisas till betodlarföreningens sammanträde. Det är ju en ganska egendomlig situation att, då betodlarföreningen å ena sidan och sockerfabrikanterna å andra sidan underhandla om ett visst pris per deciton betor och när sockerfabrikanterna dekreterat sitt sista bud, man går in till riksdagen och begär det tillägg, som man påstår vara nödvändigt, vid hot om att odlingen eljest nedläggges. Jag tillät mig redan vid 1927 års riksdag framhålla, att denna fråga icke var en överenskommelse mellan riksdagen och betodlarna utan här kom en tredje part in, som man hade att taga hänsyn till, nämligen sockerindustrien. Sockerfabrikanterna ha ju alltid kunnat göra statsmakternas aldrig så välmenande åtgärder för att bereda betodlarna en bättre ekonomi i hög grad illusoriska. Jag vill påminna om att det understöd till sockerindustrien, som utgöres av en tull på 10 öre på sockret, har gjort det möjligt för sockerbolaget att trots påvisat slöseri i förvaltningen kunna utdela 6 % ränta på ett aktiekapital av 135 miljoner kronor, varav som bekant blott 30 å 40 miljoner kronor i själva verket inbetalats. Denna sockerindustri har således på ett faktiskt inbetalat aktiekapital utdelat under en 20 års period en ränta på 20 å 22 %. Hur man än ser på denna fråga kan man icke komma och säga att sockerindustrien förete bilden av en synnerligen nödlidande industri jämförd med en del andra industrier i detta land. När man ifrån betodlarhåll frågar om det finnes någon näring, som hittills kunnat reda sig utan understöd, då må det först visas om det finnes någon annan näring som liksom sockernäringen kommer med sådana stora anspråk, som kommer med hot om nedläggelse och som kommer med krav om ytterligare extra understöd, trots det den redan har ett statsunderstöd, motsvarande alla arbetskostnaderna inom industrien.

När man ser på utskottets föreliggande betänkande, finner man, hurusom utskottsmajoriteten, d. v. s. 3 av bevillningsutskottets 20 ledamöter förklara, att ett huvudskäl för det av statsmakterna åren 1930 och 1931 lämnade stödet till den inhemska sockerbetsodlingen var det ovissa läget på sockermarknaden. Detta synes mig vara en något förenklad historieskrivning. Med all respekt för utskottsmajoritetens, d. v. s. de tre ledamöternas av de 20, möjlighet att fatta innebörden av de motiveringar, som givits vid ifrågavarande tillfällen, så kan det slås fast, att de motiveringar, som åberopats, ha avsett att vara försäkringar om att de senaste årens tilläggsunderstöd över den vanliga tullsatsen skulle vara av *tillfällig* natur. Det var nämligen just vad som var fallet under de år, då man sökte locka riksdagen med på ytterligare understöd över tioörestullen, då man just försäkrade, att det här var fråga om understöd av tillfällig natur. Så var förhållandet både 1929, 1930 och 1931. Det vill dock förefalla, som om man nu, när detta har pågått i så många år, icke längre skulle kunna tala om att det är understöd av tillfällig natur.

Vid det ifrågasatta provisoriska understödet år 1926 förklarade en gammal liberal ledamot av bevillningsutskottet, att om de onormala förhållandena på sockermarknaden bleve konstanta, borde den provisoriska statsgarantien genast upphöra, och han gick så långt, att han sade, att till och med det nuvarande tullskyddet borde successivt avskivas. Det var ett uttalande från liberalt håll år 1926, och detta uttalande, ställt mot utvecklingen under de senare åren, visar med skrämmande tydlighet, hur reaktionen marscherat fram i riksdagen i tullfrågorna sedan dess.

När man nu från regeringens och utskottets sida vill ge importmonopol och garanterat minimipris av 31 öre per kilogram, innebär detta ju, att man belastar folkhushållet med minst 2 öre under nuvarande läge, men under ogynnsamma förhållanden, d. v. s. under det för konsumenterna eljest gynnsamma förhål-

landet, att sockerpriset skulle falla mera än nu beräknas, skulle det betyda en belastning på folkhushållet av 3 öre per kilogram, alltså med ungefär 7½ miljoner kronor. Det skulle också kunna tänkas inträffa sådana förhållanden, att denna belastning skulle kunna bli ännu större. Det är då föga tröst att se av departementschefens uttalande, att om prisförhållandena å världsmarknaden skulle utveckla sig så, att priskurvan åter skulle överstiga det pris, som man nu vill fastställa som minimipris, så skulle ingen fördyring komma att ske genom de åtgärder, som nu vidtagas. Det är den enda lilla kläna tröst, som herr statsrådet har att ställa mot utsikten av en belastning på folkhushållet med 5 eller 7 miljoner kronor.

Jag erinrar om hurusom kooperationens förnämste teoretiker i Europa, herr Örne, för ett par år sedan vid behandlingen av sockersubventionen förklarade, när han såg på sina partivänners ställningstagande här i riksdagen, att reaktionen i Europa är på marsch. Detta uttalande gjordes år 1930, när hälften av andra kammarens socialdemokrater röstade för en extra subvention. Hur ha vi det nu? Hurudant är läget på den kanten nu? Jo, nu förklara fyra av bevillningsutskottets socialdemokrater, att de sökt genomföra herr Skölds motion, som innebär ett godkännande av regeringens förslag om statsgaranti för visst pris, dock så, att detta pris ej överstiger världsmarknadspriset med mer än 4 öre. Därmed har man från det hållet förklarat sig villig att utöver tioörestullen, som plockar konsumenterna på ungefär 25 miljoner om året, gå med på att ur de minst bärkraftigas fickor, som det eljest heter, plocka ytterligare en 5 miljoner om året. Det är fyra socialdemokratiska ledamöters i bevillningsutskottet ståndpunkt för närvarande. Reaktionen är verkligen på marsch och tycks i fortsättningen gå fram med samma kraft som tidigare.

Man har lurat riksdagen att ge protektionistdjävulen ett finger, och nu har denna potentat redan tagit fyra av handens fem fingrar. År 1926 misslyckades, som vi minnas, aktionen och då gavs detta uttalande från liberalt håll om nödvändigheten att, om de ovissa förhållandena komme att fortsätta, till och med successivt avskryta tullskyddet. År 1929 avsg ju också riksdagen subventionslinjen. Herr talman! I dag föreligga ju sådana omständigheter, att jag har skäl befara, att för att den ståndpunkt, som riksdagen intog år 1929, överhuvud taget skall bli föremål för proposition, är det nödvändigt att vi från vårt håll uppträda och yrka bifall till det enda förslag, som har ställts om avslag på Kungl. Maj:ts proposition, och som också innebär avslag på utskottets förslag. Den ståndpunkt, som riksdagen intog år 1930 till sockersubventionen, att man skulle taga hjälpen ur de bärkraftigas fickor, den har man nu övergivit och gått in för att beskatta konsumenterna, och detta har man gjort från håll, där man tidigare har sagt, att en sådan linje kunna vi icke vara med om. Jag syftar här på de folkfrisinnade. År 1930 yttrade nuvarande finansministern, herr Hamrin, att »jag deklarerar öppet, att jag tillhör dem i denna sak, som icke under några förhållanden vilja gå in för att ytterligare uttaga 6 å 7 miljoner kronor av det svenska folkhushållet för att lämna ett tullskydd, som uppgår till 60 procent av varans marknadsvärde». Det finns inte minsta lilla reservation i detta »öppna» uttalande. Det heter ju »under alla förhållanden». Det kan således icke sägas ha inträtt sådana förhållanden, att det ges några möjligheter alls att komma undan, men när man ser på det förslag, som regeringen här har lagt fram, så ha statsrådets samtliga medlemmar, alltså även statsrådet Hamrin, gått in för en sådan politik, som man från den kanten år 1930 förklarade sig absolut omöjligt kunna godtaga.

I årets förslag frånträder således regeringen sin tidigare tillkännagivna grundsats om att extra understöd åt sockerbetsodlingen bör betalas av dem, som ha bärkraft därtill. Nu föreslår man, att vid ett minimipris av 2 kronor 30 öre

Ang.
åtgärder till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Forts.)

*Ang.
utgårdar till
sockerbets-
odlingens
toddjande.
(Forts.)*

per deciton betor skall sockerbolaget erhålla importmonopol och garanterat lägsta krossmelispris av 31 öre per kilogram. Om detta förslag vinner riksdagens bifall, få konsumenterna sålunda genom högre sockerpris betala hela understödet åt betodlingen och sockerfabrikanterna. Hela understödet åt sockerproduktionen kommer att uttagas dels genom tullar, dels genom ett system, som har konsumtionstillarnas hela förhatliga innebörd. Om det förslag, som vederbörande statsråd, herr von Stockenström, föredrog i regeringen, heter det i den kungl. propositionen — trots det uttalande, som gjordes av finansministern år 1930 — att till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnade Hans Majestät Konungen sitt bifall samt förordnade, att proposition i ämnet skulle avlåtas till riksdagen.

Jag medger, herr talman, utan vidare, att man i år icke alls har möjlighet att på samma sätt som tidigare tala om det feta Skåne i motsats till jordbrukets ställning i de övriga delarna av landet. Det måste nämligen medgivas, att jordbruket numera befinner sig i ett synnerligen betryckt läge även i betodlingsdistrikten, men förhållandena äro ju också alltså lika dåliga i andra delar av landet. Även om vi från vårt håll icke ställa oss avvisande till tanken att ge lämpliga anslag åt jordbruket, så måste vi vara motståndare till ett sådant system vid fördelningen av ett dylikt understöd, att vissa orter och grupper få ökade omkostnader och drygare bördor för att ge en viss liten del av odlarna i en viss del av landet någon liten hjälp. Hur man än här argumenterar, står dock fortfarande kvar det förhållandet, som så många gånger blivit påvisat, att denna sockerproduktion genom tioörestullen får ett understöd, som motsvarar alla arbetskostnader på betfälten, i sockerfabrikerna o. s. v., och dessutom lämnar ett visst överskott därutöver. Kvar står i alla fall det faktum, att denna näring är understödd så långt, att man ur arbetarnas och böndernas portmonnär genom tioörestullen plockat jag skulle tro 450 miljoner kronor sedan år 1907. Om vi skulle göra det tankeexperimentet, att en summa av samma storlek, som har gått till sockerproduktionen i detta land sedan år 1907, i stället hade fonderats, för att man därmed skulle möta krisåren, så hade en sådan fond nu varit uppe i sådan storlek, att svenska statens kris-svårigheter i denna brydsamma situation mycket väl hade kunnat täckas enbart med räntan på denna fond. Jag överlåter åt dem, som ha tid att räkna över vad en sådan fond skulle uppgå till, att närmare bedöma denna min synpunkt på saken.

Herr statsrådet framhöll i sitt anförande, att man icke kunde påstå, att även om man fastställde ett minimipris på socker av 31 öre, kunde detta pris anses i och för sig vara högt. Det är givetvis riktigt, om man ser detta pris i motsättning till tidigare sockerpriser och i jämförelse med prisläget på en del andra produkter och artiklar. Men när herr statsrådet förenklar problemet därhän, att han säger, att en arbetare, som kanske för några år sedan för sin timlön bara kunde få knappt ett kilogram socker, nu kan få två à tre kilogram för sin timpenning, så skulle jag vilja fråga honom, huruvida han har observerat några rader på sid. 9 i statsrådets egen proposition, där det påvisas, att ifråga om den animaliska produktionen ha priserna kraftigt sjunkit under år 1931. Jag undrar därför, hur det skulle ställa sig, om herr statsrådet i stället skulle göra en jämförelse med hur många kilo fläsk eller hur många kilo smör en fattig småbonde nu får leverera för ett visst sockerkvantum mot tidigare. Jag tror, att han då skulle komma underfund med att det finns betydande grupper i detta land, som leva under sådana förhållanden, att herr statsrådets argumentering på den punkten faller ohjälpligt till marken.

Vad beträffar den deklaration, som avgavs här av herr Sköld, då han sade, att det icke kan vara riktigt, att parterna, d. v. s. betodlarna och sockerfabrikanterna, tvinga riksdagen så långt som helst, så vill jag säga, att dessa parter

ha kunnat göra detta hittills, därför att det funnits sådana som herr Sköld och med honom liktänkande, som ha avancerat såsom de gjort och visat så pass stort, åtminstone relativt tillmötesgående, som herr Sköld under senare år har gjort mot deras oblyga anspråk.

Herr talman! Jag anser icke, att det föreligger annan situation än att det är motiverat, att jag nu yrkar bifall till vår motion, d. v. s. yrkar avslag på såväl Kungl. Maj:ts proposition som på utskottets förslag.

Herr Wijkander: Herr talman! Under debatten i denna fråga förra året uttalade min partikamrat, herr Carleson, att det naturligtvis icke var uteslutet, att också den, som år 1930 röstade emot alla de förslag, som då förelågo om subvention av betodlingen, skulle kunna biträda det år 1931 framlagda förslaget om sådan subvention, och detta särskilt med hänsyn till det läge, som hade inträtt genom 1930 års beslut. En ovillkorlig förutsättning härför var dock enligt hans åsikt, att såväl Kungl. Maj:t som utskottet klart och tydligt tillkännagivit, att det då framlagda förslaget syftade till en slutlig avveckling av subventionen av sockerbetsodlingen. Då emellertid ett sådant klart och tydligt tillkännagivande icke hade givits, och man till och med av utskottets motivering tyckte sig kunna utläsa, att utskottet icke föreföll motvilligt mot ett fortsättande på den inslagna vägen, så yrkade talaren avslag på samtliga vid förra årets riksdag föreliggande förslag till betodlingens subventionerande.

Jag är övertygad om att talaren i fråga skulle med ännu större skärpa ha vänt sig emot fortsatt subvention, om han anat, att Kungl. Maj:t visserligen skulle komma att frångå subventionslinjen men i stället slå in på den enligt min uppfattning mycket äventyrligare linjen med importmonopol och minimipriser för att upprätthålla en näring, som åtminstone för närvarande saknar betingelser för att här i landet kunna ekonomiskt drivas. Kände jag mig övertygad om att betodlingens behov av understöd endast vore rent tillfälligt och uteslutande beroende på de på världsmarknaden förhandenvarande kaotiska förhållandena, där det har inträffat katastrofala prisfall, icke endast för socker utan för en mängd, ja kanske flertalet varor, då skulle jag kunna instämma i kravet på ett temporärt stöd för betodlingen, dock icke, herr förste vice talman, i form av något importmonopol, men med de rationaliseringsåtgärder, som ha vidtagits på Java och andra orter med avseende å rörsockerodlingen, så är jag för min del fullt övertygad om att betodlingen i vårt land knappast har utsikter att någonsin bli ekonomiskt lönande. Att under sådana förhållanden bidra till att hålla odlingen vid makt förefaller ur nationalekonomisk synpunkt olämpligt. Och jag tror, att så är fallet, även om man tar hänsyn till de obestridliga indirekta fördelar för lantbruket i betodlingsdistrikten, som onekligen äro en följd av betodlingen. I propositionen till förra årets riksdag uttalade ju också chefen för jordbruksdepartementet, att staten icke genom de då föreslagna åtgärderna borde uppmuntra till sockerbetodlingens utbredning, vadan pristillägg för 1931 års odling icke borde utgå för mer än 90 procent av den av en var odlare kontrakterade arealen. Man letar förgäves i årets proposition efter något uttalande från jordbruksministerns sida emot en utbredning av sockerbetodlingen, ehuru läget fortfarande är sådant, att en dylik utbredning ej är nationalekonomiskt önskvärd. I det anförande, som inledde diskussionen i dag, gick herr jordbruksministern så långt, att han ansåg, att betodlingen borde uppehållas i möjligaste omfattning. Han har alldeles gått ifrån fjolårets ståndpunkt att någon utbredning av betodlingen icke borde komma i fråga.

Jag väntar mig den invändningen, att det väl ej kan vara nationalekonomiskt riktigt, att sedan staten genom sin tullagstiftning uppammat en näring här i landet och föranlett en icke obetydlig kapitalinvestering såväl på lant-

*Ang.
åtgärder till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Forts.)*

Ang.
åtgärder till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Forts.)

brukets område som för råsockerfabriker, staten medverkar till att dessa kapitalinvesteringar bli delvis värdelösa. Men, herr talman, sådan är världens gång. Det som ej längre är lönande ur ekonomisk synpunkt, det är dömt att försvinna. Hur skulle t. ex. vår järnhantering — som en gång i tiden var av synnerligen stor betydelse för exportsidan av vår handelsbalans — sett ut nu, om statsverket genom subvention eller monopoliseringsåtgärder hållit våra gamla stångjärnshammare vid ett, låt vara tynande, så dock liv. Det var för visso — särskilt efter den tidens mått — stora kapitalinvesteringar, som då gingo till spillo. Men det skedde till vår järnhanterings och hela landets bästa. Och det är min övertygelse, att det är missriktad välgörenhet från statens sida att söka genom understöd, i vad form det än sker, hålla uppe värdet å ett i sockerindustrien investerat, men genom den ekonomiska utvecklingen förstört kapital.

Med denna min inställning till problemet är ju min principiella ståndpunkt till det nu föreliggande förslaget given. Men jag kan ej underlåta att säga några ord om det nu föreslagna monopolet. Jag var redan förra året, när fråga var om bispringande av spannmålsodlingen genom ett monopol, synnerligen oangenämt berörd av förslaget härutinnan. Man måste nämligen ställa sig den frågan, om det inte komme att bli endast början till en ej önskvärd utveckling. Svaret har kommit förr, än jag förra våren anade. Det är det kanske mest beklagliga med en sådan åtgärd som spannmålsmonopolets införande, att en dylik har benägenhet att smitta till angränsande näringsområden. Men detta gäller ej endast monopolistiska åtgärder utan varje konstlad näringspolitisk åtgärd. Har man sagt a, ligger det nära att man också säger b. Och mången gång sker det, utan att man ens gjort klart för sig, vilka det är som genom åtgärderna verkligen bli effektivt hjälpta och huru många de äro. Jag har ej i handlingarna funnit någon ens approximativ uppskattning av hur många och vilka av landets invånare räknas få gott av det nu föreslagna monopolet, liksom vi ej heller ha fått kännedom om hur många som njuta gott av spannmålsmonopolet. Sådana utredningar borde dock föreligga, innan man går till konstlade ingrepp än på ena än på andra sättet i vårt ömtåliga näringsliv.

Man gör sig nu den frågan: hur långt föra oss konsekvenserna av dessa konstlade ingrepp? Om ej avtalsförhandlande parter i en för samhället viktig fråga kunna enas, ja, då går man till Kungl. Maj:t och klagar sin nöd och regeringen är färdig att föreslå riksdagen att genom monopolåtgärder eller annorledes ordna så, att den differens, som icke genom överenskommelse kunnat bringas ur världen, täckes. Vilka framtidsperspektiv! Inte är en sådan inställning ägnad att befordra godvilliga överenskommelser mellan stridande parter. Häremot kan icke invändas, att betodlingen är av så vital natur för vårt land, att inga därmed jämställda tvistefrågor mellan förhandlande parter kunna uppvisas. För min del anser jag exempelvis den tvist angående löne- och anställningsvillkor, som helt nyligen lyckligtvis genom medling bragts ur världen och som omfattade ett 100-tal tusen arbetare, vara av ofantligt mycket större betydelse för vårt land än den, om några tiotal tusen hektar jord odlas med betor eller ej. Skulle regeringen — i konsekvens med vad som nu föreslås — om medlingen misslyckats, velat föreslå riksdagen att genom subvention eller monopol eller annorledes ingripa för att hålla vår järnindustri och verkstadsindustri vid makt. Jag tror knappast, att regeringen skulle vågat draga konsekvenserna av sitt handlingssätt så långt, ehuru där än större värden och än större sociala intressen stodo på spel. Att vad jag nu sagt ej är endast en teoretisk konstruktion, kan kammarens ledamöter förvissa sig om genom att läsa en passus i herr Skölds m. fl. motion nr 424 där det å sidan 7 heter: »Skola betodlarna hava garanti för betpriser, böra betarbetarna hava garanti

för lönerna.» Jag tror det vara skäl att grundligt sätta sig in i konsekvenserna av att nu fortsätta på spannmålsmonopolets och subventionens linje. Spåren förskräcka.

Som slutsats av vad jag nu sagt måste jag nu komma till att jag för min del måste yrka avslag på Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag. Det finns i den reservation, som är avgiven av herrar Bärge och Örne m. fl. ett moment B, som i någon mån skulle, om det bleve riksdagens beslut, kunna, såvitt jag kan se, vara av hjälp ur två av de synpunkter, som särskilt jordbruksministern ansåg tala för att något gjordes, nämligen arbetslöshetsproblemets lösning och förbättrandet av handelsbalansen. Det är förslaget om en höjning av råsockertullen med 2 öre per kg. Då emellertid denna fråga forcerats på sätt, som skett, så har åtminstone jag icke kunnat bilda mig någon uppfattning om var bland intressenterna dessa 2 öres tullförhöjning skulle komma att slutligen hamna. Jag är därför icke beredd, trots att det förefaller mig, som om dessa 2 ören verkligen skulle kunna vara till gagn ur handelspolitikens och arbetslöshetens synpunkt, att tillstyrka ett bifall till denna reservation, utan jag får därför nöja mig med att yrka avslag på Kungl. Maj:ts proposition.

Ang.
åtgärder till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Forts.)

Med herr Wijkander förenade sig herr Carleson.

Herr förste vice talmannen övertog nu ånyo ledningen av förhandlingarna.

Herr Engberg: Herr talman! Jag tror det kan vara av en viss betydelse att ett ögonblick rikta uppmärksamheten på den nyorientering, som det nuvarande regeringspartiet företagit i denna fråga. När vid tidigare tillfällen frågan angående stöd åt betodlarna behandlats i denna kammare har särskilt den man, som i den folkfrisinnade regeringen svarar för budgeten, nämligen herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, tagit betydande och betydelsefulla engagemang i diskussionen. År 1930, då den Lindmanska ministären förelade riksdagen en proposition om en höjning av sockertullen, uppträdde här i kammaren med den allra största skärpan av alla mot den tankegång att beskatta konsumenterna, som bar upp denna proposition, herr Felix Hamrin, då sittande på oppositionsbänken. Jag vill icke neka mig nöjet att göra ett litet utdrag ur det anförande, som herr Hamrin höll. Herr Lindman, den dåvarande statsministern, hade pekat därpå, att den tullförhöjning, som högern krävde, vore ju så obetydlig, att den enligt hans mening icke nämnvärt skulle betunga konsumenterna. Då svarade herr Hamrin på följande sätt:

»Herr statsministern återkom med samma argument i år som förra året, att priset är så lågt, att vi kunna lägga på litet tull. Mot detta resonemang förra året invände jag, och jag gör det fortfarande, att tullarna äro icke avsedda för och böra icke brukas i prisreglerande syfte. Fastslår man en sådan princip, måste det automatiskt leda till att när en vara, som är belagd med tull, stiger, så skall man sänka priset genom att borttaga eller reducera tullen. Herr statsministern framhöll vidare, att denna lilla tullförhöjning på tre öre per kilogram gör så litet. Han hade räknat ut att för en normalfamilj gör den 3 kronor per år. Det erinrade mig om ett resonemang, som fördes i utskottet, då man från en norrlänning hörde uppges, att ett visst slag av arbetare för närvarande icke har större inkomst än 4 kronor 50 öre per dag. Om man för en sådan arbetare, med en familj bestående av honom själv, hustru och fyra barn, räknar med en konsumtion så låg som 25 kilogram i stället för 40, så skulle dock den lilla tullförhöjning, som herr statsministern betecknade den, för denne fattige arbetare uppgå till en dagsinkomst. När man använder denna argumentering vid varje tullförslag, som den nuvarande regeringen eller dess parti framlägger, är det klart, att man kommer fram till en full-

Ang.
utgåder till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Forts.)

komligt ohållbar ståndpunkt. Jag erinrar om argumenteringen i den stora tullpropositionen, som för några dagar sedan lades på riksdagens bord. Man hade räknat ut, att tullförhöjningarna inneburo en ökad beskattning av 13 eller 14 kronor. Det var ju så litet, att det var ingenting att fästa sig vid förklarar det. Att det här gör 3 kronor, eller enligt mitt sätt att räkna 4 kronor 50 öre, det är heller ingenting att fästa sig vid. Men, Ers excellens, då denna ökade börda faller på hundratusentals medborgare i detta land, som icke kunna få ett enda öre tillbaka i en eller annan form, enligt de propositioner, som äro lagda på riksdagens bord, och detta gäller i stor utsträckning även jordbrukare, då frågar man sig: Är den argumenteringen hållbar, då man bara säger, att det gör så litet, så litet; låt oss taga litet tull. — På den vägen, mina herrar, kommer man vart som helst när det gäller tullförhöjningar.»

Jag tycker, att herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet borde taga och läsa om detta igen för sig själv och lägga det på hjärtat, eftersom jag hörde, hur han i sitt anförande resonerade på precis samma sätt, som herr Lindman gjorde i det anförande, mot vilket herr Hamrin riktade denna filippik. Men, mina herrar, jag går till år 1931, alltså fjolåret. Även då uppträdde herr Hamrin och då i egenskap av statsråd och chef för finansdepartementet och yttrade: »Jag vill då, såsom jag redan tidigare gjort offentligt, framhålla, att när man går in för ett stöd åt en viss näring eller överhuvud taget en statsutgift, så är det alldeles uppenbart, att det är någon eller några, som måste betala denna utgift. Och då uppställer sig den frågan: ha dessa, som skola betala utgiften, större möjlighet att bära denna ökade börda, än de, som skulle ha hjälpen, att bära den minskade inkomst, som det uteblivna stödet skulle innebära?» Och han utvecklade detta vältaligt i fortsättningen. Vidare yttrade han bland annat beträffande det län, som här särskilt skulle få hjälp, följande: »Det blir alltså detta län, som får det mesta av den förmån, man avser att bereda åt betodlingen, ehuru denna landsdel har det relativt bäst ställt.» — »Det är även en annan synpunkt,» fortsätter herr Hamrin, »som jag anser det vara min skyldighet att lägga på denna fråga, en synpunkt, som man på högerhåll tycks alldeles bortse från eller i varje fall tar alldeles för lätt på, när man resonerar såsom den siste ärade talaren gjorde. Därest man genom en ytterligare tullhöjning på denna vara, en av de mest nödvändiga konsumtionsvarorna, ökar priset på densamma, så måste detta medföra konsekvenser bland annat även för vår exportindustri.»

Herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet bör spetsa örönen. »De senaste något så när exakta siffror, jag kunnat få rörande industriarbetarnas fördelning inom olika branscher, ge vid handen, att av omkring 440,000 industriarbetare är omkring 150,000 anställda i exportindustriens tjänst. Det är bekant för oss alla, och det framgår tydligt och klart av statistiken, att exportindustriens arbetare ha lägre avlöning än de grupper arbetare, som ha anställning inom hemmamarknadsindustriens eller den tullskyddade industriens område. Men är det något, som i dessa tider är av allra största vikt och betydelse, så är det givetvis, att vi upprätthålla vår exportindustri så långt som möjligt. Där möta vi den utländska konkurrensen med hela dess slagkraft. Och varje rubbning i den riktning, som man här är inne på, måste naturligtvis försvaga vår exportindustris konkurrensförmåga.»

Jag nöjer mig, herr talman, med dessa valda utdrag. Det är ju så sant, som det är sagt. Man frågar sig bara, varför det som var sant i fjol icke kan vara lika sant i år, i synnerhet sedan exportindustriens arbetare, som herr Sköld erinrade om, blivit offer för vittgående lönereduktioner. Ja, borde icke i det nuvarande läget det av herr Hamrin anförda argumentet få en ännu större styrka?

Det var en ärad talare i första kammaren, för övrigt herr Trygger, som för en stund sedan karakteriserade den folkfrisinna politiken i denna fråga på det sättet, att den vore ett uttryck för fruktan att gå den raka linjen. Man ville visserligen komma fram till ett bestämt mål, men man ville icke komma fram till det målet på den raka vägen, utan man valde att gå en omväg. Det är sant, herr talman, att sedan årtionden har den svenska högern, som i näringspolitiskt avseende icke har någon större iderikedom och uppslagsrikedom, haft i sitt näringspolitiska husapotek stående en stor burk med universalsalva. Har jordbruket fått en krämpa, har burken tagits fram, och har industrien fått en krämpa, har burken också tagits fram. Tull och åter tull har varit högerns recept. Det folkfrisinna partiet var en gång ett frihandelsparti, men burken i högerns husapotek utövade en magisk dragningskraft på dess fantasi. Det sneglade åt den oupphörligt men vågade icke taga i sin egen mun högerns besvärjelseformler utan sökte och sökte, som om det sökte sin egen själ, efter en egen formel att kunna presentera i den näringspolitiska debatten. Receptet fick naturligtvis icke heta tull. Det fick icke förväxlas med högerns ståndpunkt, men det fick icke heller för allt i världen förväxlas med socialdemokraternas frihandelspolitiska uppfattning. Det måste som vanligt vara någonting mitt emellan. Så skapades den vidunderliga bastard, som förtjänar namnet garantiprotektionism. Man garanterar åt betodlarna ett lägsta pris, och man garanterar sockerbolaget ett lägsta pris. Antag, herr talman, att mot de 21,000 betodlare, som vi ha här i landet, i dagarna uppträdde, jag vet icke hur många tusen odlare av skog. Även granar och tallar äro plantor, som växa i vår Herres jord. Jag vet icke, vad det skall finnas för skäl att behandla dem principiellt olika. Antag, att dessa skogsodlare uppträda och säga: Se på trävarumarknaden! Vi ha ingen möjlighet att hålla vår skogsodling uppe och draga oss fram, om det icke garanteras ett lägsta pris på timret. Vad skulle en sådan deputation, om den uppvaktade Kungl. Maj:t, få för svar? Jo, Kungl. Maj:t skulle avvisa den. Kanske skulle tidningarna skratta åt deputationen och nedhåna den. Men jag säger eder, mina herrar, att det finns i nuvarande läge, om hjälpbehovet skall vara utslagsfällande, ett större förnuft i att man garanterar ett visst lägsta pris på trävaror för skogsodlarna, än att man garanterar ett lägsta pris för betorna åt betodlarna. Ty ta vi hänsyn till storleken av den befolkning, som beror av skogshanteringens upprätthållande och jämför den med storleken av den befolkning, som beror av betodlingens vidmakthållande, så lär det icke kunna förnekas, att den förra är ofantligt mycket större. Nu skall här emellertid spannmålsregleringens garantisystem tillämpas på betodlingen. Men därjämte skall garantiprincipen utsträckas jämväl till sockerpriset. Det är just denna dubbelsidiga garantiprotektionism, som jag finner avskyvärd. Låt mig jämföra den med tullen. Tullen innebär ett pålägg, det är sant, på varans pris, men den klipper icke av prISRörelsen. Prisbildningens böljegång på världsmarknaden fortplantas än på hemmamarknaden. Tullen liksom åstadkommer en beläggning, och låt mig säga en jämn beläggning på prISRörelsen, så snart denna gått in över landets gräns. Uppåt och nedåt på världsmarknaden motsvaras av uppåt och nedåt på hemmamarknaden. Tullen blir skillnaden mellan väglinjens yttre höjd och inre höjd. Det folkfrisinna patentet består i att bygga en damm för prISRörelsen på det sättet, att hur mycket priset på socker än sjunker på världsmarknaden, det dock skall vara ett lägsta pris av 31 öre per kg. krossmelis här hemma. Jag säger uppriktigt, herr talman, att jag ser ett större protektionistiskt förnuft, alltså ett större vett i galenskapen i tullen än i garantiprotektionismen. Ty det ligger ett större förnuft i att man har kontakt med prISRörelsen på världsmarknaden, än att man bryter denna kontakt. Riddarna av det garantiprotektionistiska systemet känna uppenbarligen intet behov av

Ang.
åtgärder till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Forts.)

Ang.
åtgärder till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Forts.)

sammanhang mellan prisbildningen här hemma och prisbildningen därute. De dekretera rätt och slätt ett visst lägsta sockerpris liksom ett visst lägsta betpris. Och nu måste man fråga sig, herr talman, vad fortsättningen blir. Vi ha nu brödsäd under det garantiprotektionistiska systemet med minimiprisbestämmelser. Vi skola nu få betor och socker under samma system. Vad är det för övriga plantor, som herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet i sin örtagård har ögonen på som nästa objekt, som skall läggas under det garantiprotektionistiska systemet?

Det är svårt att icke skriva en satir över herrarna i högern. I denna kammare har det deklamerats om tullar och deras förträfflighet i jämförelse med det folkfrisinnade garantiprotektionistiska systemet, men när det kommer till kritan, bokstavligen halshugger högern det sunda förnuftet och rusar över på den folkfrisinnade linjen. Det är enligt min mening icke värt, att högern längre drar ut i landet och försöker göra sig till riddare av tullarna på samma sätt, som den gjort förut. Den har ju redan kapitulerat för det garantiprotektionistiska systemet. Den är spänd för herr von Stockenströms triumfvagn genom spannmålsregleringen, och jag är övertygad om att i och med sockerregleringen skall den få svårt att göra sig fri.

Emellertid, herr talman, böra vi kallt se i ögonen den bistra verklighet, som man är färd med att skapa. Man har höjt priserna på brödsädespannmålen. Jag vet icke, hur stor merutgift det åsamkar de svenska konsumenterna. Men det är ganska många miljoner. Man höjer nu priset på socker. Man har redan höjt priset på kaffe, och man har höjt priset på en del frukter. Samtidigt skäres inkomsten ner för stora konsumentmassor. Kan detta vara en rimlig och riktig politik? Det är, såvitt jag förstår, en politik, som så helt och hållet strider mot vad den svenska liberalismen förr i världen ansåg vara riktigt, att jag knappast kan tänka mig en starkare motsats. Men det är nu en gång så, att i och med den nuvarande regeringens näringspolitik vi fått en radikal brytning med vad svensk liberalism tänkt och tyckt i dessa ting förut. Och det är bara att konstatera, att ju längre denna politik fullföljes, desto längre går högern i eftergifter och desto ivrigare jämkar den sig över på samma linje.

Låt mig nu framställa till herr jordbruksministerns övervägande ett spörsmål. Han har här ett förslag om ett lägsta betpris på 2 kronor 30 öre per deciton. Om vi taga en normal skörd på 1 miljon ton betor, blir alltså saluvärdet för en dylik skörd 23 miljoner — säger och skriver 23 miljoner — kronor. Mina herrar! För att säkerställa odlingen här i landet av en betskörd, vars saluvärde är 23 miljoner kronor, belastas redan genom tullen det svenska folkhushållet med 25.5 miljoner kronor. Enligt regeringsförslaget skall det ytterligare belastas så, att för framställning av en skörd på en miljon ton betor, värd enligt föreslagna garanterade minimipris 23 miljoner kronor, skall folkhushållet nödgas bära en börda av drygt 30 miljoner kronor. Tycka herrarna, att detta har ens den avlägsnaste likhet med vad man kallar ekonomi? Jag tycker, att det påminner om ren huvudlöshet. Om man på ekonomiens övriga områden skulle tillämpa dylika grundsatser, var skulle vi då hamna?

Jag vill också fästa uppmärksamheten därpå, att, när nu jordbruksministern lagt fram denna proposition, han har spelat rollen av expedit och ingenting annat. Han har expedierat på vårt bord ett förslag, vars verkliga ursprung är höljt i dunkel. Jag vet icke, på vilka mystiska vägar det blev uppgörelselinjen och var det egentliga initiativet ligger. Herr statsrådet har icke ens aktat nödigt att lämna kammaren en enda siffra, en enda faktisk upplysning om läget på den internationella sockermarknaden. Han framstammar ett par svävande fraser, att det internationella marknadsläget allttjämt är ovisst o. s. v. Men nog hade riksdagen haft rätt att fordra, när en så pass uppseendeväckande nyorientering skall företagas i landets sockerpolitik, att det i en bilaga givits en

redogörelse för hur läget faktiskt är där ute, om det finnes eller icke finnes några utsikter till stegring i sockerpriset, hur det är med rörsockrets konkurrens med betsockret o. s. v. Om allt detta lämnas vi i fullständig ovetskap. Vi få bara marschera och icke resonera, som herr Sköld träffande påpekade.

Jag måste säga, herr talman, att jordbruksministern bör läsa herr Forssells motion, särskilt det kapitel av densamma, däri han påtalar behandlingen av denna sak.

Jag ber också, herr talman, för min del att få reagera mot den fruktansvärda forcering, som ägt rum av detta ärende, där beslut praktiskt taget är fattat på förhand, där viktiga motioner kastats in som jästen efter brödet i ugnen. Skall det verkligen vara på det sättet den svenska riksdagen skiljer sig från stora och betydelsefulla näringspolitiska problem? Det kan icke gärna bidraga till att öka aktningen för riksdagens umgänge med slika frågor. Regeringen bär enligt min mening en mycket dryg del av skulden till att vi kommit i detta läge. När vi debatterade frågan i kammaren i fjol, tillät jag mig att till min ärade vän herr Axel Pehrsson i Bramstorp rikta en vädjan att stå på sig vid förhandlingarna med sockerbolaget. Det hade ju hetat under föregående år, att, när det femåriga betkontraktet utginge den 31 december 1931, vi skulle få fria händer. Då skulle frågan om bolaget i hela dess vidd kunna tagas upp, då skulle sockerbolaget klämmas efter och tvingas till att bidraga mer än det gjort. Betkontraktet utlöpte. Men man har känslan av, att herr Pehrsson i Bramstorp redan var infångad, innan det riktigt utlupit. Och nog är det ett stycke komedi, som utspelats. Allmänheten fick vissa rapporter från betodlarnes förhandlingar med sockerbolaget. Så kom en sista rapport, att de strandat. Det redogjordes i korthet för ståndpunkterna. Så drogs ett tystnadens dok över allt en tid. Så plötsligt träder fram ett splitter nytt förslag, ett projekt, som man icke sett ventilerat vid dessa för offentligheten tillgängliggjorda förhandlingar. Jag säger än en gång, att jag vet icke, varifrån uppslaget kommit, men jag föreställer mig, att herr Pehrsson i Bramstorp befunnit sig mera i betänklighet närhet av jordbruksministern än av herr Olsson i Kullenbergstorp. Resultatet har i varje fall blivit detta förslag, som icke egentligen på någon punkt anknyter till det förslag till uppgörelse, om vilket de förhandlingar fördes, som herr Pehrsson i Bramstorp ledde.

Det kan i det här sammanhanget också vara skäl att ställa frågan: Vad är det egentligen som motiverat, att herr statsrådet har kört fram med siffran 29 i pris för ett kilogram krossad melis som något antagligt utgångsläge? Det är sant, att det varit priskurantpriset för dagen. Men varpå byggde statsrådet den uppfattningen, att prisrörelsen skall fortsätta att gå upp? Här har nu förslaget konstruerats på det sättet, att sockerbolaget skall överantvarda till betodlarna ett bidrag, varigenom dessa garanteras att få 2 kronor 30 öre per deciton betor. Sockerbolaget har å andra sidan fått befogenhet att täcka denna utgift på konsumenternas bekostnad, om det kan göra det. Och det kan det göra. Ty vid 29 öre täcker det helt och hållet sina utgifter. Vad det ger till betodlarna tar det vid detta prisläge fullständigt ut av konsumenterna. Men sjunker priset under 29 öre ned till 28, 27 eller 26 öre, kan bolaget icke bara täcka utgiften till betodlarna utan det håvar in för egen räkning en extra vinst. Det är först vid sockerpriser överskridande 29 öre, som bolaget, när det gäller att betala bidraget till odlarna, måste ur egna fickor utfylla vad det tar in på konsumenternas bekostnad. Först vid ett sockerpris av 34 öre — och med den multipel av 7, som är antagen — når man ett betpris av 2 kronor 30 öre per deciton. Vi hava alltså kring siffran 29 två lägen, dels mellan 29 och 34 öre uppåt, dels under 29 obegränsat nedåt. I det förra läget blir bolaget på egen bekostnad bidragsskyldigt. I det senare läget åter finns möjligheten för sockerbolaget att göra avsevärda vinster. Denna möjlighet blir så

*Ang.
åtgärder till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Forts.)*

Ang.
åtgärder till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Förta.)

mycket större, som sockerbolaget kan, när det skall tillgodose sitt råsockerbehov utifrån, alltså i den mån detta behov icke täckes genom den inhemska odlingen, sockerbolaget kan, säger jag, genom sin vana att bedöma och överblicka marknaden sätta in med sina råsockerinköp just vid eventuella djuplägen på råsockerpriset. Bolaget får enligt min tro möjligheter till ofantliga vinster. Ty antag, att bolaget täcker sitt importbehov av råsocker vid ett prisläge, som betingar ett krossmelispris på 26 öre, så blir det 5 öres differens mellan de garanterade 31 örena och dessa 26 öre. Vi kunna ju lätt räkna ut, att bolaget i ett sådant läge sättes i tillfälle att häva in verkligt grova vinster på bekostnad av de konsumenter, vilkas intressen herr Hamrin 1930 och 1931 med sådan styrka och hänförelse — höll jag på att säga — försvarade gentemot den illvilliga högerregering, som enligt hans filippik den gången stod efter konsumenternas argaste.

Jag måste för min del säga, att denna utsikt är dubbelt beklämmande och förödmjukande för riksdagen. Herr Sköld har redan tecknat den tragiska historia, där riksdagen steg för steg drivits till att kapitulera. Sockerbolaget står med palmerna i händerna. Jag ber för min del att få understryka, att nog bär regeringen ett drygt ansvar för att vi kommit dithän, då vederliggen herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet icke lagt två strån i kors för att tvinga bolaget att på egen bekostnad förbättra betpriset.

Herr Forssell har i sin motion lagt fram ett synnerligen lärorikt material, till vilket jag hänvisar herrarna. Det visar i varje fall, att sockerbolaget i kraft av den rikligt tilltagna tullen haft möjligheter att konsolidera sig, att sko sig och förränta ett kapital på nominellt 135 miljoner kronor, när det verkligen inbetalda kapitalet varit 45 miljoner kronor. Vi måste komma ihåg, herr talman, att om vi hava en skörd på en miljon ton betor, vilket är den normala skörden, få vi ut av denna skörd 160 000 ton i råsocker. Vårt årliga råsockerbehov är 253 000 ton. Det betyder, att vi genom import utifrån måste täcka ett behov av 93 000 ton råsocker. Sockerbolaget kan då i kraft av detta förslag göra sig väldiga vinster på dessa 93 000 ton genom att, såsom jag redan framhållit, utnyttja djuplägena på sockermarknaden. Det tillåter den svenska riksdagen, att det sker. Och, vad värre är, när detta förslag nu går igenom, som gunås är alltför sannolikt, kommer bolaget, sanna mina ord, herr talman, att i kraft av monopolutövningen — även om vi avveckla monopolen om ett par år — under tiden hava ytterligare konsoliderat sin ställning, gjort sig ointagligt och befäst sig mot riksdagen. Nog är detta en förskräcklig avslutning på denna historia, ett grymt hån mot riksdagens förväntan, att denna gång skulle sockerbolaget fram på arenan och tvingas ge betodlarna ett förbättrat betpris. Slutet blir nu som förr, att det är konsumenterna, som allttjämt få betala fiolerna.

Herr talman! Jag vill icke fördjupa mig i detta spörsmål. Jag har velat inlägga en gensaga mot den förödmjukande politik, vartill riksdagen nu skall tvingas. Den skildring, som herr Hamrin gav 1930 och 1931 av skadeverkningarna av en dylik politik, av dess ödesdigra konsekvenser, icke minst för exportindustrien, den skildringen är lika levande och sann i dag som den var den gången. När nu regeringen flytt hals över huvud från sina egna gamla positioner, får också regeringen för framtiden tillsammans med den majoritet, som tänker votera igenom dess förslag, bära ansvaret för, att här ett kapitalistisk industriellt företag allttjämt skall kunna topprida både betodlare och statsmakter. Det är slikt, som är förödmjukande, och det är därför, herr talman, som jag här hemställer om avslag å såväl utskottets hemställan som Kungl. Maj:ts proposition.

I detta anförande instämde herrar *Eriksson* i Stockholm, *Johanson* i Stockholm och *Höglund* i Stockholm, fru *Östlund* samt herrar *Ahl*, *Berg*, *Johansson*

i Sollefteå, *Västberg, Molander, Hage, Wiklund* i Byske, *Ekberg, Mårtensson, Höglund* i Göteborg, *Ström, Särström, Ericsson* i Sörsjön, *Sjöström* och *Hansson* i Trollhättan.

Ang.
åtgärder till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Forts.)

Herr **Jönsson** i Revinge: Herr talman! När jag hörde herr Engberg citera tidigare uttalanden av finansministern, undrade jag i mitt stilla fridsamma sinne, huruvida han inför risken för sig själv, att en gång i framtiden komma i en liknande belägenhet, gjorde klokt i att så starkt klandra vissa statsråd, därför att de ändrat ståndpunkt. Ty herr Engberg kan ju mycket väl råka ut för framdeles, att någon läser upp ett föregående anförande av honom själv, av vilket bevisas, att han förut iakttagit en diametralt motsatt ståndpunkt. Nu påstår herr Engberg, att det av utskottet förordade förslaget är från hans synpunkt sett mycket värre än högerns tullförslag, ty det klipper av prisrörelsen, påstod han. Och därför skulle tullförhöjningen enligt hans mening vara att föredraga. Detta resonemang förstår jag icke riktigt, ty detta gäller endast under förutsättning, att priset faller under 31 öre, går priset över 31 öre, så följer det den automatiska prisrörelsen. Det är sålunda endast för den nedre gränsen som påståendet är sant. Men om man toge tullförhöjningen, det vill väl herr Engberg icke förneka, komme den att automatiskt verka, även om sockerpriset steg till exempel till 40 öre.

Vad nu denna utsugning av konsumenterna, som givetvis herr Herou orerade om och som herr Engberg även så starkt poängterade, beträffar, vill jag i förbigående endast fråga herr Herou angående sockerpriserna i Ryssland. Där förekommer naturligtvis icke utsugning, ehuru enligt vad som sagts mig sockret i öppna marknaden kostar över 4 kronor per kilogram. I de s. k. kortbutikerna är det förstås lägre, men i alla fall mer än tre eller fyra gånger så högt som här i Sverige. Under sådana förhållanden tycker jag åtminstone icke, att han hade anledning att spela så indignerad över utsugningen. Till herr Engberg vill jag bara säga, att hela utgångspunkten för hans resonemang, att det skulle vara så fördelaktigt för konsumenterna, om man lade ned betodlingen och sockerproduktionen i Sverige, ty då kunde man köpa tropiksocker till oerhört billigt pris, bygger på förutsättningen, att endast vårt land skulle så förfara. Ty om de övriga europeiska betsockerproducerande länderna handlade lika klokt, som han vill att vi skola handla, och varför skulle de icke så göra, hur skulle det då gå för konsumentintresset? Då skulle vi komma tillbaka till priser, som vi hade ända till år 1920, ehuru världskriget för länge sedan hade upphört, och man sålunda hade tillfälle att åter komma i gång med produktionen i världen. Enligt statistisk årsbok nämnda år importerades ungefär 60 000 ton socker, raffinad- och råsocker, och detta betalades med 87 miljoner kronor. — Det gör ju 1 krona 45 öre per kilogram. Sedan har priset fallit undan för undan, och nu har det hunnit under förkrigspriset. Men det är alldeles självklart, att om det icke funnes någon betodling i Europa, skulle Europa få betala sitt socker mycket dyrare. Det är amerikanare som äga och behärska sockerproduktionen på Kuba och holländare på Java, och båda dessa parter äro så pass skickliga affärsmän, att om européerna lade ned sin betsockerproduktion, på den grund att man kan skaffa sig utomordentligt billigt tropiksocker, skulle man tämligen snart nog få erfara, att man i det fallet bundit ris åt egen rygg. Man skulle få priser, som alldeles självklart skulle närma sig eller kanske överstiga dem, som vi betalade 1920, och under sådana omständigheter skulle det ju närmast vara synd om dem, som hade från konsumenternas synpunkt förfäktat den ståndpunkten, att egen vitbetsproduktion icke lönar sig, ty vi kunna köpa så billigt socker från tropikerna.

Det har uppstått ett fullkomligt abnormt läge på sockermarknaden. De sockerproducerande tropikländerna hava genom de höga priser, som rådde under

Ang.
åtgärder till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Forts.)

slutet av världskriget och under den första efterkrigstiden, kommit att öka sin sockerrörödling högst betydligt. Och när Europa hade hunnit hämta sig efter världskriget, var det vissa länder även i vår världsdal, som ansågo, att det var med deras intresse förenligt att de ökade sin vitbetsockerproduktion eller åtminstone återställde den till vad den var före kriget. Och så fick man överproduktion och detta fullkomligt onormala prisläge. Men man kan väl icke egentligen tala om utsugning av konsumenterna, då sockret skall kosta 31 öre per kilogram. Det är ett pris så lågt, att jag icke tror att i historisk tid vare sig herr Engberg eller någon annan kan peka på att sockerpriset varit lika lågt. På den tiden, vi icke hade någon vitbetsockerproduktion här i landet, och då man sålunda icke alls kunde göra gällande, att det var understödet åt sockernäringen, som var skulden till att vi hade så högt pris, då kostade sockret enligt vad som sagts mig 60 à 76 öre per skålpund, och ett skålpund är en betydligt mindre viktenhet, herr Engberg, än vad kilogrammet är. Då kunde man verkligen tala om, att de, som åto socker, blevo ganska pungslagna, och de hade icke ens trösten att kunna skylla på, att det var den inhemska produktionen, som var skulden till att de fingo betala så mycket pengar för sitt socker.

Vad nu jämförelsen med trävarumarknaden beträffar, så frågade herr Engberg — jag vet icke vem han egentligen frågade i det stycket — om en deputation från alla dessa skogsägare, som hava växande träd, komme och begärde, att de skulle få ett visst garanterat pris, så undrade han vad som skulle svaras. Jag för min del tror icke på något frågande i den vägen, ty vederbörande ha klart för sig förut, vad svaret skulle bli på en sådan framställning. Ty vad trävaru- och rotpriser beträffa kunna vi ju ingenting göra åt dem, även om vi skulle vilja det, på grund av att trävarorna äro en exportartikel. Det blir sålunda världsmarknaden, som bestämmer priset. Men något annorlunda ligger förhållandet till här. Genom statsmakternas åtgärder har uppammats, jag kan mycket väl använda det uttrycket, en sockerbetindustri, och att det nu skulle vara rätta tidpunkten att helt och hållet lägga ned denna industri, bara därför att man skulle slippa höra talet om utsugning av konsumenterna, som dock aldrig haft så billigt socker som just nu, har jag svårt att förstå. Och därför tycker jag verkligen, att den åtgärd, som föreslås för betodlingens möjliggörande är fullt motiverad, och jag tror icke att någon kan påstå, och det gjorde icke ens herr Engberg, att det föreligger någon uppskörtning från betodlarnas sida. Deras förkrigspris var 2 kronor 20 öre, det är ett tillägg på 10 öre det gäller, och man kan icke säga, om man jämför det med dyrtidsindex, att det innebär något ocker.

Nu har ju det märkliga inträffat, att socialdemokraterna i utskottet hava blivit till den grad förtjusta i herr Arne Forssells motion, att de hava helt gått över på hans linje, låt vara att funderingarna om en förhöjning av råsockertullen är innesluten i herr Skölds motivering. Bevillningsutskottsledamöterna hava lämnat herr Sköld i sticket samt anslutit sig till herr Forssells ståndpunkt. Förslaget innebär kort och gott det, det förvånar mig att den nationella unghögerns ledare är förslagsställare, att regeringen skulle få en sådan fullmakt i sin hand, att den skulle kunna dekretera för sockerbolaget, att nu äro ni så goda och betala det eller det priset till betodlarna, ty i annat fall komma vi att höja råsockertullen till 9 öre, d. v. s. man skulle företaga den högst egendomliga åtgärden att sätta tullen på ett halvfabrikat identiskt lika med tullen på den färdiga produkten. Ty eftersom det går åt 110 kilogram råsocker för att framställa 100 kilogram raffinad, så innebär ju en råsockertull på 9 öre och en raffinadtull på 10 öre, att tullsatserna i realiteten äro precis lika. Och det tycker jag verkligen knappast kan rent tulltekniskt försvaras. Det strider i varje fall emot vad som annars är regel vid frågor om tullbehandling, då man

alltid försöker skilja mellan råvara, halvfabrikat och den färdiga industriprodukten. Därför tycker jag, att den föreslagna lösningen är en ganska dålig lösning, fränsett nu att det väl egentligen skulle te sig litet egendomligt för en minister med en sådan fullmakt i sin hand på hotets väg pressa ett bolag till eftergifter i fråga om råvaruinköp. Låt vara att sockerbolaget har en finansiellt mycket god ställning samt förtjänat mycket pengar tidigare. Det ligger väl ändock något osympatiskt i att använda hot, och man kan göra det tankeexperimentet, huru ett motsvarande förfarande skulle ta sig ut om förfaringssättet bleve praxis även i fråga om andra tullskyddade industrier. Jag kan därvidlag nämna en industri, som varit åtskilligt på tapeten tidigare, nämligen tillverkarna av konstsilke. Dessa skyddas av en onormalt hög tullsats, och varför skulle man icke lika gärna som ifråga om sockret och sockerbetorna, ge regeringen fullmakt att dekretera för konstsilkefabrikanterna, att ni äro så goda att betala de och de arbetslönerna till arbetarna och sälja silkesstrumpor till de och de priserna, ty i annat fall komma vi att sätta er tullsats på det och det sättet. Man brukar icke gå så till väga i fråga om behandlingen av våra näringar, även om man är missnöjd med att de tidigare hava varit för mycket gynnade genom för höga tullar. Man hotar icke, utan är tullen för hög, och jag medger, att det finns åtskilliga tullar i vår tulltaxa som äro för höga, så sätter man utan vidare krus ned dessa tullar, men betingar sig icke, att de tullskyddade skola vidtaga den eller den åtgärden för att slippa nedsättningen.

Jag tror att det är nödvändigt i närvarande stund, att något göres för vidmakthållande av betodlingen, och jag tvivlar på herr Engbergs utgångspunkt, när han räknar med att sockerpriset skall falla ytterligare. Ty ett nytt prisfall å socker är den egentliga basisen för hela hans resonemang om de grova vinster, som sockerbolaget skulle göra, och miljonutsugningen av konsumenterna. Men vad är det egentligen som har hänt, som gör att han anser sig böra räkna med en sådan risk? Den finns naturligtvis, men det är ju faktiskt på det sättet, att såväl Kuba som Java hava på senare tid försökt att begränsa sin produktion, och det senaste vi sågo i tidningarna härom var, att de söka kontrollera varandra så att ingångna avtal fullgöras. Och under sådana omständigheter tycker jag att märkvärdigt skulle vara om åtgärderna skulle leda till prisfall på socker. Effekten bör väl snarare bli den motsatta. Jag hoppas att herr Engberg blir sannspädd i fråga om sin förutsägelse, att utskottsförslaget kommer att bifallas av kammaren.

Herr Forssell: Herr talman, mina herrar När jag i kammaren väckte den motion, som här bl. a. föreligger till behandling, hade jag verkligen icke den allra ringaste förhoppning om att den tankegång, som där utvecklats, skulle röna anklang eller förståelse på något håll. Man är ju i allmänhet van vid att partierna sitta försjunkna i ett slags mysande beundran, stirrande på sina respektive partinavlar och icke äro vidare hågade lämna gehör åt uppslag, som falla något utanför den vanliga ramen. Det är med så mycket större förvåning och tillfredsställelse man konstaterar, att det hos icke mindre än åtta av bevillningsutskottets ledamöter funnits intresse för en linje, som bra mycket liknar den av mig föreslagna. Jag måste säga, att det har väckt någon förvåning hos mig, att man inom den konservativa pressen ironiskt och tämligen spefullt yttrat sig om denna anslutning från socialdemokratiskt håll till vissa tankar i min motion. Man skulle väl ändå kunna föreställa sig, att man med stort intresse och tacksamhet skulle annotera, att ett stort riksdagsparti var så fördomsfritt, att det i en aktuell situation kunde lämna sin rent negativa ståndpunkt och intressera sig för denna tullinje, som motionärerna förordnat. Det vore väl snarast anledning till tacksamhet och glädje, att man funnit ge-

*Ang.
åtgärder till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Forts.)*

Ang.
åtgärder till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Forts.)

hör och förståelse för en skyddstullinje, som avser att gagna ett lantmannaintresse, fastmera än att överösa ett sådant ståndpunktstagande med smädelser och hån.

Motionärerna hyste, som sagt, herr talman, icke mycken förhoppning om att vinna gehör för saken, särskilt i betraktande av den forceering av ärendet, som, tydligtvis efter något slags överenskommelse på de »inre linjerna», ägt rum. Men jag skall icke uppehålla mig vid detta egendomliga sätt att behandla frågan i de offentliga instanserna, sedan man under år 1931 använt så lång tid i privata förhandlingar. Den saken är redan belyst av några föregående talare. Men jag skall be att här i stället få taga upp till belysning en fråga, som varit föremål för tvekan och undran. Vi hörde i herr Wijkanders anförande, att han var inne på spørgsmålet om, huru en förhöjning av råsockertullen från 7 till 9 öre skulle komma att fördela sig. Det är klart, att den frågan är utomordentligt betydelsefull. Likvisst är det svårt för en enskild riksdagsman att ur det utomordentligt vidlyftiga och brokiga materialet på några korta dagar få fram alldeles oemotsägliga siffror. Men jag tror i alla fall, att ett försök skulle kunna göras, som något så när klargör denna fördelningsfråga.

Det förefaller mig då, som om man hade att utgå från siffrorna i den kungliga propositionen på sidan 48. Där får man kännedom om, huru det nuvarande tullskyddet fördelar sig. Det uppgår, som man där ser, till 7·6 miljoner kronor för staten, alltså den rent fiskaliska delen. Sedan är det 5·5 miljoner kronor i rent industriskydd, alltså rent skydd för bolagsindustrien. Vidare är det 12·4 miljoner kronor, som fördela sig på industriskydd och jordbruksskydd. Nu är att märka, att denna fördelning av siffrorna avser endast fördelning av *själva tullskyddet*. För att komma till den favör, som bolagsintressena hava, måste man beakta, att utöver det rena industriskyddet på 5·5 miljoner kronor föreligger också ett monopolskydd, den favör, som bolagen hava på grund av sin monopolställning och vissa andra omständigheter. Huru stor denna favör är kan man få en bild av genom tabellen på sidan 50, av vilken det framgår, att det pris, som Svenska sockerfabriksaktiebolaget enligt sin pris-kurant i genomsnitt har kunnat uttaga utöver världsmarknadspriset under år 1931, är ingalunda endast 10 öre, d. v. s. tullen på raffinad, utan det är 12·8 öre. Industrien tar alltså ut industritullen helt och fullt och *dessutom* en monopolvinst på 2 kronor 80 öre per 100 kilogram. Om detta monopolskydd eller denna monopolvinst omräknas efter siffran 210 000 ton raffinadtillverkning, som återfinnes på sidan 48, så blir det ju en monopolvinst på cirka 5·5 miljoner kronor. Industriens särskilda favör är sålunda *dels* rena industriskyddet på 5·5 miljoner kronor och *dels* monopolvinsten, också en siffra av cirka 5·5 miljoner kronor. Det blir tillsammans cirka 11 miljoner kronor. Till detta kommer så industriens andel i de där 12·4 miljonerna, som skulle fördelas på jordbruk och industri. Vi ha alltså att utgå från siffran cirka 11 miljoner kronor *plus* en del av det gemensamma skyddet.

Huru stor är då den del, som industrien får ut av det *gemensamma* skyddet? Ja, om den saken har nu diskuterats åtskilligt. Jag ser i en ledande höger-tidning i dag, i Svenska Dagbladet, att man på högernsida tydligtvis har bestämt sig för den kalkylen, att detta gemensamma skydd för jordbruk och industri enligt högerns tanke skall fördelas så, att endast en tredjedel faller på industrien och två tredjedelar på betodlingen. Jag betvivlar visserligen, att denna siffra är riktig. Siffrorna i den kungliga propositionen ge vid handen en annan fördelning, som är förmånligare för bolagen. Men låt mig nu acceptera detta resonemang, som uttrycker den officiella högerståndpunkten beträffande fördelningen, och alltså antaga, att det verkligen blir två tredjedelar av det gemensamma skyddet, som tillfalla jordbruket. Då få vi alltså fram,

att av de 124 miljonerna blir det något över 8 miljoner, som skulle tillfalla jordbruket, och något över 4 miljoner, som skulle tillfalla industrien. Sedan hava vi alltså hela serien klar. Det är 5.5 miljoner i rent industriskydd, 5.5 miljoner i monopolskydd och något över 4 miljoner i andel av det gemensamma tullskyddet. Då är man uppe i mellan 15 och 16 miljoner kronor i rent industriskydd, och för jordbruket står kvar cirka 8 miljoner kronor i favör av skyddet.

Denna bild av den faktiska fördelningen är ju alldeles häpnadsväckande. Vad man velat komma till här är ju att skydda den svenska jordbruksverksamheten på detta område. Och så finner man en sådan abderitisk fördelning. Det har då enligt motionärernas tanke gällt, att åstadkomma en förskjutning i detta, och så ha de föreslagit en höjning av råsockertullen. Det skulle betyda, att vad som nu går ut såsom industriskydd skulle överföras från *rent industriskydd* till det *gemensamma* skyddet för jordbruk och industri, d. v. s. att i stället för att det skulle vara 124 miljoner att fördela mellan jordbruk och industri, skulle man till den siffran lägga 5.5 miljoner, varigenom det sålunda skulle bli sammanlagt 179 miljoner kronor att fördela. Utgår man då från den indelningsgrund, som Svenska Dagbladet angivit såsom högerns ståndpunkt i frågan, två tredjedelar för jordbruket och en tredjedel för industrien, så blir det ungefär 11 å 12 miljoner kronor för jordbruket och ungefär 6 miljoner kronor för industrien. Jag utelämnar alla decimaler, som följa med vissa specialuträkningar. Men lägger man då till denna industriens vinst i det gemensamma skyddet även monopolskyddet, som ju står kvar och även enligt det föreliggande kontraktet, som är bifogat den kungliga propositionen, skall stå kvar, så blir det vid en fördelning så, att man till dessa 6 miljoner kronor, som bolagen skola hava av det gemensamma tullskyddet vid en sådan förskjutning, som vi föreslagit, bör lägga 5.5 miljoner kronor i monopolvinst. På sådant sätt blir det över 11 miljoner kronor eller nära 12 miljoner kronor, som industrien skulle få.

Resultatet av det hela blir alltså vid denna analys av läget, att man vid den föreslagna höjningen av råsockertullen skulle få ungefär 11 miljoner kronor för jordbruket och ungefär 11—12 miljoner kronor för industrien. Det blir kort och gott en halvering av vinsterna av en sådan statlig politik. Och det må man säga, att man skall vara bra hårt bolagsbunden, bra hårt inbiten i bolagsintressen, för att finna, att det är en orättfärdig fördelning. Jag har för min del ända från den tid, då jag först började följa med denna fråga, haft klart för mig, att det framför allt var fråga om det svenska jordbrukets intressen. Men när det kommer till kritan, när man tar denna ståndpunkt på allvar och verkligen vill föra fram detta, då vill det med en gång förefalla, som om dessa synpunkter skötes i bakgrunden och *bolagsintressena* skulle skymta i sin kalla och realistiska verklighet.

Jag kan, herr talman, sålunda icke gå ifrån de utgångspunkter, som alltid varit de sålunda angivna, utan har verkligen med den motion, i vilken jag medverkat, velat få fram just en uppläggning av problemet sikande på en förbättring av den svenska betodlingens ställning. För egen del vill jag tillägga, att jag skulle möjligen kunnat vänta mig den invändningen: Huru kan ni då gå med på en höjning av tullen? Förliden vår polemiserade ni — alltså undetecknad — emot en högerns tullförhöjningslinje. Ja, till detta vill jag säga, att då försökte jag klargöra, att den spannmålstull, som då var före för att, som det hette, »lindra jordbrukets nödläge», hade icke den effekten, att den lindrade jordbrukets nödläge, men den endast och möjligen hade en mycket *speciell* och begränsad effekt inom ramen av jordbrukets nödläge. Men då man talar om en råsockertull för att i gemensamt intresse gagna ett *vissit*

Ang.
älgärder till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Forts.)

Ang.
åtgärder till
sockerbets-
odlingens
stödjande.
(Forts.)

svenskt jordbruk, då vet man, att man målmedvetet inriktar sig på en viss specialitet av svenskt jordbruk. Man vet, vad man gör, man känner den speciella ramen för sitt handlingsätt. Det är icke fråga om att under någon allmän fras om att stödja det svenska jordbruket göra detta, utan man avser de svenska betodlarna, och man tror sig kunna säga, att denna tullförhöjning kommer dem till godo. Det är icke fråga om något camouflage för andra intressen i detta fall.

Herr talman! Då man direkt har efterlyst, huru de, som stå bakom denna motion om höjning av råsockertullen, se problemet om tullskyddets fördelning, har jag här velat lämna några upplysningar om detta. Och då de stora principfrågorna redan äro rätt grundligt uttömda, skall jag icke längre uppehålla kammarens tid, utan jag vill sluta med att yrka bifall till min motion. Jag vill framföra detta yrkande, ehuru jag vet, att man får räkna med att denna motion vid de förberedande voteringarna faller under bordet, varför jag vid den slutliga omröstningen kommer att stödja den av herr Bårg m. fl. avgivna reservationen.

Som tiden nu var långt framskriden och många talare anmält sig för yttrandes avgivande, beslöt kammaren på hemställan av herr förste vice talmanen att uppskjuta den vidare handläggningen av förevarande betänkande till kl. 7 e. m., då enligt utfärdat anslag detta plenum komme att fortsättas.

§ 12.

Herr *Wallerius* avgav en av honom *m. fl.* undertecknad motion om införande av omröstningsapparat för voteringar i riksdagens kamrar.

Denna motion, som erhöll ordningsnumret 429, bordlades.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.46 e. m.

In fidem
Per Cronvall.